СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ *САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА* ● ПИСАН *ИЈЕКАВСКИМ* ИЗГОВОРОМ ● ГОДИНА VI ● БРОЈ 65 ● ЈУН — ЈУЛ 2021. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

270 ИЗБЈЕГЛИЧКИХ ПОРОДИЦА У КАМЕНДИНУ НЕЗАДОВОЉНО СПОРИМ РЈЕШАВАЊЕМ ПРОБЛЕМА

ГОРАН ЗАРИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ВЛАДИМИРЦИ

Познати смо по плодној земљи, а имамо потенцијал да постанемо значајан туристички центар!

ПРЕДСТАВЉЕН РАД КОМИСИЈЕ ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА И МОДЕЛ НАЦРТА ЗАКОНА

СКУПШТИНА СРБИЈЕ ЋЕ ДО КРАЈА ГОДИНЕ УСВОЈИТИ ЗАКОН О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА?

ФОТО: ЈАДОВНО

ТРИБИНА У БЕОГРАДУ **ДЕКОНСТРУКЦИЈА МИТОВА О СУЖИВОТУ И ГЕНОЦИДУ**

ВИШЕ ЈЕ СРБА СТРАДАЛО У САРАЈЕВУ НЕГО БОШЊАКА У СРЕБРЕНИЦИ

КОРИДОР ЖИВОТА САЧУВАО СРБЕ ЗАПАДНО ОД ДРИНЕ

29 ГОДИНА ОД СПАЈАЊА ИСТОКА И ЗАПАДА СРПСКЕ

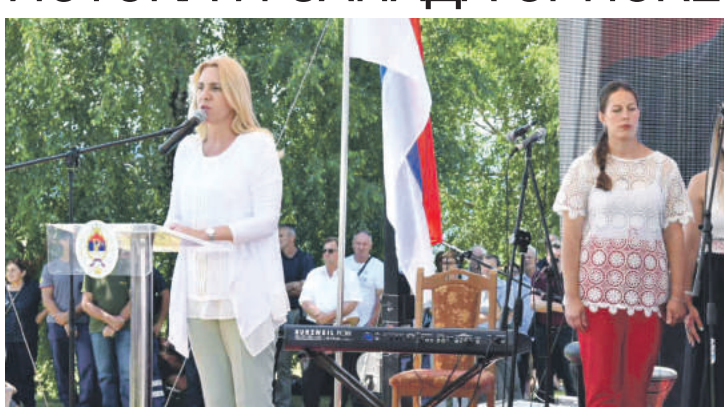

СЛОБОДАН СТАВ: РАДЕ ЦРНОГОРАЦ

Јасеновац у Јерусалиму

Осамдесет година након почетка стравичних усташких злочина, обимна и недовољно истражена тема геноцида у НДХ, првенствено у Јасеновцу, избијајући на филмска врата, поново је доспјела у жижу српске јавности. У исто вријеме, перманентно оспоравање броја жртава је прва и основна фаза у срамотном негирању најстравичнијих, људском уму незамисливих, злочина у Јасеновцу. Такве негације, највише заступљене у хрватским медијима, продрле су и тамо гдје је то било незамисливо – у Јерусалим. Познате центристичке и конзервативне израелске новине, *Јерузалем пост*, основане 1932. током британског мандата, а сада под уредничком палицом бившег војног дописника и аналитичара Јакова Каца, објавиле су текст аустралијског новинара Давида Голдмана у којем се наводи да је укупан број јасеновачких жртава између 2.500 и 4.500, те да српске власти злоупотребљавају Холокауст како би лажно увећали број жртава српског поријекла страдалих током Другог свјетског рата. Након саопштења Музеја жртава геноцида, срамни текст је уклоњен са интернет странице овог медија. Међутим, горак укус који остаје након тако срамотног „пропуста", додатно нас упућује на закључак да нешто дубоко није у реду са савременим међународним перципирањем Јасеновца. Ако је заиста могуће да се појави такво оспоравање Јасеновца у Јерусалиму, изразито осјетљивом на појаве историјског ревизионизма и негирања Холокауста као збирног назива за геноцид над Јеврејима, онда се морамо запитати шта можемо очекивати у непосредном окружењу. Умјесто да отворено питање размјера геноцида у НДХ добије насушно институционално покриће, оснивањем Института за истраживање геноцида, наше националне акције остају сведене на оквир реакција. Није довољно узвратити на лажи; неопходно је интензивно заступати истину и борити се да она изађе на видјело у пуном научно-истраживачком формату. То се односи на прецизно дефинисање концентрационог логора у Јасеновцу, научна истраживања броја жртава, утврђивање природе јасеновачког логора и обима magnum crimena, што је могуће успостављањем научне установе која ће се бавити само и искључиво геноцидом над Србима у Другом свјетском рату. Тек тако, на нивоу научне озбиљности, упорног, истрајног и утемељеног рада, српски народ ће моћи не само да реагује на срамотне медијске натписе и друга оспоравања геноцида, него и да прошири општа сазнања о усташким злочинима. Реакције су битне нашем народу, чуварима историјске истине и баштиницима сјећања на стравично страдање српског народа. Али, ни они не желе само повремене реакције, него и свакодневни, истрајни рад на истраживању злочина најсрамотније антицивилизацијске творевине у модерној европској историји – Независне Државе Хрватске. Само пуно институционално покриће таквог рада може омогућити да наша одбрана од сталних ревизионистичких напада буде сасвим ефикасна.

Такође, такву установу морамо имати јер нас дотичу и проусташком ревизионизму услужна регионална скретања са теме Јасеновца поводом осамдесетогодишњице његовог оснивања, попут језиве Резолуције о геноциду у Сребреници, коју је донијела Скупштина Црне Горе и попут одлуке одлазећег Високог представника да интервенише у Кривични законик уметањем акта о забрани негирања геноцида у Сребреници. У супротном, ако се препустимо стихији најразноврснијих насртаја, негирани Јасеновац какав је освануо у Јерусалиму, на насловним странама *Јерузалем поста*, могао би се намножити и на другим адресама. Уосталом, не би то био први пут да се опањканом народу на леђа натовари још један израз регионалне србофобије – овог пута као „мит о Јасеновцу."

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: ***Савез Срба из региона***
Главни и одговорни уредник: **Трифко Ћоровић**
Лектор: **Драгана Бокун**
Веб администратор: **Милисав Шапић**
Редакција: **Драгана Бокун, Жељко Ћекић, Драгана Шиповац и Јелена Рокнић**
Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Драган Башовић, Ратко Бубало (правни савјети), Шпиро Лазиница (правни савјети), Наташа Дробац, (правни савјети)**
Адреса: **Отона Жупанчича 14, Нови Београд**
Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**
Мејл: **srpskokolo@ssr.org.rs**
Телефон: **021/6613–600**
Сајт: **www. ssr.org.rs**
Тираж: **5.000 примјерака**
Дизајн и прелом: **Студио *Хум*, Барајево**
Штампа: **Штампарија *Борба а. д.,*** Београд
ISSN 2466-3476

Израду овог броја Српског кола помогли су: Министарство културе и информисања Републике Србије и општине Мајданпек и Владимирци

ПОВОДОМ СВЈЕТСКОГ ДАНА ИЗБЈЕГЛИЦА

Линта: Влада Србије треба да ријеши стамбено питање протјераних Срба и покрене питање имовине у РХ и ФБиХ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, поводом Свјетског дана избјеглица, позива Владу да покрене дијалог са Хрватском и Босном и Херцеговином о рјешавању питања уништене и отете имовине, отетих стечених права и бројних других проблема протјераних Срба и преосталих Срба у Хрватској и Федерацији БиХ.

Темељ дијалога мора да буде Анекс *Г* Бечког споразума о сукцесији под називом *Приватна својина и стечена права*. У њему јасно стоји да свим грађанима и правним лицима морају бити заштићена и враћена права која су имали на дан 31. 12. 1990. године, а сви уговори склопљени под притисцима и пријетњама морају бити проглашени ништавним.

Бечки споразум о сукцесији је међудржавни споразум који је ратификован у парламентима држава насљедница бивше Југославије и према Уставу Хрватске, Босне и Херцеговине и међународном праву има јачу правну снагу од домаћих закона. Од ступања на снагу Бечког споразума о сукцесији јуна 2004. године Хрватска систематски опструише и блокира спровођење Анекса *Г – Приватна својина и стечена права* и Анекса *Е – Пензије*.

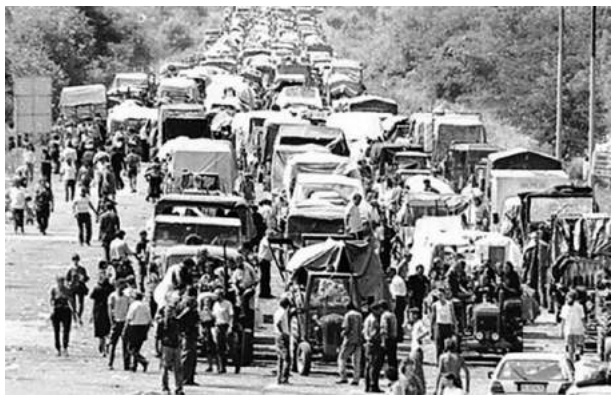

ФОТО: ПРОФИМЕДИА

» 12.000 избјегличких породица није ријешило стамбено питање

Теме дијалога треба да буду и рјешавање питања несталих Срба и припадника ЈНА, некажњавање ратних злочина над Србима, хапшења Срба на основу потјерница и суђења оптуженим Србима пред етнички мотивисаним правосуђем у Загребу и Сарајеву, у највећој мјери на основу лажних доказа и лажних изјава свједока сарадника.

За наведене проблеме потребно је основати Канцеларију за помоћ осумњиченим, оптуженим и осуђеним Србима, Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије, као и да Тужилаштво за ратне злочине Србије почне да процесуира одговорне за злочине над Србима.

Линта позива Владу да ријеши стамбено питање свих прогнаних лица који су 26 и више година подстанари или живе у нељудским условима. Још 2012. године покренут је Регионални стамбени програм чије је циљ био да се до 2017. године обезбиједе трајна стамбена рјешења за све прогнаничке породице на различите начине – откупом сеоских кућа, откупом станова под повољним условима, куповином монтажних кућа и добијањем грађевинског материјала за градњу или завршетак кућа.

Нажалост, Регионални стамбени програм у Србији се спроводи веома споро. До краја 2021. године биће стамбено ријешено свега око 7.500 породица. Процјењује се да има више од 12.000 проганичких породица које још нису ријешиле своје стамбено питање. Због тога је важно да Влада настави са реализацијом Регионалног стамбеног програма док се не ријеши кључно питање интеграције. Такође, све прогнаничке породице које су добиле станове кроз различите програме треба да добију право откупа својих станова и то под повољним условима јер су изграђени средствима међународних организација.

ЗАР КРАВИЦА НИЈЕ СРЕБРЕНИЦА

ПИШЕ: МИШО ВУЈОВИЋ

Мучно је нељудски и нехумано пребројавати жртве. Још суровије је фаворизовати страдалнике, а злочин их је дискриминисати. И ту се сви слажу, уколико у питању нису Срби, што је постала пракса, прихваћена од оних чији је вјековни задатак да спријече опстанак јаког православног народа на Балкану. Ни велики Срби ни мали Руси, нису пожељни да контролишу пупак Европе. Стога им се прекраја историја, ревизионистички и фантомски намећу злочини, фабрикује фашизам и у све то се још покушава упетљати Српска православна црква као чувар традиционалног морала и једина, до краја, нереформисана установа српског народа. СПЦ се проглашава као платформа Велике Србије блиска руским империјалним интересима, али и Богу, а рат против Бога већ увелико траје кроз разне форме разбијања духовног бића колективитета. Апсурд је да су на том задатку нашле сагласје и такве супротности какав је екстремни исламски фундаментализам, неонацисти, црнокошуљаши, ционисти, римокатолици, демократе, анархисти, терористи, феминистички и ЛГБТ покрети.

Но, да се не расплињавам и да не понављам општа мјеста у овој репризној кампањи препуној нелогичности испалих из огромног бубња искривљених или фалсификованих догађаја. И не само измишљених већ и прећутаних, сада потиснутих и релативизованих.

Сребреница је велика бестијалност савремених моћника, добро осмишљена стратегија жртвовања сопствених грађана коју је муслиманско руководство реализовало по налогу Клинтонове администрације како би се одстријелили непослушни и распојасани Срби. Чињенице које демистификују лажи су необориве, али заглушујућа галама и маркетинг овог пројекта упорно покушавају да их затрпају папагајским крештањем о геноцидном акту Срба над ненаоружаним муслиманима у овој источно босанској касаби. У чему је разлика између Кравице и Сребренице? Или Сребренице и осталих српских села у њеној околини? Зашто се српске жртве омаловажавају а муслимански злочинци производе у хероје. Зар је херојство набијати на нож везане људе?

ФОТО: ИНАС

Филип Моријон је у књизи *Ријеч војника* објавио да је Насер Орић, из заштићене зоне под патронатом УНПРОФОР-а „често одлазио у крваве походе на локална српска села. Признао је да није било заробљавања већ су и цивили масовно убијани јер су му закони његове вјере то налагали", наводи генерал Моријон ријечи Насера Орића.

Зашто свијет ћути на све гласнији отпор људи попут Хакије Мехољића једног од полицијских руководилаца и Ибрана Мустафића који оптужују своје руководство за страдање заробљених муслимана, бацајући нови свијетло на међумуслиманске сукобе приликом пробоја, доводећи у питање званичан број страдалих – осуђујући већ традиционалне јулске ритуале сахране покојника ексхумираних широм БиХ. Зар се ратни поклич „Алах у егбер" под којим су убијани Срби широм БиХ разликује од оног у Сирији или Авганистану!?

Зар Добрина Продановић из Ратковића чијег сина Живана су рањеног у кукурузишту докрајчили 21. јуна 1992. године моторном тестером, није мајка. Зар се њена утроба није цијепала док је наричући држала синовљеву лобању. Зар она и хиљаде других српских мајки нису мајке Сребренице. Зар жртве Кравице немају право на правду. Ко је одговарао за 3.267 Срба? Главни егзекутор Насер Орић је ослобођен док је неколико његових јуришника добило двадесетак година затвора.

Нико нормалан не оспорава злочин – над муслиманским заробљеницима, тачније налог да се та бестијалност почини од стране корумпираних и одметнутих безбједоносних и паравојних формација. Али зашто се прикривају масовни злочини над српским цивилима?

По чему се разликује то злодјело над муслиманима у односу на онога над Србима? У Поточарима већ двије деценије се прави хепенинг – сви иду на поклоњење од Србије се тражи да пузи и да се аутожигоше за сто година унапријед. Послије јулског злочина у Сребреници бомбардована је Република Српска. Изговор да се не догоди Сребреница пратио је и НАТО злочин над СР Југославијом. Данас је Сребреница покушај да се укине Република Српска, дисциплинује Србија, расточи српски народ, подијели црква.

Ћаба у Поточарима је политички Егзит са новим покојницима, и старим лицемјерима.

ПРЕДСЈЕДНИК УГОСТИО СРПСКУ ДЈЕЦУ ИЗ ХРВАТСКЕ И ФБИХ

ВУЧИЋ: Учите ћирилицу и чувајте српски идентитет

Предсједник Александар Вучић угостио је у Вили Мир српску дјецу из Федерације БиХ и Хрватске, која су у склопу Љетњег кампа боравила у Србији. Он је том приликом дјеци поручио да уче ћирилицу, поштују своје комшије, да се воле међусобно, али да увијек чувају своје српско име и презиме, додајући да ће им држава помагати колико може.

Предсједник се дружио са дјецом која су дошла из Уздоља, Вира, Куле Атлагића, Ислама Грчког, Радучића, Нуниће, Задра, Брибира, Ђеврсака, Ридана, Оџака, Босанског Грахова, Дрвара, Босанског Петровца и Гламоча, њих 44 – 18 из Хрватске и 26 из Федерације БиХ.

ФОТО: PREDSEDNIK.RS

„ТРЕБА ДА ПОЗНАЈЕТЕ СВОЈ ГЛАВНИ ГРАД"

Вучић је рекао да му је драго што су дјеца имала прилику да посјете Нови Сад и фрушкогорске манастире, а пренио је да су му сви рекли да им се највише свидио Београд.

– Београд јесте наш главни град. Како год окренете некоме се више допадне Нови Сад или неко друго мјесто, али Београд је исходиште свих нас, и важно је да познајете свој главни град –поручио је Вучић.

Упитао је дјецу да ли им се свидио више Храм Светог Саве или Калемегдански луна парк и зоолошки врт, додајући да се старијима свидио Храм, а младима Калемегдан. Храм је, каже, диван и чудесан, те нагласио да је скоро у потпуности завршен послије више од 100 година изградње.

МОРАМО ПОМОЋИ ГРАХОВУ

Изразио је наду да ће дјеца моћи да виде још нешто у Београду, и пожелио им да се убрзо поново врате у Србију. Говорећи о мјестима поријекла дјеце која су у посјети, примијетио је да је Грахово толико испражњено да се баш мучио посљедњи пут када је био тамо.

– Дрвару смо доста помогли, гледаћемо сада и Грахову мало више да помогнемо, али и Петровцу. Молим вас да волите Србију и Београд, мјеста гдје живите, а ми ћемо да гледамо да помогнемо колико можемо да бар понекад уљепшамо ваше дјетињство – рекао је Вучић.

Обећао је дјеци и да ће настојати, неком другом приликом, да организује и сусрет са српским репрезентативцима.

ЗАГЛЕДАНИ У СРБИЈУ

Доротеа Дрча из Задра захвалила се предсједнику Вучићу на гостопримству.

– Хвала вам што Србија памти, и зна и хоће и може да помогне браћу гдје год живјели. Хвала што сте нас угостили у Београду, нашој престоници и што нам је Србија пружила пет незаборавних дана. Надамо се да ћемо моћи и ми вас братски да угостимо – поручила је дјевојчица.

Она је пренијела и да позиција српске заједнице у Хрватској није за примјер, али и поручила да можемо да будемо сигурни да они нису ти који ће спуштати главу и скривати свој идентитет, већ да ће бити достојни потомци својих предака.

– Загледани смо у Србију и радујемо се њеном напретку и јачању и надамо се да ће она остати наш највећи ослонац и да ће бринути о свим њеним синовима, ма колико далеко били – рекла је Дрча.

На гостопримству су се захвалили и малишани из Федерације БиХ, на могућности да посјете Србију, рекавши да су донијели своје срце и позив предсједнику да посјети њихова села, у којима би га радо дочекали.

НЕМА ЈАЧИХ СРБА ОД КРАЈИШНИКА

Дјеца су од предсједника Србије добила на поклон пакетиће са играчкама и слаткишима, а они су њему поклонили макету манастира Лазарица из Далматинског Косова, пренијевши му да тамо живи 391 српско дијете.

Добио је и макету камене куће са маслинама, карактеристичну за тај крај, уз напомену да су и Срби из Далмације чврсти као камен и вјечни као маслина, на шта је предсједник узвратио да: „Нема јачих Срба од Крајишника".

Љетњи камп је организовао Фонд за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону.

Током кампа дјеца су имала прилику да посјете бројне институције и обиђу музеје, споменике културне и туристичке атракције, да сазнају више о својој историји и култури. **ТАНЈУГ**

УПРАВА ЗА ДИЈАСПОРУ ПОКРЕЋЕ ВЕЛИКУ КАМПАЊУ

Око 400.000 Срба има право на имовину у ФБиХ

Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Србије покренуће ускоро институционалну, медијску и кампању путем друштвених мрежа да би помогла институцијама Републике Српске у заштити имовине Срба у Федерацији БиХ. Око 400.000 Срба полаже право на непокретности у Федерацији БиХ, а о овој теми било је ријечи на конференцији у Београду, коју су организовали Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове и Представништво Републике Српске у Србији.

Лица која полажу права на непокретности у ФБиХ и желе да се упишу као власници у катастрима, требало би да се што прије јаве једној од шест канцеларија Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове у Републици Српској.

Од када су формиране, канцеларије су већ примиле око 4.000 захтјева који се највише односе на усаглашавање података и проблеме над власништвом парцела које су некада припадале Србима, а сада су их укњижиле општине или кантони.

» Учесници конференције у Београду

– Имамо проблема са разним путевима, који се одједном уплане на српској имовини, имамо проблема и са шумама, са Шумама сарајевског кантона које су читаву једну породицу избрисале са земље и сву ту шуму превели на Кантон Сарајево – рекао је Ђорђе Радановић, координатор рада Канцеларије за стручну правну помоћ Србима у ФБиХ.

Српска имовина у Федерацији БиХ углавном је уништена и запуштена. Из РУГИПП-а упозоравају и на опасност од такозваног поступка одржаја, односно да неко од грађана ФБиХ који 10 или 20 година обрађује неку српску земљу, стекне и право власништва.

– Ако узмемо податак да су Срби насељавали рурална подручја, то је 30 и нешто одсто територије Федерације која припрада Србима. Не смијемо заборавити да то није само парцела, нечије приватно власништво него и територија – рекла је Босиљка Предраговић, директорка Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове.

Ускоро почиње шира кампања у коју ће се укључити и институције Србије, да би се Срби који живе у иностранству упознали са могућностима заштите њихове имовине у Федерацији БиХ.

Директор Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону при Министарству спољних послова Србије Арно Гујон рекао је да ће Управа кренути у кампању.

– Управа ће активирати удружења или преко ДКП мреже Министарства спољних послова, а и вјерујемо да ће бити важна и улога друштвених мрежа, јер ћемо на тај начин доћи до сваког Србина који је поријеклом са тих простора и до њихових потомака – рекао је Гујон.

И са скупа у Београду упућена је јасна порука. Бивши становници Федерације БиХ српске националности или њихови потомци, требало би да се што прије јаве канцеларијама РУГИПП-а у градовима Српске, да би добили правне савјете и задржали своју имовину. **СРНА**

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17, Нови Сад
телефон:021/ 528 132, 021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

Нова одлука Хрватске о продаји станова додијељених у најам

● **Више особа које су, као бивши носиоци станарског права у Републици Хрватској, добиле у најам исте станове на којима су имали станарско право или друге замјенске станове, са могућношћу откупа истих, обратили су нам се са захтјевом да их упознамо са најзначајнијим новинама у одлуци Владе Републике Хрватске, из јула ове године, о продаји тих станова који су у власништву Републике Хрватске?**

– Особе које су добиле у најам државне станове са могућношћу откупа, које до сада нису поднијеле захтјев за откуп тих станова, могу то учинити у наредних шест мјесеци од ступања на снагу ове Одлуке, која је објављена у *Народним новинама* Републике Хрватске 9. 7. 2021. године, дакле крајњи рок за подношење тих захтјева је 17. 1. 2022. године;

– Особе које су поднијеле те захтјеве прије ове нове одлуке Владе Републике Хрватске, а изван рокова који су били прописани ранијим одлукама Владе Републике Хрватске, не морају подносити нове захтјеве, већ ће се поступити по тим њиховим захтјевима и сматраће се као да су те захтјеве поднијели у року;

– Веома значајну новину представља чињеница да ће потребну документацију прибављати тијело које доноси одлуку о испуњавању услова за откуп стана, по службеној дужности;

– Попуст при купњи стана за сваку годину проведену као избјеглица, прогнаник или повратник, почевши од 1. 1. 1992. године до доношења одлуке о повратку стана у најам, умјесто досадашњих 1,5%, сада износи 2% по години одсуства из бившег стана на којем је постојало станарско право;

– Умјесто 15% попуста при једнократном откупу стана, сада је тај попуст 20%;

– За државне станове у градовима изнад 100 хиљада становника станови већи од 65 м2, осим подрумских, сутеренских и таванских станова, на локацијама прве зоне утврђене важећим градским одлукама о комуналном доприносу, продајна цијена за остатак површине изнад 65 м2 утврђује се тржишна вриједност;

– Уговор о купопродаји стана обавезно садржи одредбу о забрани отуђења стана у року од пет година од склапања уговора, без сагласности продавца. Продавац не може дати сагласност отуђења уколико је до истека рока забране преостало више од двије године и шест мјесеци.

За откуп стана, потребно је приложити сљедећу документацију:

– потврде о ОИБ-у за подносиоца захтјева за откуп стана и све чланове његовог породичног домаћинства,

– родни лист за подносиоца захтјева и све чланове његовог породичног домаћинства,

– доказ о држављанству (фотокопија домовнице или особне исказнице или путовнице) или о сталном боравку (особна исказница за странца или потврда МУП-а о одобреном сталном боравку), или о привременом боравку,

– увјерење о пребивалишту или боравишту на стану који је предмет продаје за све чланове породичног домаћинства,

– потврда Порезне управе о непостојању дуга према држави за све чланове породице за које Порезна управа води евиденцију,

– потврда Града да је остварена куповина стана у складу са Законом о продаји станова на којима постоји станарско право и Закона о насљеђивању за подносиоца захтјева и све чланове породичног домаћинства,

– потврда општинског суда, земљишно-књижног одјела ради доказа да у мјесту пребивалишта немате властиту кућу или стан за све чланове породице и

– потврду катастра ради доказа да у мјесту пребивалишта немате у власништву кућу или стан за све чланове породице.

ШПИРО ЛАЗИНИЦА
ПРАВНИ САВЈЕТНИК ХЦИТ-А НОВИ САД

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, *Војвођанских бригада 17, сваког радног дана од 9 до 15 сати, а уторком, сриједом и четвртком и од 16 до 20 сати.*

Бесплатну правну помоћ ХЦИТ пружа и у Апатину, Бачкој Тополи, Кикинди, Сомбору и Суботици.

О времену рада правног савјетника ХЦИТ-а у овим мјестима информишите се на број 063 78 99 215.

ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске. За социјално угрожене избјеглице из Хрватске документе прибавља бесплатно.

НА СЕДМОЈ СЈЕДНИЦИ ОДБОРА ЗА ДИЈАСПОРУ И СРБЕ У РЕГИОНУ ПРЕДСТАВЉЕНЕ АКТИВНОСТИ КОМИСИЈЕ ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА

Многи чланови породица несталих лица су помрли не дочекавши да пронађу најмилије

Седма сједница Одбора за дијаспору и Србе у региону, која је одржана 7. јула 2021. године у Скупштини Србије, била је посвећена несталим лицима, а посебну пажњу изазвала је презентација Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, уз коју је њен предсједник Вељко Одаловић представио све активности које је ова институција урадила у претходних 15 година, колико има од њеног оснивања.

» Учесници и гости седме сједнице Одбора за дијаспору и Србе у региону

ОДАЛОВИЋ: МЕЂУ НЕСТАЛИМА ВИШЕ ОД 4.000 ЛИЦА СРПСКЕ НАЦИОНАЛНОСТИ

– Најтежа посљедица сукоба који су се десили на простору бивше Југославије је нерасвијетљена судбина 9.996 лица. То је веома забрињавајуће, јер су од првих нестанака прошле три деценије. За породице, а и за све нас који се бавимо овом проблематиком, то је веома фрустрирајуће. Нажалост у том ишчекивању умиру родитељи, супружници и дјеца оних који још нису пронађени – рекао је Одаловић и нагласио да ова проблематика једноставно мора да буде приоритетна.

Од укупног броја несталих на простору бивше СФРЈ око 4.000 лица је српске националности.

Он је нагласио да су се оружани сукоби десили на територијама Републике Хрватске, Босне и Херцеговине, на простору Косова и Метохије, па је највјероватније да су нестала лица на тим просторима и сахрањена.

– С друге стране из региона некад то не желе ни да чују, већ оптужују Србију за сва дешавања на овим просторима, приписујући јој често кривицу и за оне жртве које су починили припадници неких других народа и националности. То нас понекад води у врло деликатну ситуацију – рекао је Одаловић.

Он је истакао да за Комисију питање националности неког несталог лица није приоритетно, већ сваком случају приступа са намјером да помогне, било информацијом или било којим другим механизмом расвјетљавања судбина несталих лица.

Он је додао да све релевантне организације и службе учествују у расвјетљавању злочина, несталих лица и неоткривених гробница, али да непоступање надлежних институција у региону веома често успорава овај процес.

Предсједник Комисије је говорио и о правном оквиру са регионом који је, када је у питању Хрватска, проистекао из Дејтонског споразума, која инсистира на новом правном оквиру, што би по мишљењу Комисије додатно успорило разрјешавање питања несталих лица.

Одаловић је навео да је са Босном и Херцеговином потписан Протокол о сарадњи, као наставак сарадње која је већ постојала и водила се на основу закључака са регионалних састанака надлежних владиних тијела за нестала лица.

Са Црном Гором успостављен је посебан Протокол о сарадњи, с обзиром да Србија и Црна Гора нису биле стране у сукобу, а овим Протоколом успостављене су везе и подијељене информације, што је значајно допринијело разрјешавању питања несталих и страдалих лица са територије Црне Горе.

Што се тиче међународне сарадње Одаловић је истакао сарадњу са двије институције као веома значајне у овом процесу, Међународног комитета Црвеног крста и Међународне комисије за нестала лица, чији ангажман регион неријетко покушава да маргинализује.

Одаловић је навео да је даљи подстицај о рјешавању питања несталих лица услиједио кроз Берлински процес на лондонском самиту за Западни Балкан, гдје је стављен акценат на помирење и рјешавање питања која проистичу из сукоба на простору бивше Југославије. Додао је и то да је у сједишту Међународне комисије за нестала лица у Хагу потписан Оквирни план, којим су домаће институције земаља потписница основале посебне групе за истраживање несталих лица, неидентификованих лица и базу података.

Предсједник Комисије представио је механизам Радне групе за лица која су нестала на подручју АП Косова и Метохије, а којим је до сада разријешено 75 одсто случајева несталих лица, односно судбине 6.064 особе на овом подручју.

Одаловић је у даљој презентацији навео да број лица српске националности који се тражи и води као нестало према евиденцији Комисије износи 2.397, док се у Републици Српској као нестало води још 1.654 особе српске националности.

У наставку сједнице, предсједник Комисије изнио је даље податке у виду панел презентације.

Након представљања активности Комисије, услиједила је дискусија, гдје су гости и чланови Одбора изнијели своје ставове по овом питању.

ПУПОВАЦ: НЕСТАЛА ЛИЦУ НЕ СМИЈУ ДА БУДУ СЕРВИС ПОЛИТИКЕ

Предсједник Самосталне демократске српске странке (СДСС) Милорад Пуповац је истакао да је питање несталих лица у односима између Хрватске и Србије једно од оних које озбиљно блокира нормализирање односа у међусобној сарадњи и унапређењу политичких односа. Он је нагласио да сва нестала лица морају да буду равноправна и да је недопустиво да се жртве дијеле на политичке релевантне или нерелевантне.

– Политика треба да буде сервис у тражењу и утврђивању преосталих несталих лица, а не да нестала лица буду сервис за политику – поручио је Пуповац.

КОЈИЋ: НЕ ТРАЖИМО НЕСТАЛА ВЕЋ САКРИВЕНА ЛИЦА

Милорад Којић, директор Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица Републике Српске истакао је да је од 2008. године формирањем Института за нестала лица надлежност о овом питању пренијета са нивоа Републике Српске на ниво Босне и Херцеговине.

– Од тог тренутка тражење несталих, једно хуманитарно питање постало је првокласно политичко питање – рекао је Којић наводећи податак да је у периоду од 1996. до 2008. године ријешена судбина 3.454 нестала лица са списка Републике Српске, а од 2008. године само 405 лица.

– Од тада почиње дикриминација не само по питању српских жртава и породица које траже своје нестале, већ и по питању запослених у тој заједничкој институцији – рекао је Којић.

Он је додао да Институт за нестала лица преко пројеката Идентификације Подриње и Идентификација Крајине ради искључиво на истраживању судбина несталих лица бошњачке националности, док је потпуно блокиран рад на идентификацији лица српске националности.

Којић је истакао да свака жртва заслужује пажњу, али да се у пракси врши политичка селекција. Као илустрацију навео је примјер Федералне комисије која никада није дала локације на озренско-вознићком ратишту, а ријеч је о терену на коме су муџахедини одсјецали српске главе.

– На одређеним локацијама не тражимо нестала, већ сакривена лица. Ово је политичко питање што се види и по резолуцији о наводном геноциду у Сребреници који је недавно усвојила Црна Гора – рекао је Којић.

Он је испричао и лично искуство.

– Војни аташе америчке амбасаде је дошао код мене да понуди помоћ. Требало је да отприлике дамо локалитет на којем би се могла налазити нестала лица српске националности. План је био да се у бази смјештеној у Њемачкој у којој су архивирани сателитски снимци из тог периода открије истина. Дао сам микро локацију гробнице у којој је пронађено 21 српско тијело, од тога 17 обезглављених. Након мјесец дана стигао је одговор да су њихови сателитски снимци показали да се 10. септембра 1995. године ништа није дешавало на тој локацији. Имајући у виду оваква и слична искуства, као и чињеницу да је све мање свједока који могу открити мирко локације бојим се да ли ће икада бити ријешена судбина 1.654 нестала лица са списка из Републике Српске – рекао је Којић и додао да се у потпуности треба посветити међународним и домаћим архивама, као и да се доста пажње треба посветити аналитици.

ЂУКИЋ: УМОРНИ СМО ОД ДЕКЛАРАЦИЈА

Драгана Ђукић, предсједница Удружења породица несталих и погинулих лица *Суза* истакла је да породице забрињава што нема резултата.

– Уморни смо од декларација, потписивања листа спискова, обећања, истицања овог питања на највиши ниво, сусрета, састанака, али нема резултата. Интересује нас који механизми могу да утичу да се те локације ексхумирају – рекла је Ђукићева и додала да је Хрватска једина земља у региону која има регистроване гробнице од стране Хашког трибунала, а да оне нису ексхумиране.

– На ранијим састанцима смо чак имали од званичника из хрватске комисије изјаве да су у питању Хрвати на тим локацијама да би били ексхумирани у року од 24 сата. Дакле, не можемо да не говоримо да није у питању дискриминација – рекла је Ђукићева.

Она је нагласила да је већина породица ради лакше идентификације дала крв.

– Предуго чекамо. У Србији имамо велики број подигнутих гробница родитеља који су за живота подигли себи гробнице и несталој дјеци. Они су данас сахрањени, а њихових потомка још увијек нема – закључила је Ђукићева.

ШТРБАЦ: ПОРОДИЦЕ ТРЕБА ДА ПРОВЈЕРЕ ДА ЛИ СУ НЕСТАЛИ ЧЛАНОВИ У РЕГИСТРУ

Предсједник ДИЦ *Веритас* Саво Штрбац позвао је расељене крајишке породице да провјере да ли се њихови чланови налазе у регистру несталих лица.

– Породице су током ратних дејстава пријављивале нестале чланове органима Републике Српске Крајине. Нажалост, нестанком РСК, нестали су и многи документи, па тако многе породице мисле да су њихови нестали чланови пријављени, а заправо их нема нигдје у папирима – објаснио је Штрбац.

Он је додао да је за регистрацију довољно да се подаци дају међународном Црвеном крсту, као и узорци крви за ДНК.

Штрбац је истакао да према евиденцији ДИЦ *Веритас* постоји 165 локација на којима су сахрањена нестала лица.

– Већину чине тзв. вртни гробови који су настали тако што су посмртни остаци сахрањивани након злочиначких акција *Олуја* и *Бљесак*. Како је ко долазио у напуштена села и наилазио на распала тијела својих рођака сахрањивао би их плитко по вртовима и најчешће из страха то никоме не би ни пријављивао – рекао је Штрбац наводећи примјере у којима се дешава да син не жели да чује за свог оца, јер се боји како ће околина у којој живи (хрватски градови) да прихвати чињеницу да је неко његов страдао у Крајини.

ЛИНТА: НА ХРВАТСКОМ СПИСКУ ВЕЋИНА НЕСТАЛИХ СУ СРПСКЕ НАЦИОНАЛНОСТИ

Иницијатор овог скупа народни посланик Миодраг Линта је истакао да и он, као и предсједник Вучић и Влада Србије питање несталих лица сматра најважнијим хуманитарним и цивилизацијским питањем.

– Нажалост, бројне чињенице показују да такав став немају ни политичко Сарајево ни Загреб. За њихове званичнике питање несталих се користи као средство да се оправда непријатељска политика према Србији и Републици Српској. Темељ непријатељске антисрпске политике Хрватске јесте злогласна Декларација о Домовинском рату из 2.000 године за коју су гласали сви посланици тадашњег сазива Хрватског сабора и с лијеве и с десне стране и политичког центра, а у њој стоји да су Србија, ЈНА и крајишки Срби извршили агресију на Хрватску. То је једна брутална, најбезочнија лаж, измишљотина – рекао је Линта који је истакао да је срамно да у једној чланици ЕУ има 36 познатих гробних мјеста које званични Загреб јавно одбија да ексхумира.

– Кад хрватски званичници кажу да потражују 1.864. несталих лица стиче се утисак да су сви они хрватске националности. Зато морамо да истичемо неспорну истину да већину несталих са хрватског списка чине лица српске националности – истакао је Линта.

Хрватску поруку „да Србија не може у ЕУ док не ријеши питање несталих лица" Линта је оцијенио као најобичнију провокацију.

– Однос према злочиначкој акцији *Олуја*, лажном миту о геноциду у Сребреници и однос према Косову и Метохији су црвене линије испод којих Србија, Република Српска и српски народ не смију да иду поручио је Линта.

Он сматра да би и Србија, као што је то већ урадила Република Српска, требала да оснује независну међународну комисију за истину о страдању Срба и бошњака у Сребреници и Сребреничкој регији 1992–1995. године.

– Стратешки циљ бошњачке политике је константно урушавање Дејтонског споразума и Републике Српске. Зато се она назива геноцидном творевином, злочиначком творевином, негира се дан Републике Српске 9. јануар, и то су чињенице. Џаба се ми трудимо да гајимо најбоље комшијске односе – то не вриједи, јер се у Загребу и Сарајеву води непријатељска политика према српском народу. Питање несталих лица треба да буде један од приоритета Владе Републике Србије у разговорима са међународним званичницима – закључио је Линта.

Сједници којом је предсједавао Милимир Вујадиновић, поред говорника, присуствовали су специјални изасланик предсједника Србије за рјешавање питања несталих у Хрватској Веран Матић, тужилац за ратне злочине Снежана Станојковић, начелник Службе за откривање ратних злочина Момчило Стевановић, водитељ канцеларије СНВ Загреб Јован Влаовић, предсједник Заједничког вијећа општина Вуковар Срђан Јеремић, директор Републичког секретаријата за расељена лица и миграције Републике Српске Љуба Нинковић, секретар Републичке организације породица заробљених, погинулих и несталих бораца и цивила Републике Српске Исидора Граорац Штркић и сарадник Бојан Келеман, представници Безбједоносно-информативне агенције Радивоја Миланков, Војнобезбједоносне агенције потпуковник Ненад Спасић, Војнообавјештајне агенције потпуковник Мирослав Веселиновиу, самостални савјетник у Управи за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, Ђорђе Алексић, стручни сарадник Црвеног крста Србије Милица Бјелобаба, предсједница Удружења родитеља и породица ухапшених, заробљених и несталих лица, Мирјана Божин и Слободанка Колцић, као и чланови и замјеници чланова Одбора за дијаспору и Србе у региону Милан Илић, Александар Марковић, Хаџи Милорад Стошић, Јустина Пупин Кошћал, Александар Чотрић, мр Јадранка Јовановић, Слободан Алавања, Горан Милић, Милан Ђурица, Петар Весовић, Младен Бошковић и Јанко Лангура. **РСК**

ОДРЖАН ОКРУГЛИ СТО НА КОМЕ ЈЕ ПРЕДСТАВЉЕН МОДЕЛ ЗАКОНА О ПРИНУДНО НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА И ПРАВИМА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

» Мирјана Миодраг Божин

» Слободанка Колцић

» Зоран Антић

» Маја Ђорђевић

» Миодраг Линта

» Маја Васовић

» Ивана Костић

СКУПШТИНА СРБИЈЕ ДО КРАЈА ГОДИНЕ УСВАЈА ЗАКОН О НЕСТАЛИМ ЛИЦИМА?

Удружење родитеља и породица ухапшених, заробљених и несталих лица СР Југославије организовало је 9. јула 2021. округли сто на тему Закона о несталима у хотелу *Тулпин*. Округли сто је одржан уз финансијску подршку Међународне комисије за нестала лица (ICMP) и UN.

Посљедњу иницијативу за доношење Закона о несталим лицима је покренула 2019. године Координација српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица са простора бивше Југославије на састанку код предсједника Републике Србије. Координација је написала и поднијела и прелеминарни Модел закона о принудно несталим лицима и правима њихових породица.

Након тога је Министарство за рад, борачка и социјална питања формирало Радну групу за израду Нацрта закона о несталим лицима. Радна група је до сада одржала укупно четири састанка. Истакнуто је да Радна група има озбиљан и темељан приступ изради Нацрта закона о несталим лицима.

ФОТО: ЈАДОВНО

ПОРОДИЦЕ 30 ГОДИНА ЧЕКАЈУ РЈЕШЕЊЕ

Присутнима се на самом почетку обратила предсједница Удружења Мирјана Миодраг Божин те констатовала да и након 30 година поједини чланови из њиховог Удружења још нису ријешени.

Слободанка Колцић модератор округлог стола каже да се у њиховом удружењу ради о породицама групе вуковарских цивила који су нестали прије почетка ратних сукоба, јул, август 1991. године и породицама војника и резервиста ЈНА.

КОМИСИЈА ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА ДАЛА КЉУЧАН ДОПРИНОС

Зоран Антић државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и координатор активности Радне групе за израду Нацрта Закона о несталима наглашава да је велику улогу одиграла Комисија за нестала лица.

– Одрадили смо преко 50 посто закона, али нећемо ништа званично објављивати док не буде све завршено. Битно је када се Закон донесе да он буде и спроведен. Да ли ће њега спроводити Комисија за нестала лица која ће у међувремену постати посебна управа, да ли ће то бити агенција, или ће бити у саставу неког другог министарства.

Комисија се при изради Закона држала свих међународно признатих конвенција које је држава Србија ратификовала у свом парламенту. Свих водећих начела Међународног комитета ЦК, допунских протокола и свих аката који би могли да послуже, без обзира да ли су донесени у Р Хрватској, БиХ, па чак и од привремених институција у српској Покрајини Косово и Метохија.

НЕМА УСВАЈАЊА ЗАКОНА БЕЗ САГЛАСНОСТИ ПОРОДИЦА

– Оно што могу да вам гарантујем, да ниједна страница или слово неће бити урађена док не буде била у сагласности са представницима удружења породица несталих лица. Када након тога добијемо сагласност и од Републичког секретаријата за законодавство и од Владе Србије иде на јавну расправу.

Јавна расправа је предвиђена у скоро свим већим градовима у Србији – Ниш, Крагујевац, Нови Сад, Косовска Митровица, Београд, Врање, Нови Пазар, Суботица, Сомбор и Шид. Затим ће бити посебна расправа пред Скупштинским одбором који се бави овим питањем гдје ће бити позвана удружења која се баве овом тематиком.

– Очекујем да ћемо до краја љета имати цјелину Закона у рукама. Закон ће садржати начела претпоставки о животу несталих лица, права на истину, недискриминацији интегритета, питање достојанства, заштите података о личности, питање статуса несталог лица, упис у евиденцију, одлучивање о захтјеву, право на жалбе, престанак статуса несталог лица кад и у којим случајевима, права несталих лица за које није познато мјесто укопа и њихових породица, почетак тражења, прилагођавање приступа, учешће у тражењу, план тражења, приступ мјестима и подацима у сврху тражења…

ПРИМЈЕДБЕ ДОСТАВИТИ МИНИСТАРСТВУ

Маја Ђорђевић помоћник министра у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и замјеник секретара Радне групе за израду Нацрта закона навела је мејл адресу maja.djordjevic@minrzs.gov.rs на коју се могу слати све примједбе и приједлози за рјешавање питања Нацрта закона о несталима.

ЛИНТА: ПОЛИТИКА ДВОСТРУКИХ АРШИНА

Народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта наводи да је питање несталих једно хуманитарно питање, али да је неспорна чињеница да постоји један општи застој на простору бивше Југославије везано за рјешавање питања несталих Срба.

– Дио међународне заједнице не жели да прекине са политиком двоструких стандарда, а темељ те политике јесте да 26 година од завршетка рата на простору данашње Хрватске и БиХ, слушамо бесмислене и апсурдне лажи да су Срби кривци за ратове на просторима бивше Југославије, а да су Хрвати, Бошњаци и Албанци жртве великосрпске агресије.

Хрвати, муслимани и Албанци питање несталих не третирају као хуманитарно питање, већ као политичко које им користи у борби против Србије, Републике Српске и српског народа.

– Српске жртве се прећуткују, маргинализују, омаловажавају, негирају, умањују, управо да би опстала лаж о Србима као агресорима.

Линта се осврнуо и на лажне митове о непостојећем геноциду у Сребреници, лажни мит о злочиначкој акцији Олуја и лажни мит о Вуковару.

– У Вуковару је најмање 120 српских цивила убијено прије почетка ратних дејстава, Срби су хапшени на улицама, на радним мјестима, извођени из својих кућа и станова, иста ствар је била и у Осијеку и многим другим градовима.

Крајње је вријеме да водимо једну озбиљну правну, политичку и дипломатску борбу за истину о карактеру ратова у међународној заједници, за истину о страдању српског народа.

– Ако то не урадимо, неће нам много значити ни овај Закон о несталима, иако поздрављам политичку вољу и одлуку предсједника и Владе да се донесе Закон.

МАЈА ВАСОВИЋ: ПРОЦЕС ТРАЖЕЊА ПОСТАЈЕ СВЕ СЛОЖЕНИЈИ

Маја Васовић из Комисије за нестала лица истиче значај доношења Закона о несталим лицима који има за циљ да подстакне процес проналажења несталих лица, уреди заштиту и унаприједи права несталих лица, смртно страдалих лица за које није познато мјесто укопа и чланова њихових породица, али и дефинише надлежност и поступак тражења, вођење евиденција и остала питања у вези са тражењем, ексхумацијом и идентификацијом несталих и смртно страдалих за које није познато мјесто укопа.

– Од укупног броја лица која су се водила као нестала преко 70 посто случајева до сада је ријешено. Процес тражења преосталих лица постаје све сложенији и тежи. Такође, неопходно је имати у виду и чињеницу да се посмртни остаци несталих са листе тражења Републике Србије налазе на простору Републике Хрватске, БиХ, али АП Косова и Метохија и њихово проналажење зависи од спремности других страна на сарадњу.

ТРАЖИ СЕ ЈОШ 9.996 НЕСТАЛИХ ЛИЦА

Према подацима Међународног комитета ЦК из маја мјесеца 2021. године у региону се као нестали води још 9.996 лица од тог броја 6.377 у вези са сукобима у Босни и Херцеговини, 1.980 у Републици Хрватској и 1.639 на АП Косово и Метохија. У службеним евиденцијама комисије које се воде на основу Закона о управљању миграцијама као нестало се води укупно 2.397 лица и то 1.610 лица у Републици Хрватској држављана Републике Србије војника бивше ЈНА, лица за које су породице захтјев за тражење поднијеле преко тадашњег Црвеног крста је 369, несталих лица српске националности грађана Републике Хрватске чије породице сада живе у Републици Србији је 593 и лица чији нестанак није пријављен по критеријумима МКЦК, такозвана оперативна листа 648 лица (219 у Босни и Херцеговини, држављана Републике Србије припадника ЈНА је 56, и лица српске националности грађана БиХ је 163). И 568 лица се води као нестало на простору КиМ српске и неалбанске националности.

Представник Међународног комитета Црвеног крста Ивана Костић навела је да јој је посебно драго што су чланови породица присутни на округлом столу.

– Све ове године сам уз породице и знам са каквим су се све проблемима сусретали. Међународни комитет ЦК подржава одлуку и напоре да се дође до Закона о несталим лицима.

На округлом столу су говорили још и Luigj Ndou, представник Међународне комисије за нестала лица (ICMP); Ylber Morina, Међународна комисија за нестала лица (ICMP); Иван Филиповић потпуковник, представник Министраства одбране и члан Радне групе за израду Нацрта закона о несталим лицима; Чланови Удружења организатора скупа: Гордана Јакшић, Стоја Бјелобрк, Милица Перић, Радомир Перић, Мирјана Миодраг Божин, Слободанка Колцић, представници осталих Удружења несталих лица (период 1991–2000), Драгана Ђукић, предсједница Удружења породица несталих и погинулих лица *Суза* и Олгица Божанић, Секретар Удружења киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији.

ДРАГАНА БОКУН

ЗАКЉУЧЦИ

- **Нацрт закона о несталим лицима би требало да буде свеобухватан и да се односи како на породице за чијим члановима се као несталима још увијек трага, тако и на породице које су у међувремену идентификовале свог члана;**
- **Сагласност на Нацрт закона о несталим лицима прије него што буде званично објављен ће дати представници породица несталих лица;**
- **Нацрт Закона о несталим лицима би требао да буде написан до септембра 2021. године;**
- **Према мишљењу присутних представника Радне групе за израду нацрта Закона о несталим лицима, до краја године Закон о несталим лицима би могао да уђе у Скупштинску процедуру на гласање;**
- **Породице несталих лица су задовољне саставом Радне групе за израду Нацрта закона о несталим лицима, њиховим приступом и досадашњим радом.**

СТРАДАЛНИЦИ ИЗ *ЛОРЕ* СВЈЕДОЧИЛИ НА СУДУ У СПЛИТУ

Двојица бивших заточеника злогласног сплитског логора *Лора*, Славиша Зуровац из Гацка и Дамјан Трипковић из Билеће, свједочили су пред судом у Сплиту о претрпљеним злостављањима у поновљеном поступку који се води против управника логора Томислава Дуића и његовог сарадника, шефа смјене Емилија Бунгура. Са још шесторицом оптужених, који су у међувремену одслужили своје казне, Дуић и Бунгур првобитно су 2007. били осуђени у одсуству на осам година затвора, али је по њиховој предаји одлучено да им се поново суди.

Зуровац и Трипковић кажу да су и након скоро три деценије тешко поднијели свједочење о тортурама и суочавање са оптуженима за ова недјела.

– Надам се да ће бити правде за нас. Мислим да смо до сада све успјели добро да изнесемо пред судом – прича Зуровац, који је био једва пунољетан када је заточен у логор *Лора* у коме је провео два и по мјесеца.

И данас се сјећа немилих догађаја, и датума кад су се збивали и имена криваца...

– Сапатници су ми приликом доласка у *Лору* рекли да се чувам „смјене смрти". Преко ноћи сам морао научити, *Бобана и Луру* и Господина поздрављати... Свакодневно су нас стављали на струју, ударали палицама, физички и психички убијали – прича Зуровац.

Његов сапатник из *Лоре* Дамјан Трипковић ни пред новинарима није могао да задржи сузе.

– Мислим да сам један од најсрећнијих људи – само зато што сам им рекао у очи да су злочинци – рекао је Трипковић, подсјећајући да је заробљен од јединица ХВО у близини Тасовчића, и да је злостављање почело много прије *Лоре.*

Предсједник Удружења логораша регије Требиње Вукан Ковач каже да је до сада 12 некадашњих заточеника *Лоре* свједочило у поновљеном поступку против Дуића и Бунгура.

Напомиње да је, према евиденцији удружења, више од хиљаду страдалника прошло кроз *Лору*, од тога 44 са подручја Херцеговине – а да је око 70 људи унутра убијено. Међу њима, додаје он, и девет људи из тзв. никшићко-шавничке групе, који се нигдје не спомињу у судским процесима јер су у логор доспјели прије времена које оптужнице обухватају.

Ковач истиче да случајеви логора – *Морињ* у Црној Гори, с једне, и *Лора* у Хрватској, са друге стране, најбоље илуструју како правда за логораше има различите аршине, уколико они долазе из различитих народа.

– Из Морињa су се сви вратили својим кућама. И оптужница је обухватала цијело вријеме – од отварања до затварања логора. Логораши хрватске националности, који су били у овом логору, већ су два пута наплатили неке нематеријалне одштете, а сазнајемо ових дана да су против Црне Горе подигли нову тужбу – да им се надокнади и изгубљена добит у времену када су били заточени – каже Ковач.

ПОВРАТНИЦИ СТРАХУЈУ ДА КАМП *ЛИПА* ПРЕТВАРАЈУ У СТАМБЕНО НАСЕЉЕ

Српски повратници у Унско-санском кантону страхују да мигрантски центар *Липа* није привременог карактера и упозоравају да све изгледа као да се гради стамбено насеље.

– Био сам тамо и вјерујте ми да има више радника и машина него на појединим градилиштима у Бањалуци. Речено ми је да се граде потпорни зидови, али сам терен се не налази у близини брда или планине – рекао је директор Центра за подршку повратницима Унско-санског кантона Немања Давидовић.

Према његовим ријечима, граде се темељи ширине једног метра, окопавају терени, припремају чврсте подлоге, те неколико жељезних конструкција за огромне шаторе. Он је за *Глас Српске* рекао да су због свега тога повратници у страху да се у *Липи* не гради привремни мигрантски центар, јер нема објашњења због чега се граде бетонски објекти и зашто је присутан толики број радника. Давидовић је указао на поражавајућу чињеницу да о повратницима нико од надлежних институција ни приближно не брине као о мигрантима, те навео да не би, да је другачија ситуација, данас имали читава села која немају струју.

ГРАД НЕ ЖЕЛИ ЗЕМЉИШТЕ НИ ДА ВРАТИ НИ ДА ПЛАТИ

Започета градња катедрале на српској земљи у Мостару

Неке приче о отетој имовини у рату и поратњу тек сада излазе у јавност, јер људи нису имали ни храбрости, ни новца, ни снаге да уђу у борбу са корумпираним властодршцима који су неријетко чинили и многа кривична дјела те имовину избрисали или додијелили неком другом, промијенили земљишне и катастарске књиге и ко зна шта све не.

» Земљиште око кога је поступак започет још у прошлом вијеку

СРПСКА И ЈЕВРЕЈСКА ЗЕМЉА УПОЛА ЦИЈЕНЕ

Дуже од двадесет година у центру Мостара, одмах поред хотела *Еро*, стоји рупа у којој су темељи катедрале *Христова ускрснућа*. Изградња катедрале је обустављена, а у јавности су кружиле различите информације о разлозима заустављања градње. Истина је да је разлога више. А један од њих је и тај да се катедрала почела градити на земљи српске породице Живковић и јеврејске породице Соломон.

Прије двије године, Кантонални суд у Мостару донио је другостепено рјешење којим је утврдио обавезу Граду Мостару да исплати породици Живковић износ од 1.187.212 КМ са припадајућим законским затезним каматама. Ради се о спору који је вођен за враћање или надокнаду 2.289 метара квадратних испод зграде катедрале.

У првостепеном поступку је било досуђено (по процјени вјештака) да је тржишна вриједност 2.402.236,83 КМ. Међутим, по жалби Града, а по судији извјестиоцу Кантоналног суда Мостар накнада је умањена на износ од 1.187.212 КМ.

Умањење је учињено и поред недвосмисленог налаза вјештака економске струке о тржишној вриједности некретнине од 2.402.236,83 КМ, а мјерено према Уговору о купопродаји тзв. *Старе болнице* тржном центру *Мепас мол* (*Mepas Mall*) који се налази у непосредној близини. По оваквој преиначеној првостепеној пресуди „српска и јеврејска" земља преко пута *Мепас мола* је јефтинија „у пола цијене" у односу на тржишну.

Ни тако преполовљен износ од 1.187.212 КМ, Градска управа Мостара још није исплатила и не зна се кад ће, мада је у буџету за 2021. планирано 1.100.000,00 КМ за те намјене.

Судски спорови за враћање или плаћање земље на којој је почела градња катедрале трају још од 2001. године врши нелегалну додјелу Бискупском ординаријату и поред опште забране располагања национализованим земљиштем. Католичка црква, односно Бискупски ординаријат је за спорно земљиште у центру града платио 167.000 њемачких марака.

Медији су се задњи пут овом темом бавили озбиљније 2008. под насловом *Ко кочи градњу нове катедрале*. Тада се подсјећало да је изградња ове цркве започета полагањем камена темељца 12. фебруара 1996. након чега је извршен ископ темеља и земљани радови до нулте коте тј. површине тла, рачунајући и темеље. Након тога се стало с радовима, а јавност је била обасипана разним информацијама о разлозима за престанак радова. Наиме, медији су тада објавили да је за градњу цркве *Христова ускрснућа* 11. августа 1994. тадашње Општинско вијеће Мостар издало урбанистичку сагласност, али да то исто Општинско вијеће није донијело регулациони план за наведено подручје, нити је затражена грађевинска дозвола у законском року од годину дана. Такође, након тога је Исламска заједница у Мостару одлучила градити Исламски центар с џамијом и осталим пратећим садржајима на локалитету уз градилиште цркве, за који је Градском вијећу поднијела захтјев за одобрење градње. Како Хрвати нису жељели ни чути за такво нешто – све је блокирано.

Међутим, осим наведених проблема с изградњом цркве, појавио се још један. У јавности се појављује јеврејска породица Саломон која тврди да је 1994. тадашња Општина Мостар Југозапад земљиште које је национализацијом одузето од њих, додијелила Католичкој цркви, након чега је услиједила тужба Саломона против Општине. Како је након укидања градских општина све пренесено на Град, тако је Градска управа, између осталих, у наслијеђе преузела и овај судски спор. Саломони траже натраг 1.700 метара квадратних земљишта на којем се гради катедрала. Осим тога, они траже и остатак земљишта, од укупно 6.500 квадрата, које је Град дао другим правним субјектима.

У медијима се тада не спомиње породица Живковић, нити има службених информација из Градске управе Мостара о овом случају. Поступак експропријације није правилно проведен, Општина Југозапад је у маниру социјалистичких прописа једдине. Сваки суд од Општинског, Кантоналног, Врховног, те Уставног суда пресудио је да се земља мора или вратити или надокнадити породици Живковић, односно насљедницима. Уставни суд БиХ кроз неколико одлука је утврђивао повреду права на „разуман рок" јер се кроз двије деценије трајања поступака опструишу сви захтјеви породице Живковић на њихово право „или врати или плати".

Поступак је трајао као управни поступак од 1999. г. Кантонални суд 2010. године по тужби у управном спору против рада управе – пресуђује да се имовина Живковића врати или надокнади, а да је Град Мостар обавезник провођења пресуде тј. плаћања надокнаде. Град улаже жалбу, али је Врховни суд Федерације одбија.

Као што смо навели под започетим објектом катедрале одузето је 2.289 метара квадратних, а још толико или чак и нешто већа површина одузета је од исте породице без икаквог поступка у тзв. „фактичној експропријацији" и купљена од стране Cro Auta, Croatia osiguranja и УниКредит банке.

Старији Мостарци се сјећају предратне Гарнизонске амбуланте и великог паркинга испред исте. И то је некретнина фамилије Живковић за који се води посебан поступак, јер није на исти начин одузета као она за Бискупију. ЈНА је ту некретнину узимала у закуп од породице Живковић.

КО ЈЕ НАПРАВИО ПРОБЛЕМ?

Постоји чак и одлука ЦРПЦ да се та имовина врати Живковићима, а при извршењу одлуке ЦРПЦ – геометар из Града Мостара, одјел катастра некретнина је констатовао да та парцела не постоји на терену што чини очигледним манипулације са евиденцијама некретнина. По овоме изгледа да је у Мостару површина од око 550 квадрата саксија или шака земље која може нестати.

Некадашња општина Мостар Југозапад у ратној 1994. ноставно донијела одлуку о одузимању и додјели Бискупском ординаријату, у поступку за који власници нису ни знали да се води.

ПОБУНА ИСЛАМСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Случај нове мостарске катедрале дуго је пунио новинске странице, јер се градњи катедрале успротивила Исламска заједница у Мостару тврдећи да је то земљиште некада било *Лакишића харем*. Реис Мустафа Церић и мостарски муфтија Сеид Смајкић тада су писали кардиналу Винку Пуљићу и изразили свој најоштрији протест наводећи да је вијест о изградњи катедрале „изазвала огорчење муслимана, те да се то не доживљава само као чин политичког насиља, већ и као директно кориштење вјере и вјерских установа за постизање нехуманих и неправедних циљева". Врхбосански надбискуп Винко Пуљић у свом одговору навео је да је опредијељен за мир и суживот додавши како „према постојећим књигама у више од задњих сто година ниједан власник парцеле није био муслиман".

Градско вијеће Мостара 1999. донијело је одлуку о забрани градње и надоградње у Централној зони Мостара до доношења Регулационог плана. Градско вијеће 2002. формира Независну комисију за испитивање проблема спорне и бесправне радње у Централној зони Града Мостара, а иста је неколико мјесеци касније установила да се радови на Катедрали одвијају нелегално и мимо законом предвиђене процедуре. Сходно закључцима формиране комисије и на основу сачињеног налаза урбанистичко-грађевински инспектор Одјела за урбанизам Града Мостара налаже инвеститору (Бискупији) и извођачу радова обуставу даље изградње и извођење радова те отклањање утврђених недостатака, прибављање одобрења за грађење од надлежног Одјела Градске управе. То се не догађа па је и Општински суд донио рјешење о обустави радова. На крају је реаговао и ОХР који је навео да су општинске власти дјеловале незаконито, флагрантно кршећи законе на начин који подсјећа на ратни период. ОХР је упозорио да се радови морају зауставити, а да надлежни морају одговарати за незаконита дјела. Колико је познато – никада и нико до сада није у било којем кривичном поступку процесуиран, па чак ни дисциплински кажњен, иако су очигледне радње фалсификовања, неизвршења судских одлука, злоупотребе положаја или овлаштења и др. Како тада, тако и данас, двадесет година касније, случај нове мостарске катедрале, као и све остало у граду стоји неријешен, а мостарски Срби и Јевреји своју имовину не могу ни вратити ни наплатити.

ИЗГУБЉЕНА ЗЕМЉА И СТРАДАЊЕ

Интересантан је податак да је уочи Другог свјетског рата предак садашњих Живковића, познати мостарски газда и трговац, пок. Милан Гачић – од породице Соломона као Јевреја који су бјежали од рата и фашистичких закона – купио уз своје постојеће некретнине од око 4.000 м2 – још око 4.000 м2 у власништву Соломона – исте локације. То сада не може доказати јер купљене некретнине није успио превести у грунтовници на своје име јер је међу првим мостарским жртвама Другог свјетског рата убијен. Садашњи Живковићи су потомци (унуци) пок. Милана Гачића и мајке, такође пок. Фиме Гачић рођ. Барзут

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК *ЗЛОЧИНИ ГЕНОЦИДА НА СРБИМА У СРЕБРЕНИЦИ У ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ*

Над Србима у Сребреничком срезу почињен је геноцид у Другом свјетском рату

У Сребреници је у организацији СПКД *Просвјета* представљен зборник докумената *Злочини геноцида на Србима у Сребреници у Другом свјетском рату*, што је била прва промоција овог зборника који је објављен прошле године, али због вируса корона није промовисан.

» Детаљ са промоције

УБИЈЕНО НАЈМАЊЕ 2.300 СРПСКИХ ЦИВИЛА

Историчар Драга Мастиловић је рекао да зборник садржи 140 прворазредних докумената који говоре о почињеним масовним злочинима и свједоче о геноциду који се десио над српским народом сребреничког краја.

– Над Србима у Сребреничком срезу почињен је геноцид у Другом свјетском рату јер је утврђено да је постојала јасна намјера да Срби биолошки нестану са овог простора с обзиром да су усташе убијале дјецу и жене – рекао је Мастиловић.

Он је навео да је према расположивим документима утврдио да је на подручју Сребренице убијено најмање 2.300 српских цивила, а да је најмонструознији злочин почињен другог и трећег дана Тројчиндана, 14. и 15. јуна 1943. године.

– Тада је убијено минимум 229 особа од којих чак 80 дјеце, што потврђује геноцидни план тадашње Независне Државе Хрватске – истакао је Мастиловић.

СУДИЈА ХАЏИБЕГИЋ КРИО ДОКУМЕНТА

Према његовим ријечима, тај злочин су починили припадници 29. бојне Јосипа Курелеца, о чему постоје сачувани документи у Архиву БиХ.

– Прикупљајући грађу за један научни рад наишао сам на једну кутију на којој је писало Сребреница. У тој кутији били су записници са вјештачења која је 20. јуна 1943. године обавила комисија предвођена судијом Вејсилом Хаџибегићем, који је сакрио и сачувао копију тог записника у коме се налазе имена свих идентификованих жртава, као и поименични састав јединице која је починила злочин, а 70 одсто су били муслимани – појаснио је Мастиловић. Он је изнио детаљ да је Хаџибегић од тадашње општинске власти Сребренице добио списак са именима 75 жртава, а из колективне гробнице која се налазила на мјесту данашње полицијске станице у Сребреници ексхумирао је посмртне остатке 78 лица.

Мастиловић је указао да је истраживањем утврђено да је овај случај завршен судским закључком да се сваки даљи поступак завршава и ствар се предаје забораву.

Мастиловић је говорио и о другим српским страдањима на овом подручју у Другом свјетском рату, од Францетићеве „црне легије" и других.

Зборник су приредили професори и асистенти Катедре за историју и археологију Филозофског факултета у Источном Сарајеву који је и издавач ове вриједне књиге докумената.

Документа потичу из Архива БиХ, из фонда Земаљске комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, из Архива Југославије, те из Архива Србије, из фонда Милана Недића.

Мастиловић је рекао да су документи сакупљани неколико година, а највише их је прикупљено 2014. године, само неколико дана прије пожара у Архиву БиХ.

ИЗВРШИТИ РЕВИЗИЈУ КОМУНИСТИЧКОГ НАРАТИВА

Потпредсједник Скупштине општине Сребреница Радомир Павловић захвалио је приређивачима и издавачу, оцијенивши овај зборник изузетно значајним за сазнавање праве истине о српским и осталим страдањима у Другом свјетском рату.

– Познато је да су Срби чинили 70 одсто жртава на простору Југославије у Другом свјетском рату, али је то деценијама прикривано и вријеме је да се изврши ревизија комунистичког наратива и објави права истина о српским страдањима и доприносу у борби против фашизма – додао је Павловић.

Промоцију је организовало Српско просвјетно и културно друштво *Просвјета* из Сребренице.

У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ НЕ ВЛАДАЈУ СВУДА ИСТИ ЗАКОНИ

ИМОВИНА СРБИНА СРЕТЕ ЈОКИЋА У ИЛИЈАШУ ОТЕТА И ДОДИЈЕЉЕНА ИСЛАМСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

Од случаја Фате Орловић бошњачка јавност направила је глобални проблем, а када се у корист Исламске заједнице отима српска имовина, институционално се негирају докази, свједоци, па чак и судске одлуке.

Кућа Срете Јокића у Илијашу срушена је након рата, а парцела додијељена за укоп шехида. Његова кћи, Радмила Јокић Мочевић, од 1996. у спору је са општином Илијаш, доказујући да је кућа бесправно срушена. Општинско вијеће Илијаш поново је игнорисало судску одлуку и одбило ревизију рјешења о додјели парцеле Исламској заједници.

ДОКАЗАНО ДА ЈЕ КУЋА СРУШЕНА ПОСЛИЈЕ РАТА

Опструкције општинске администрације настављају се и када је у Кантоналном суду Сарајево доказано да кућа није срушена услијед ратних дејстава и да је 1996. била на мјесту. Потврде о кретању, рачуни за комуналије и бројни свједоци који се сјећају да је кућа била прилагођена за живот стопостотног инвалида Срета Јокића – оцијењено је као паушално.

– Све ове године покушавамо доћи до правде и на основу свједока, као и судским одлукама гдје се каже да је парцела незаконито додијељена од стране општине. Нажалост, сваки пут се не поступи по одлуци суда. Али, оно што мене највише боли је шта би било да је мој отац у колицима био тада у кући, да ли би завршио на ливади – упитала је кћерка Срете Јокића, Радмила Јокић Мочевић.

И поред тога што се екипа РТРС-а прописно најавила, на сједници Општинског вијећа у Илијашу третирана је као незвани гост. Накнадно смо обавијештени да је усвојено рјешење, и то поново на штету Јокића. Наводно, у складу са Законом о управним пословима Федерације БиХ.

– Јокићи нису доставили ниједан правно ваљан доказ, ниједан документ, извод из евиденције да су они полагали право на ту некретнину – рекла је Низама Малишевић, замјеница начелника за имовинско правне послове у општини Илијаш.

На срамоту Илијаша, покојни Срето тешко је повријеђен 1963. током изградње водовода који их и данас напаја водом. Земљорадничка задруга му је кућу, прилагођену потребама инвалида, додијелила 1968. Многи то у Илијашу памте, али тамошња администрација незаконитост поступка правда недостатком једног документа, рјешења о додјели куће на кориштење.

– Мој отац је дао адвокату све оригинале, заједно са рјешењем о кориштењу стамбене јединице. Наравно, по избијању рата и одласку адвоката из Илијаша, папири су нестали, а Земљорадничка задруга данас не постоји – истиче Јокић Мочевић.

НЕ ПОСТОЈИ ДОБРА ВОЉА ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ

Суштински, изостаје воља илијашке администрације да поступе по закону и одлукама суда, па се чак усуђују на оцјену да Радмила, као правни насљедник оца жели да прибави имовинску корист.

Посљедњим рјешењем превршили су мјеру, каже Радмила и најављује да ће након што њен адвокат и званично добије тај документ, у општини Илијаш посла имати полицијски и инспекцијски органи.

СРБИЈА И СРПСКА ПОМАЖУ ИЗГРАДЊУ КОНАКА У ГУБИНУ И ДОНИРАЈУ ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ ЗА 200 ПОРОДИЦА

Ради одрживог повратка у српским селима у Ливну, делегације Републике Српске и Србије, током посјете селу Губин, поручили су да ће у наредном периоду за 200 српских породица које желе да се врате на вјековна огњишта бити обезбијеђен грађевински материјал. Посредством Владе Војводине и Српске биће обезбијеђен грађевински материјал за завршетак православног конака у порти Храма Успења Пресвете Богородице.

У Губину је прије рата било 400 домаћинстава. Данас их је тек неколико. Тако је и са осталим српским селима у Ливањском кантону. Како кажу мјештани, који су били присиљени да оду, није било услова за живот.

– Ово је далеко од Републике Српске, а све што имамо је Република Српска и Србија. Нико нас одавде нити погледа, нити мари за нас – рекао је Лазо Пајчин из Удружења за рурални развој и заштиту животне средине *Огњиште* Губин.

– Идеја нам је да реализујемо пројекте и програме којима ћемо економски оснажити те људе, тако што ћемо им обезбиједити донације у виду механизације како би они могли да развију пољопривредне дјелатности – навео је Душко Ћутило, директор Фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Аутономне Покрајине Војводине.

Љубо Нинковић, в.д. директора Републичког секретаријата за расељена лица и миграције, додао је да је Влада Републике Српске у протеклих пет година уложила око 400.000 марака у путну инфраструктуру и обнављање повратничких кућа.РТРС

ВАНДАЛИЗАМ НА ПРАВОСЛАВНОМ ГРОБЉУ У НОВОЈ ГРАДИШЦИ

На једном од два православна гробља у Новој Градишци непознати починилац или више њих уништио је 17 надгробних споменика од којих 15 на себи имају исписана имена умрлих на ћириличном писму.

– Са једног крста су поломили ону хоризонталну пречку, на другом који је био довољно јак да га нису могли срушити разбијена је само слика покојника, док су сви остали порушени. Морам рећи да се ово не догађа први пут. Од деведесетих година на овамо дешавало се у више наврата. Треба рећи да се то чешће догађало на градском православном гробљу него на овом ковачевачком које је мало скрајнуто и осим људи који овдје имају викендице и вођњаке нико други готово и не зна да ту постоји гробље – каже Ногић.

Осим једног споменика који је подигнут прије три године сви остали су старији. Гробље одржава Градско комунално предузеће *Ком* чији радници су задњи пут били на гробљу 9. јуна када је све било у реду.

– Почетком овога вијека скрнављење је приписано једном старијем малољетнику. Тада је уништено око 20 споменика и мада су све приписали том дјечаку, који је тада ишао у осми разред и који јесте био проблематичан, тешко је повјеровати да је он све то сам урадио – истиче Ногић.

ГАБЕЛА КОД ЧАПЉИНЕ: ОБИЉЕЖЕНО 80 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА СРБА

У мјесту Габела код Чапљине обиљежено је 80 година од страдања 140 Срба овог краја, које су убиле усташе у Другом свјетском рату. Убијени су уочи Видовдана и бачени у јаму Опузен код Метковића.

На обиљежавању 80 година од свирепог злочина над недужним живљем овог краја, окупили су се потомци, родбина и пријатељи из свих крајева.

Након свете заупокојене литургије и помена жртвама, поручено је да је наша дужност да се сјећамо и обиљежавамо страдање недужног народа.

Кости жртава овог свирепог злочина нашле су смирај 1946. године. Тада су пренесене из јаме Опузен, у гробницу поред Храма Успења Пресвете Богородице у Габели.

ОДРЖАНА ТРИБИНА *ДЕКОНСТРУКЦИЈА МИТОВА О САРАЈЕВСКОМ СУЖИВОТУ И ГЕНОЦИДУ У СРЕБРЕНИЦИ*

ВИШЕ ЈЕ СРБА СТРАДАЛО У САРАЈЕВУ НЕГО БОШЊАКА У СРЕБРЕНИЦИ

У Сарајеву је страдало више Срба него што је муслимана у Сребреници! Та истина мора доћи до сваког човјека на овом простору, јер су Америка и Европа покушале да прогласе Републику Српску за геноцидну преко лажи – преувеличавањем страдалих муслимана у Сребреници, а умањујући број убијених Срба у Сарајеву. За ту истину морамо да се боримо стално и свуда да бисмо коначно зауставили западну кампању сатанизације Срба – поручено је са трибине *Деконструкција митова о сарајевском суживоту и геноциду у Сребреници*, одржане у београдском Прес центру УНС-а, у организацији информативно-политичких портала *Све о Српској* и *Факти*.

ЦИЦОВИЋ: ИСТИНА ЈЕ НАША ОБАВЕЗА

Млађен Цицовић, шеф Представништва Републике Српске у Србији које је подржало трибину, у поздравној ријечи је указао да је циљ сесије да се расвијетли „оно што је замрачено у судбоносним догађајима с краја прошлог вијека".

– Сада кад су објављена оба извјештаја независних међународних комисија видимо да је утврђена истина. Она неће бити једнако примљена у свим срединама. Свјесни тога, схватамо да је наша обавеза да што више људи, народа и институција у свијету упознамо са оба ова извјештаја независних међународних комисија, а истовремено и да што више и чешће сами говоримо о истинама до којих су те комисије дошле – рекао је Цицовић.

ДОДИК: ВИШЕ ЈЕ СРБА СТРАДАЛО У САРАЈЕВУ НЕГО БОШЊАКА У СРЕБРЕНИЦИ

Српски члан и предсједавајући Предсједништва БиХ Милорад Додик је у видео обраћању захвалио форуму на учешћу у борби да се на објективан начин прикажу догађаји током грађанског рата.

Он је подсјетио да су власти Републике Српске, у неком ранијем периоду, усвојиле извјештај који је написала међународна заједница – прије свега ОХР „што им је послужило за додатну сатанизацију Републике Српске и Срба и да их окриви за наводни геноцид у самој Сребреници".

– Јасно је да превара са којом је ишао међународни фактор – да увелича страдање у Сребреници и да га квалификује како жели, а да минимизира страдање Срба у Сарајеву за вријеме грађанског рата – а сигурно је више Срба страдало у Сарајеву него што је Бошњака страдало у Сребреници – говори о томе да стално морамо бити будни и говорити о томе – рекао је Додик.

ИЗРАЕЛИ: ЗАР ЗАПАДУ НИЈЕ БИЛО ДОВОЉНО ШТО СУ БОМБАРДОВАЛИ СРБЕ

Рафаел Израели, у интервјуу за РТРС чији дијелови су емитовани на почетку скупа, подвукао је чињеницу да је у Сарајеву исход рата који је почео 1992. био град очишћен од Срба. Као што су Њемачка и Европа биле очишћене од Јевреја. То етничко чишћење су спровели Бошњаци, Хрвати, НАТО снаге и муџахедини који су свакодневно са наоружањем стизали из Техерана.

– Зар западним силама није било довољно што су бомбардовале Србе? Зар су морале да доводе у Босну и муслимане са стране – који су били непријатељски расположени према САД и НАТО – али су их ипак ангажовали.

– Запад их је снабдио оружјем да би се борили против Срба. Зато су након 1992. у Сарајево, гдје су Срби највише страдали, из Техерана свакодневно стизали авиони, а Иранци тим авионима нису слали ни слаткише ни медицинске сестре, него су били пуни наоружања и муџахедина из Авганистана, Туниса, Марока, Саудијске Арабије, Јемена, Ирана и Катара. Муџахедине је наоружавао и Запад, а помагали су босанским и НАТО снагама да поразе Србе.

ТАНАСКОВИЋ: МЕЂУНАРОДНА ЈАВНОСТ МОРА ДА ПРЕПОЗНА СУШТИНУ

Дарко Танасковић је оцијенио да је у цијелој конструкцији „хистеричних и стереотипних оптужби" могла да се чује само једна критика – да у извјештају „нема довољно садржине о страдању Срба јер нема релевантних чињеница и података о овој теми ", па су, како је указао Танасковић, Бошњаци закључили да је неодржива и теза о масовном страдању сарајевских Срба. Он је оповргао ове критике указујући да је у интегралној верзији Извјештаја од 800 страна, чак 300 страна посвећено овој теми.

– Наша циљна група је међународна интелектуална јавност и зато смо водили рачуна да Извјештај, који у широј верзији има 1.200 страна, да преглед свих околности које су то страдање Срба резултативно и посљедично узроковале – нагласио је Танасковић и оцијенио да је Извјештај показао да је Сарајево било град мученик, али да су у њему страдали сви грађани и није било могуће искључити страдање српске заједнице.

КЕЦМАНОВИЋ: ДРУГИ СРПСКИ ГРАД ПРЕТВОРЕН У ИСЛАМСКИ КОСМОПОЛИС

Ненад Кецмновић је објаснио да је то био процес у коме је Сарајево од највећег српског града (послије Београда), претворено у данашњи исламски космополис и да је „злочин над сарајевским Србима био највеће етничко чистилиште у БиХ у коме је очишћено 90 одсто предратних Срба".

– То је смишљен и систематски реализован план Алије Изетбеговића и његове исламистичке власти у Сарајеву, уз подршку Запада који им је помогао и одустао од прве верзије Дејтонског споразума гдје је Сарајево требало да буде дистрикт, рекао је Кецмановић, који је дао исцрпну слику терора са којим се суочавало обично српско становништво и током рата и послије њега, када је ОХР позивао Србе да остану, а Изетбеговић пријетио одмаздом.

Кецмановић је посебно указао да је број од 150 хиљада Срба који су очишћени из Сарајева вишеструко већи него укупан број Бошњака и Хрвата који су напустили Бањалуку, Добој, Требиње, Бијељину и остале градове РС.

– Пошто не могу да оспоре пописну статистику, бошњачке Сарајлије тврде да је град и без Срба сачувао космополитски дух. Да, можда је Сарајево и постало космополис, али исламски космополис Турака, Иранаца, Саудијаца, Арапа и других националности из земаља Блиског истока, а од хришћана су остали само припадници страних амбасада, објаснио је Кецмановић.

ЛУКИЋ: ХАШКИ СУД ПОДРЖАО МУСЛИМАНСКУ МИТОМАНИЈУ

Бранко Лукић је објаснио да у овом процесу „који за циљ има стварање шеријатске државе у срцу Европе ", посебну улогу има суд у Хагу, који је, поводом Сарајева, имао задатак да одржи мит о страдању муслимана, а не Срба. Та слика је створена преко страних и муслиманских медија који су, како је навео Лукић, „скували " и причу о 300.000 убијених муслимана и 60.000 силованих муслиманки у јуну и јулу 1992, „као што су и наводна снајперисања и гранатирања из оптужнице Младићу била инсценација муслиманских власти".

– Припадници међународне заједнице у Сарајеву који су хтјели да буду објективни, били су прогоњени и одстрањени. То је рекао свједок Тужилаштва! Изјаве тих свједока суд није хтио ни да чује. Нису хтјели да чују да је у рату био још неко, а не само Срби. Судије су радиле према агенди коју су добили и свако изношење истине им је сметало. На наше аргументе би рекли да то није предмет оптужења и да немамо право да износимо доказе у том правцу – рекао је Лукић.

ЛОПАРИЋ: ОДБИЛИ ПРИЈЕДЛОГ ДА САРАЈЕВО БУДЕ ОТВОРЕНИ ГРАД

Миле Попарић је указао да су већ на почетку рата почели преговори о статусу Сарајева и да је Карацић предлагао да то буде отворени град, али су муслимани и међународна заједница то одбили и тако потписали смртну пресуду за 11.000 Срба који су тамо остали.

Бошњаци су, према његовим ријечима, имали два основна циља муслиманских власти у Сарајеву. Први је био изазивање оружаних сукоба и стварање што горих услова за живот грађана Сарајева ради одржавања фокуса свјетске јавности на Сарајево и стварање неподношљивих услова за живот Срба који ће их подстаћи да трајно напусте град, рекао је Попарић и као један од примјера докле је ишло угњетавање Срба навео апсурдан случај Србина који је био оптужен да је огледалом усмјеравао гранате.

Други циљ је, како је указао Попарић, била пропаганда која је требало да изазове интервенцију страних сила јер су Бошњаци знали да не могу да сами побједе Србе.

ГРАЈФ: ЗЛОЧИН У СРЕБРЕНИЦИ ОДНИО ЈЕ 3.714 ЖРТАВА

Предсједник комисије Гидеон Грајф је – у дијелу интервјуа за РТРС који је емитован на скупу – указао на историјски значај рада Комисије која је исправила неправду према Србима.

– Нити једне секунде није било притиска ни на кога од чланова комисије – ни са једне стране. Били смо независни у раду хиљаду одсто и дошли смо до два главна закључка. Ја сам Јеврејин и знам шта је геноцид. Сребренички догађаји ни на који начин нису геноцид. Ми смо то доказали, то није наше мишљење. Ако неко користи тај термин – треба га избрисати из историје. Почињен је злочин, али се тај злочин не може називати „геноцидом" – рекао је Грајф.

Други закључак се односи на број жртава.

– Кориговали смо број жртава. Није било више од 3.714 жртава. Овај број треба да буде записан у историји – ни мање, ни више. Сваки човјек који умре је трагедија – био је изричит Грајф.

Он је поновио да „геноцид подразумијева намјеру, а у овом случају није постојала намјера", а „они који даље користе термин „геноцид " – имају лоше намјере", упозорио је овај водећи свјетски експерт за геноцид.

Он је указао и да је Комисија била састављена од десет изузетних експерата за које су чињенице биле једини параметар за овај двогодишњи рад.

КОЈИЋ: У СРЕДЊЕМ ПОДРИЊУ СТРАДАЛО 2.665 СРБА

Милорад Којић је рекао да је Комисија утврдила и српске жртве у периоду од 1992. године па до јула 1995. када је страдало око 2.665 Срба.

– У средњем Подрињу су муслиманске снаге на челу са Насером Орићем, а уз потпуну координацију и знање муслиманског политичког и војног руководства у Сарајеву, извршиле систематске масовне злочине и етничко чишћење српског становништва на територији од око 900 км2 на дијеловима пет општина у тој регији – навео је Којић.

Он је указао да „ако би наставили да Сребреницу називамо геноцидом, обезвриједили би се они изворни суштински, школски примјери геноцида, поготово у времену Другог свјетског рата – конкретно геноцид над Србима у НДХ, којима је на територији НДХ било намијењено потпуно уништење што је само по себи геноцид".

ПАВИЋ: ПАРТНЕРСТВО СА КИНОМ

Александар Павић је поручио да српски народ мора да крене у контраофанзиву јер је операција *Сребреница* још у току – чак се и појачава!

– Није ли вријеме да Срби, прије него што уопште пристану да почну да говоре о злочинима почињеним са своје стране, инсистирају да прво све друге стране признају злочине које су починили против Срба?– запитао се Павић и указао да Срби треба да покуцају на партнерска врата Кине која и сама има проблем са Ујгурима у Синђјангу.

ПЕТРОНИЈЕВИЋ: РЕЗОЛУЦИЈЕ – ПОСЉЕДИЦА МЕЂУНАРОДНЕ НЕЧИСТЕ САВЈЕСТИ

Горан Петронијевић је указао да историјским истинама нису потребне резолуције, декларације нити забране негирања, али „очигледно је да највећи дио међународне стручне и лаичке јавности, схвата да, оно што се догодило у Сребреници, нема елементе геноцида".

– Зато, дио међународне заједнице коме савијест није чиста поводом изазивања и подстрекавања догађаја у Сребреници, покушава да резолуцијама оснажи мањкаве закључке Хашког трибунала и своју кривицу пребаци на Србе. Овакве тенденције су посебно видљиве након спрјечавања руским ветом усвајања британске Резолуције о Сребреници пред Савјетом безбједности. Приједлози резолуција, које се насилно нуде парламентима у региону бивше Југославије, али и шире, представљају ништа друго до модификовану британску резолуцију, која је доживјела неуспјех пред СБУН – закључио је Петронијевић.

ПАВЛОВИЋ: НЕОПХОДАН СРПСКИ МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР У СРЕБРЕНИЦИ

Радомир Павловић је оцијенио да историјски пројекат Сребреница треба Бошњацима да остваре ратни циљ *Исламске декларације* Алије Изетбеговића о унитарној држави, а квалификација геноцида – да би добили ратну одштету од Србије и других земаља које су биле у заштићеној зони Сребренице (Холандија, Канада…) како би се тај мит о Сребреници наставио.

– Циљ западних европских земаља је да преко Бошњака направе ревизију историје на Сребреници и да Срби као народ који је дао највише жртава у 20. вијеку буду проглашени геноцидним да би геноцид Нијемаца над Србима и Јевејима у Другом свјетском рату био склоњен у страну. Зато смо ми усвојили Резолуцију о страдању српског народа у Сребреници у 20. вијеку како не би стална прича о геноциду постала стварност и како би се наше институције почеле озбиљно бавити садржајем ове резолуције – рекао је Павловић.

Он је подсјетио да у енклави, нису дозволили нити једном Србину повратак на његову имовину иако су по попису из 1991. године ту живјела 3.462 Србина, од тога – 1.632 у граду Сребреница.

– До 18. 4. 1993. године сви су Срби протјерани, а многи су и убијени. Њихова имовина је уништена и узурпирана. У дешавањима у и око Сребренице у јулу 1995. године мировне снаге биле су на страни муслиманске власти и војске. Ми, Срби, морамо имати свој меморијални центар у Сребреници. Његов оснивач треба да буде Влада Републике Српске. Морамо имати план и стратегију, сталну пропаганду, календар активности. Освета Бошњака записана у Меморијалном центру у Поточарима не смије бити правда. Морамо обиљежити сва мјеста српских страдања. Наша борба за истину и правду мора бити институционална и трајна – закључио је Павловић.

ДИАНА МИЛОШЕВИЋ / *СВЕ О СРПСКОЈ*

АКЦИЈОМ *КОРИДОР ЖИВОТА* ИЗБОРЕН ОПСТАНАК СРПСКОГ НАРОДА ЗАПАДНО ОД ДРИНЕ

29 ГОДИНА ОД СПАЈАЊА ИСТОКА И ЗАПАДА СРПСКЕ

У манастиру Светог Пророка Илије на Дугој Њиви 27. јуна 2021. године обиљежена је двадесет девета годишњица пробоја Коридора којом је послије 42 дана прекинута копнено-ваздушна блокада, те спојени источни и западни дијелови Републике Српске и омогућена веза са Србијом.

Директан повод за акцију *Коридор живота* била је смрт 12 беба у бањалучком породилишту због недостатка кисеоника.

» ЖЕЉКА ЦВИЈАНОВИЋ: И у ратиу и у миру снага Републике Српске је у њеном јединству

АКЦИЈА ОДНИЈЕЛА 909 ЖРТАВА

Према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражења несталих лица, у операцији *Коридор* погинуло је 877 припадника Војске Републике Српске, 15 припадника МУП-а Српске и 17 припадника МУП-а Републике Српске Крајине.

Операцију *Коридор* извеле су снаге 1. Крајишког корпуса, Источнобосанског корпуса и полиције Републике Српске Крајине, а командант операције био је тадашњи командант 1. Крајишког корпуса генерал Момир Талић.

Војна операција *Коридор 92* трајала је од 14. до 28. јуна на подручју Посавине и омогућила је спајање западних дијелова Српске и Републике Српске Крајине са остатком Српске и Србијом, а комплетна акција завршена је 6. октобра изласком српске војске на ријеку Саву.

Догађају су присуствовали највиши званичници Републике Српске: предсједница Републике Српске Жељка Цвијановић, премијер Радован Вишковић, предсједавајући Савјета министара Зоран Тегелтија, министар рада и борачко-инвалидске заштите Душко Милуновић, градоначелник Добоја Борис Јеринић, начелник општине Модрича Јовица Радуловић, те остала господа званичници.

Свету литургију служили су крстоносни протопрезвитери и архијерејски намјесници: добојски Мирко Николић, дервентски Радојица Ћетковић и модричко-градачачки Ненад Тојић, те протојереји-ставрофори Јадранко Стојановић и Мирко Јокић, затим новоизабрани настојатељ манастира Дуга Њива игуман Теофил, а поред њих и протојереј Бранко Цвјетковић, протонамјесник Стаменко Станковић и протонамјесник Немања Лукета.

Кумови ове године били су Радинка Јелушић и њена ћерка Споменка.

Након свете литургије положени су вијенци на споменик и одслужен је парастос.

Вијенце и цвијеће су положили предсједница Републике Српске Жељка Цвијановић, предсједавајући Савјета министара Зоран Тегелтија, премијер Српске Радован Вишковић, министар рада и борачко-инвалидске заштите Душко Милуновић, министар енергетике и рударства Српске Петар Ђокић, те делегација Народне скупштине Републике Српске, као и српски представници у институцијама БиХ.

Пошту су палим српским борцима одали и представници Борачке организације Републике Српске, невладиних организација проистеклих из Одбрамбено-отаџбинског рата, Трећег пјешадијског /Република Српска/ пука Оружаних снага БиХ, Амбасаде Русије у БиХ, чланови Мото-групе *Ноћни вукови*, начелници локалних заједница и бројни грађани.

ПРЕДСТАВЉЕНА РЕПЛИКА УНИФОРМЕ ВРС

На обиљежавању у Дугој Њиви представљена је и реплика униформе ВРС

На крају је одржан културно-умјетнички програм, те послужење и ручак за званице.

СРНА

БИТКА ЗАПОЧЕЛА У РИСТИЋА ГАЈУ

У Ристића Гају код споменика са 445 имена погинулих српских бораца са подручја Крњина служен је парастос и положени су вијенци. Командант Крњинске бригаде Мико Шкорић подсјетио је да је 8. јуна 1992. године са Ристића Гаја кренула ова бригада, потпомогнута другим јединицима, на коначан обрачун са непријатељем према Броду и ријеци Сави. Он је подсјетио да је стратешки циљ агресора био да се снаге регуларне Хрватске војске са паравојним снагама које су надирале, послије покоља српског становништва у Сијековцу, споје преко Брода са снагама тзв. Армије БиХ из правца Зенице и у обруч ставе више од 800.000 Срба, што је спријечено.

Замјеник градоначелника Добоја Владимир Марковић подсјетио је да је битка *Коридор живота* једна од првих, али и најзначајнијих и за овај град и за Републику Српску, захваљујући којој је омогућено да се споји источни и западни дио Српске и омогући њен опстанак.

И у Мишићима код Модриче је обиљежено 29 година од сусрета Првог крајишког и Источнобосанског корпуса у операцији *Коридор 1992*, којим су спојени источни и западни дијелови Републике Српске.

Командант Добровољачког одреда Толиса Требавске бригаде Милорад Станковић рекао је у обраћању да су битке почеле 24. и 25. јуна 1992. године, а сусрет бораца два корпуса догодио се око 16.00 часова, на линији Живково Поље–филомена–рјечица Толиса.

– Сусрет бораца значио је да је путна комуникација, која је названа *Коридор живота*, слободна – рекао је Станковић након парастоса, који су код споменика погинулим у операцији *Коридор* служили свештеници Српске православне цркве из Скугрића и Модриче.

Предсједник Борачке организације Шамац Радован Зорановић, бивши ратни командант батаљона у Обудовцу, истакао је да је спајање два корпуса значило сигурност, останак и опстанак Срба у Шамцу, Обудовцу, Пелагићеву и Доњем Жабару.

СКАНДАЛОЗНО: ОДРЖАНА МИСА НА ПРАВОСЛАВНОМ ГРОБЉУ У ЗАВАЛИ

На конзервираним темељима православне Цркве Св. Петра у Завали римокатоличка црква је одржала мису коју је служио жупник дон Иван Бијакшић, а у којој су учествовали вјернци и црквени хор. Остаци Цркве Св. Петра се налазе на археолошком подручју Црквина у Завали, које је проглашено националним спомеником БиХ. Због недовршених археолошких истраживања 1957, урађена су ревизиона истраживања под руководством др сц. Сњежане Васиљ, проф. у времену од 2016–2018. У току санације и конзервирања темеља пронађена је рељефна плоча олтарне преграде из тролисне цркве која датира из 9. стољећа и која се веже с већ откривеном каменом пластиком с богатим рељефима разноврсних апстрактних и фигуралних мотива предроманичке и романичке провеницијенције, коју спомиње Хистифор Михајловић 1890. тадашњи игуман Манастира у Завали. Слична плоча је пронађена у пријашњим истраживањима и налази се у музеју у Требињу. Ништа не би било чудно, да се споменути остаци цркве не налазе уз православно гробље у Завали, на само пар стотина метара од Манастира Завала. Сама катастарска честица до седамдесетих година прошлог вијека била је укњижена на СПЦ, да би тада, како наши извори казују била изузета из гробља и прекњижена на Општину Требиње због услова кредита који је узет за финансирање пољопривредног добра Попово поље. Како је послије рата насљедник имовине постала новоформирана Општина Равно, тако су почеле и овакве срамне злоупотребе.

Ово није једини случај гдје католичка црква злоупотребљава туђа конфесионална добра. Наиме, сваке године на некрополи Радимља код Стоца, одржава се миса задушница за блајбуршке жртве.

ОБИЉЕЖЕНО 146 ГОДИНА ОД НЕВЕСИЊСКЕ ПУШКЕ

Срби увијек били на страни слободе и правде

Код Споменика невесињским устаницима у Крековима служен је парастос српским јунацима из Прве невесињске пушке.

На овом историјском мјесту 1875. године опаљене су прве устаничке пушке против вишевјековног турског освајача.

Вијенце и цвијеће код спомен обиљежја су положили предсједник Владе РС и министар рада и борачко-инвалидске заштите, изасланици предсједника РС и српског члана Предсједништва БиХ, делегације Народне скупштине, Борачке организације РС, Трећег пјешадијског РС пука, Конзулата Србије у Републици Српској, источно-херцеговачких општина, удружења проистеклих из посљедњег одбрамбено-отаџбинског рата и потомци устаника.

Предсједник Владе РС Радован Вишковић рекао је да Срби кроз вјекове никад нису били окупатори и освајачи, него су само бранили своје.

– И данас 2021. године, бранимо своје, а наше је Република Српска – истакао је Вишковић. Он је исказао велику захвалност Србији за сву помоћ коју пружа Републици Српској да сачува слободу, идентитет и достојанство.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Владе Србије Миодраг Капор рекао је да Срби морају показати свима да су увијек кроз историју били на страни слободе и да нису никад угрожавали друге.

Данас када у Српској и Србији водимо нове борбе за бољи живот и напредак, више него икад нам је потребно заједништво, рад и знање поручио је Капор.

Начелник општине Миленко Авдаловић нагласио је да је историјски догађај из друге половине 19. вијека Невесиње и Херцеговину уцртао у историјске и геополитичке карте Европе. Авдаловић се захвалио Удружењу Невесињаца у Београду које је покренуло иницијативу да овај важан историјски догађај заједно обиљежавају Српска и Србија.

Наташа Глигорић, праунука чувеног харамбаше Пера Тунгуза, рекла је да је у рукама њеног претка пукла прва невесињска пушка 1875. године.

– Овај устанак је касније превазишао локалне оквире и прерастао у борбу српског народа за ослобођење и уједињење –истакла је Глигорић.

У културно-умјетничком програму учествовале су чланице етно група *Свети Димитрије* и *Симонида*, мушка пјевачка група КУД-а *Невесиње* и народни гуслар Мирослав Шиљеговић.

Манифестацију *Невесињске пушке* организовали су одбори Владе Српске и Србије за његовање традиције ослободилачких ратова, Општина Невесиње, Републичка и Општинска борачка организација.

СРНА

УСТАНАК КОЈИ ЈЕ ПРОМИЈЕНИО ИСТОРИЈУ

Прва Невесињска пушка био је устанак подигнут у мјесту Крекови у општини Невесиње 9. јула 1875. године против отоманске власти и убрзо се проширио на цијелу БиХ, уз подршку Србије и Црне Горе. То је временом прерасло у Српско-турски рат. Убрзо је дошло до Берлинског конгреса 1878. године којим су Србија и Црна Гора добиле независност и територијално проширење, док је Аустроугарска на 30 година окупирала БиХ. Друга Невесињска пушка, познатија као Улошки устанак, избила је у јануару 1882. године нападом устаника на аустроугарску жандармеријску станицу у Улогу због доношења такозваног Војног закона о обавезном служењу војске младића из БиХ.

ДВИЈЕ ГОДИНЕ НАКОН УСЕЉЕЊА 270 ИЗБЈЕГЛИЧКИХ ПОРОДИЦА НЕ ВИДИ КРАЈ СВОЈИМ МУКАМА

Избјегличке породице у Камендину огорчене спорим рјешавањем проблема

Избјегличке породице из земунског насеља Камендин од броја 6 до броја 14 позвали су 1. јула предсједника Савеза Срба из региона и народног посланика Миодрага Линту како би им помогао у рјешавању проблема које имају везано за зграду и станове у којима живе. У згради живи више од 270 избјегличких породица који не кријe своје незадовољство.

КРШИ СЕ ЗАКОН О ИЗБЈЕГЛИЦАМА

Као највећи проблем истакли су муке са гријањем. Многи станари се жале да је у њиховим становима хладно, и поред тога што плаћају гријање морају да сносе трошкове и за догријавање.

Када су потписивали уговоре речено им је да ће закупнину плаћати 6 мјесеци, а након тога они који то желе могу да уђу у процес откупа станова. Међутим, прошло је годину и по дана након истека шестомјесечног закупа, а још увијек не могу да откупе те станове.

Незадовољни станари се питају и гдје завршава новац којим су плаћали закуп и након периода од 6 мјесеци.

Сматрају да се крши Закон о избјеглицама у коме је наведено да породице које то желе могу од 7. мјесеца да уђу у процес откупа.

– Главну одговорност сноси Комесаријат за избјеглице и миграције који је имао пуних шест мјесеци да се информише ко жели у откуп и да припреми купопродајне уговоре – поручују станари.

ПЛАЋАЈУ ПОРЕЗ, А НИСУ ПОТПИСИВАЛИ УГОВОР

Они су посебно изиритирани чињеницом да иако нису власници станова морају да плаћају порез на имовину од првог дана од када су се уселили. Наиме, из Пореске управе им је речено да су преузимањем кључева преузели и обавезу плаћања пореза. Многи станари су мислили да пореске обавезе почињу тек од тренутка када се потпише Уговор о откупу стана.

СТАНОВИ ХЛАДНИ, ПАРКЕТ ЛОШ...

Станари су се жалили и на бројне друге мањкавости. У становима је лоша изолација, па се већ појављује буђ, у неким становима се подигао паркет јер је лошег квалитета. Нису постављени олуци на спољњем зиду зграде за одвод кише, није изграђено предвиђено игралиште за дјецу и др.

ПРОБЛЕМИ СА РОМИМА

Поред тога, станари су се пожалили да имају велики проблем са дијелом Рома који живе у зградама преко пута њихових јер крше јавни ред и мир и угрожавају њихову сигурност. Жалили су се полицији, али према њиховим ријечима то није дало никаквог ефекта.

ЛИНТА ОБЕЋАО ПОМОЋ

Линта је истакао да би било правично да се избјегличким породицама умањи цијена за откуп за период који су плаћали закуп послије обавезних шест мјесеци.

Нагласио је да лично настоји да се избори да Држава далеко озбиљније приступи рјешавању бројних проблема протјераних Срба. Подсјетио је присутне да је упутио три писма премијерки Ани Брнабић и четири пута је предлагао измјене и допуне Закона о избјеглицама у Скупштини Србије. Нажалост, још увијек није дошло до састанка код премијерке и још увијек нису прихваћени његови приједлози о измјенама и допунама Закона о избјеглицама.

Линта је рекао му је један од главних циљева да Држава коначно на правичан и трајан начин ријеши стамбено питање протјераних Срба и све пратеће проблеме у процесу интеграције. Обећао је да ће упутити дописе надлежним институцијама у Граду и држави и тражиће састанке са челним људима тих институција у вези са наведеним проблемима. **ДРАГАНА БОКУН**

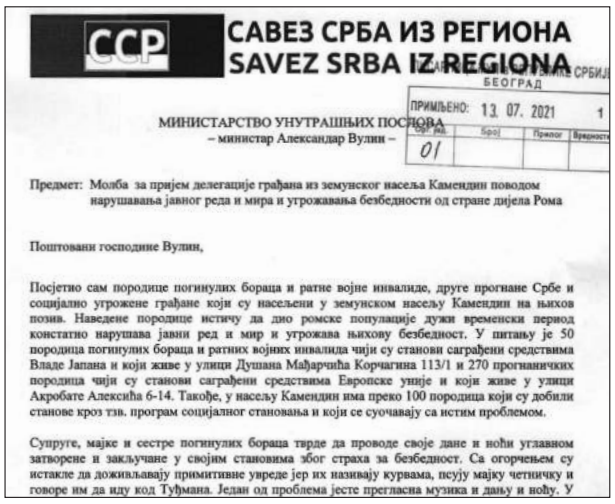

ССР САВЕЗ СРБА ИЗ РЕГИОНА
SAVEZ SRBA IZ REGIONA

БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 13. 07. 2021 1
Орг. јед. 01 | Број | Прилог | Вредност

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
– министар Александар Вулин –

Предмет: Молба за пријем делегације грађана из земунског насеља Камендин поводом нарушавања јавног реда и мира и угрожавања безбедности од стране дијела Рома

Поштовани господине Вулин,

Посјетио сам породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде, друге прогнане Србе и социјално угрожене грађане који су насељени у земунском насељу Камендин на њихов позив. Наведене породице истичу да дио ромске популације дужи временски период констатно нарушава јавни ред и мир и угрожава њихову безбедност. У питању је 50 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида чији су станови саграђени средствима Владе Јапана и који живе у улици Душана Мађарчића Корчагина 113/1 и 270 прогнаничких породица чији су станови саграђени средствима Европске уније и који живе у улици Акробате Алексића 6-14. Такође, у насељу Камендин има преко 100 породица који су добили станове кроз тзв. програм социјалног становања и који се суочавају са истим проблемом.

Супруге, мајке и сестре погинулих бораца тврде да проводе своје дане и ноћи углавном затворене и закључане у својим становима због страха за безбедност. Са огорчењем су истакле да доживљавају примитивне увреде јер их називају курвама, псују мајку четничку и говоре им да иду код Туђмана. Један од проблема јесте прегласна музика и дању и ноћу. У

ПОСЛИЈЕ ЛИНТИНОГ ПИСМА УПУЋЕНОГ МИНИСТРУ ВУЛИНУ ОДРЖАН САСТАНАК У ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ ЗЕМУН

На основу дописа народног посланика Миодрага Линте који је упутио министру унутрашњих послова Александру Вулину у Полицијској станици Земун одржан је 23. јула састанак поводом нарушавања јавног реда и мира и угрожавања безбједности грађана у земунском насељу Камендин од стране дијела Рома. Састанку су од службених лица присуствовали замјеник начелника Полицијске управе Београд Мики Ставрић, из Управе криминалистичке полиције Ранко Богдановић, начелник Полицијске станице Земун Љубо Пузовић и замјеник командира Полицијске испоставе Батајница Горан Лукић са помоћником Плавшићем. У име погинулих бораца и ратних војних инвалида који живе у улици Душана Мађарчића Корчагина били су присутни Здравко Илан и Мира Јелић, а у име 270 прогнаничких породица који живе у улици Акробате Алексића 6–14 присуствовали су Никола Крећа и Бранко Рељић.

Састанку је присуствовао и Миодраг Линта са сарадницима Драганом Бокун и Милом Шапићем. Представници 50 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида и 270 прогнаничких породица упознали су детаљно присутна службена лица да дио Рома дужи временски период свакодневно нарушава јавни ред и мир и угрожава њихову безбједност.

Поред тога, навели су бројне примјере везане за примитивне увреде, пријетње, физичко насиље, отимање и уништавање имовине, провале у станове, крађе, прегласну музику и др. Линта је тражио да полиција предузме конкретне мјере и активности с циљем да се угроженим грађанима коначно обезбиједи јавни ред и мир и осигура безбједност. Он је предложио, између осталог, да се успоставе два пункта у улици Душана Мађарчића Корчагина 113/1 и у Улици Акробате Алексића 6-14 гдје би полиција била присутна сваки дан 24 часа, као и да се поставе ротационе камере. О Линтином приједлогу биће говора на наредном састанку.

На крају састанка усвојена су два закључка:

1) да ће бити појачано присуство полиције у Улици Душана Мађарчића Корчагина и у Улици Акробате Алексића. Договорено је да полиција одмах реагује на позиве грађана из Камендина у случају нарушавања јавног реда и мира и угрожавања безбједности;

2) Линта ће организовати нови састанак на коме ће бити позвани представници надлежних државних, градских и општинских институција с циљем да се у што краћем временском року коначно успостави јавни ред и мир и гарантује безбједност свим грађанима Земун Поља без обзира на националну и вјерску припадност.

ЛИНТА ПОСЈЕТИО ПОРОДИЦЕ ПОГИНУЛИХ БОРАЦА И РВИ У ЗЕМУНСКОМ НАСЕЉУ КАМЕНДИН

ПОРОДИЦЕ ПОГИНУЛИХ БОРАЦА: Због страха од насиља ноћу не можемо мирно да спавамо!

Линта је посјетио и породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде у земунском насељу Камендин. Ријеч је о 50 породица које су усељене у станове које је донирала јапанска влада. Наведене породице се суочавају се бројим проблемима. Њих око 50 је изнијело многобројне проблеме, почевши од актуелног проблема откупа станова гдје како кажу откупом тих станова осјећају као да плаћају држави смрт својих ближњих.

Они су се такође жалили на питање безбједности јер им дио Рома, који живи у близини, упућује вербалне пријетње и примитивне увреде, пушта гласну музику, узима пошту из сандучета, носе палице у рукама и пријете физичким насиљем, бацају блато на прозоре, пењу се по њиховим прозорима и др. Једној госпођи је стан био и обијен. Пресрећу старије жене, и отимају им торбице.

Многе жене живе саме, и већ су у озбиљним годинама, кажу да од страха ноћу не спавају. Небројено пута су звали полицију, па им они кажу да зову Комуналну полицију. У Комуналној полицији им кажу да нису задужени за Земун Поље. И тако у круг. Све зграде у близини су добиле контејнере осим њихове. Из ЈП Зеленило када дођу да покосе тримерима, не могу јер је све пуно смећа. Тако да станари морају сами да среде околиш. Очајни су, разочарани, уплашени и не знају колико ће такав мађехински однос државе и институција према њима моћи издржати.

Линта је навео да је у посљедњих осам мјесеци упутио три званична писма премијерки Брнабић са циљем да прими делегацију Савеза Срба из региона како би јој предочили проблеме и да се питање интеграције протјераних Срба коначно ријеши на правичан, свеобухватан и трајан начин. Одговора из кабинета премијерке није било, затим је као народни посланик припремио приједлог Закона о измјенама и допунама Закона о избјеглицама са жељом да доношењем тих измјена и допуна се Влада обавеже да питању интеграције приступи на озбиљан начин и да се Програм Владе допуни тим питањима. Нажалост, није било подршке.

– Породице погинулих су највеће жртве ратова, изгубили су своје ближње, мужеве, дјецу, браћу, као и ратни војни инвалиди те би требало те станове у које су се иселили да добију бесплатно у трајно власништво – рекао је Линта окупљеним грађанима.

Он је обећао и да ће послати допис министру унутрашњих послова Александру Вулину са захтјевом да прими делегацију забринутих и огорчених грађана из Камендина и како би се питање безбједности коначно ријешило. Линта је истакао да ће инсистирати код министра Вулина да полиција чува јавни ред и мир и обезбиједи сигурност свим грађанима

ПОРОДИЦА КАРАН БУДИ НАДУ У БУДУЋНОСТ БЕНКОВАЧКОГ СЕЛА

МЈЕШТАНИ ЦЕРАЊА ДОЊИХ САДА ПИЈУ КИШНИЦУ, А ПРИЈЕ 35 ГОДИНА ИМАЛИ ВОДОВОД

Прошло је више од двадесет и шест година када се у Церањима Доњим посљедњи пут чуо дјечји плач. Све до прије мјесец дана у овом бенковачком селу живјело је само старије повратничко становништво, а онда је на свијет стигао мали Александар, наставак лозе породице Каран, али и радост и нада да ће живота бити све док се дјеца буду рађала.

У топлом и спарном јунском дану, док далматинско сунце немило пржи, на улици кроз Церање Доње тешко је срести неког од мјештана. Тек по који аутомобил задарских регистарских ознака разбије постојећу тишину и надгласа звукове птица, те се изгуби у хладу испред неке од обновљених кућа. Добар је то знак, показатељ да људи има, да долазе и да није све тако пусто како се у први мах чини.

Бројне рушевине још увијек необновљених кућа нескривени су свједок протеклог зла које је и овдје уништило све пред собом. Зидине порушене, природа подивљала, трава и растиње узеле превласт над оним што је остало, али не посустаје пред њима ни она оку љепша слика. Готово испред сваке зидине процвјетали олеандер, та жилава и отпорна биљка која својим раскошним цвјетовима уљепшава постојећу слику стварности. Прољетњи мразеви и јунска жега нису окрнули ни стабла бадема, па препуни још незрелих плодова пркосе и времену и приликама. Оно зрно љепоте у оку случајног пролазника, посматрача, не може остати имуно на тај дар природе.

Доба дана у које корачамо улицом Церања Доњих није баш адекватно за сусрете са људима који ту стално живе, а таквих је у селу тек нешто више од двадесетак. Сезона је радова у пољу, у току косидба и сакупљање сијена, послови који захтијевају рано устајање док, како кажу, „звиздан не притисне", а онда се предах прави у дебелој хладовини.

ПРИЈЕ ДЕСЕТ ГОДИНА СЕ ВРАТИЛИ НА СВОЈЕ

Баш у таквом амбијенту, у тренуцима кратког одмора затичемо и шесточлану породицу Каран. Најстарији домаћини, поносни дједа и бака маленог Александра, уморни од посла и препланули од сунца, налазе времена и да прозборимо коју ријеч. Вратили су се из избјеглишта, кажу, прије десет година, да из рушевина поново подигну оно што су, до рата, годинама с муком градили. Није било лако, присјећају се, али се због те одлуке ниједном нису покајали.

– Били смо једно вријеме код ћерке у Алексинцу, затим прешли у кућу једног рођака у Мирковцима и онда одлучили да се вратимо на своје. Све је било уништено, порушено, нигдје ништа остало није. Успјели смо да остваримо право на обнову једног дијела куће, као неки нужни смјештај, и послије смо све, мало по мало, сами обнављали, зидали и градили. Опет смо кренули од нуле. Купили смо десетак оваца, један пријатељ нам је даровао још пар и од тога смо временом формирали веће стадо. Живот је тежак, ништа није лако али се човјек мора борити да преживи и мора радити – описује нам укратко Марија Каран.

» Ђорђе Каран са породицом

РОЂЕЊЕ УНУКА ДОНИЈЕЛО РАДОСТ

Тежак и мукотрпан посао, баш као и дуге године избјегличког лутања, сада се лагано већ потискују у сјећању. Животом се код њих, бар како нам се чини, најчешће описује предратни период и ово вријеме данас када су задовољни оним што имају и када је кућа опет пуна чељади.

– Није овдје лоше живјети, али не можемо рећи да нема недостатака. Нама је највећи проблем вода. Водовод у селу је направљен самодоприносом мјештана још 1986. године, а ми данас немамо воду. Цијеви су и даље у земљи, вода тече, али није исправна за коришћење, а прикључци су уништени. Нема много могућности за сталним запослењем, али све што се у селу произведе може се лако продати, небитно да ли се бавите пољопривредом или сточарством. Море је близу па за све имамо купце, посла има у сезони, али нема ко да путује, тако да није све ни црно ни бијело што би се рекло. Прије рата овдје су људи живјели боговски, радили по оближњим градовима, а кући обрађивали поља и држали стоку, поврће и воће се продавало на тоне. Оно што смо тада имали могло се назвати правим животом. Ми се ни сада не жалимо, радимо доста и свега имамо. Сада се и најмлађе унуче родило па је кућа још богатија – поносно и задовољно каже Марија.

» ДОМАЋИН: Јово Каран

Кишницу из бунара користе за потребе домаћинства док ону за башту и стоку домаћин Јово довлачи цистерном из поља. Није то мали посао, баш као ни брига о стотину оваца и јагњади, кокошкама, ћуркама, гускама, башти, посијаном житу, маслинама, винограду, свему ономе што ови вриједни људи и даље раде, обоје одавно у седмој деценији живота.

Оно најосновније за живот имају захваљујући свом раду, док споредне намирнице могу купити у покретној трговини која свакодневно пролази кроз село.

– Сваки дан трговина нам стаје скоро на кућном прагу, и све што треба донесу без проблема. Доктору идемо у Бенковац али ако, не дај Боже, затреба хитна помоћ, полиција, ватрогасци или шта друго ето их за пар минута. Услужни су и љубазни, треба бити поштен и рећи како јесте – искрено ће Марија.

НИГДЈЕ НИЈЕ ТАКО ЛИЈЕПО КАО КОД КУЋЕ

У разговору о тренутним приликама и ситуацији у селу, поређењу некадашњег и садашњег живота, са саговорником попут Марије вријеме брзо одмиче. За то вријеме њен супруг Јово већ је стигао да обиђе животиње па из дворишта носи пуну корпу домаћих јаја, показујући нам са осмијехом како је и живина била вриједна тај дан.

Недалеко од куће паркира се камион, знак да је и син Ђорђе стигао кући. На балкону га чека супруга са малим Александром у наручју, а у сусрет трчи Давид, Ђорђев син из првог брака. То двоје дјеце уједно су и једина дјеца у Церањима Доњим. На питање како се млад човјек одлучио вратити у село гдје младих више нема и ту стварати породицу, Ђорђе нам даје врло једноставан одговор.

– Па ту сам се и родио, ту ми је кућа.

Од Ђорђа сазнајемо како је једно вријеме живио и радио у Загребу, али градску гужву и начин живота са лакоћом је напустио због повратка родном крају. Могао је и у иностранство али је ипак бирао завичај, јер мир и слобода, вријеме које ту има ипак немају цијену.

– Најбитније је оно што човјек жели, чему тежи и шта га чини срећним. За мене је то одувијек било ово гдје сам сада. Гдје има жеље има и начина само је ствар у доброј организацији. Ми живимо добро, родитељи су још витални и већину посла код куће они обављају. Супруга је до рођења дјетета радила у оближњем граду на мору а ја сам стално запослен као превозник у једној фирми у Бенковцу. Посла има ко хоће радити, и у селу, али и на приморју. Воља је у свему пресудна, почевши од одлуке о повратку па до онога чиме сте спремни да се бавите. Све што се овдје произведе органско је, здраво и незагађено, тржиште постоји, али је потребан озбиљан приступ и напор да се то подигне на један ниво који ће осигурати континуитет а самим тим и егзистенцију. Људи су различити и свако живот посматра из свог угла, што је и нормално, али ја се усуђујем рећи да љепших и бољих крајева за живот нема од ових наших, и да човјек овдје заиста може имати све што му треба. Наш највећи проблем је то што нас је мало, што дјеце нема више али ко зна, можда се и то у будућности промијени, па кроз неку годину не сретнете само Давида и Александра у селу – оптимистично и са осмијехом закључује Ђорђе.

Од предратних тристотинак мјештана у Церањима Доњим данас их је готово тринаест пута мање. Поред пута који их на свега пет километара дијели од града Бенковца и данас стоји зграда порушене Основне школе. На неколико мјеста у селу залијепљени огласи за куповину кућа, плацева, земље. Чини се да је још оних који, поред наших саговорника, вјерују да има смисла овдје улагати и градити.

Карани су, својим примјером, свједоци како живот наставити тамо гдје је коријен одавно поникао, љубављу и упорношћу пркосећи злим временима и недаћама, показујући ону његову љепшу страну, баш као и родни бадеми и процвали олеандери.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ / СРБИ.ХР

СУД У БИХАЋУ: НОШЕЊЕ ШУБАРЕ СА ДВОГЛАВИМ ОРЛОМ НИЈЕ ЗАБРАЊЕНО

Правоснажна ослобађајућа пресуда Кантоналног суда у Бихаћу епилог је прекршајног поступка против двојице српских младића из Босанског Петровца, којима су прошле године уручене новчане казне јер су на Бадњи дан носили шубаре са грбом Србије. Малим предметом, а великом пресудом, како кажу у овој општини, прекинута је традиција кажњавања Срба на православни празник. Данило Кецман, који је на Божић 2020. године у полицијској станици у Босанском Петровцу са још једним пријатељем саслушаван три сата због спорне фотографије на којој је носио шубару са грбом Србије, данас каже да је побједник.

Прича да му и даље није јасно зашто су он и његова породица и пријатељи доживјели неугодне ситуације, само зато што његују традицију православља и обичаје српског народа.

– Нисмо добили прилику да се боримо на суду, одмах су ставили љагу на наша имена. Самим тим то је проузроковало да нас и комшије Бошњаци другачије посматрају – каже Кецман.

Директор Центра за подршку повратницима Унско-санског кантона, Немања Давидовић каже да су Срби сваке године на најрадоснији празник доживљавали кажњавања од полиције кантоналног МУП-а.

– Негативни појединци који живе, нажалост, овдје у Босанском Петровцу хтјели су да им ставе на леђа терет, а претходних пар дана доказали смо да није тако и да је овдје суживот добар, да нема никаквих четничких обиљежја – каже Давидовић.

Адвокат Милан Петковић, који је без надокнаде одлучио стати у одбрану младића у суду у Бихаћу, каже да је против два лица поднесен извјештај о почињеном прекршају за изазивање вјерске, националне и етничке мржње и нетрпељивости, као и дисциплински поступци против полицијских службеника, православаца, који су такође били на спорној фотографији.

– Добили смо прво ослобађајућу првостепену, а након тога и правоснажно ослобађајућу пресуду Кантоналног суда. Наша одбрана се заснивала на томе да нити шубара нити шајкача није забрањена, а да грб двоглавог орла, не само што није забрањен, већ се користи и у Оружаним снагама БиХ, односно Трећи пјешадијски / Република Српска/ пук га користи – истиче Петковић.

Правда није задовољена, кажу у Босанском Петровцу. Оштећени ће тражити право на накнаду штете јер су, како кажу, због неоправдане осуде, претрпјели тортуру и сваким даном страховали да ли ће поново, само зато што су Срби, бити привођени или кажњени.

РТРС

ПОМЕН ЗА 9.000 СТРАДАЛИХ КРАЉЕВИХ ВОЈНИКА: У МИЉЕВИНИ СЕ ГРАДИ ЦРКВА У ЗНАК СЈЕЋАЊА НА СТРАДАЛУ ВОЈСКУ ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА

Код јаме Понор у Миљевини, у којој је живот скончало око 2.000 војника, служен је парастос за више хиљада припадника Југословенске војске које су након званичног завршетка Другог свјетског рата у мају 1945. године убили партизани бацајући их у бројне јаме.

На простору од Зеленгоре до Фоче прије 76 година побијена је краљева војска из Србије у којој је било доста тек регрутованих голобрадих младића, који нису ни стигли да учествују у борбеним дејствима, а који су се предали партизанима након што им је, на лецима који су бацани из авиона, обећано да ће бити амнестирани и пуштени кућама.

Према подацима тадашњих власти, на простору од Зеленгоре до Дрине на превару је заробљено и без суђења убијено око 9.000 краљевих војника из Србије, а процјене говоре да је број убијених припадника овог антифашистичког покрета много већи.

Мјештани Миљевине срећни су што ће у њиховом мјесту ускоро почети да се гради црква у помен на страдалу војску Драже Михајловића и у чију крипту ће бити похрањене кости војника пронађене у Понору и другим јамама од Зеленгоре до Дрине.

Предсједник Борачке организације Фоча Срђан Станковић, која већ годинама на Видовдан код спомен-крста на јами Понор организује помен-парастос, рекао је да је претходно у Цркви Светог Илије у Миљевини служен помен и борцима Миљевинског батаљона Војске Републике Српске који су погинули у посљедњем рату. Из Миљевине је у протеклом рату погинуло 100 српских бораца и 27 српских цивила.

– У Миљевини се тренутно прави споменик погинулим борцима Миљевинског батаљона, па ће се помен убудуће служити код споменика, а очекујемо да ће убрзо почети да се гради и црква у помен погинулим борцима краљеве војске – рекао је Станковић.

Његово високопреосвештенство митрополит дабробосански Хризостом освештао је у августу прошле године крст и земљиште на којем ће се градити храм, а које су поклонила браћа Светислав и Вјекослав Елез.

Урађена је пројектна документација и очекује се да би овог љета радови могли почети.

СРНА

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ВЛАДИМИРЦИ О ЖИВОТУ И ПЕРСПЕКТИВАМА ОВОГА КРАЈА

ГОРАН ЗАРИЋ: Познати смо по плодној земљи, а имамо потенцијал да будемо и значајан туристички центар у Србији!

Горан Зарић, некадашњи професор и помоћник директора Основне школе *Жика Поповић*, а потом први човјек локалне Дирекције за грађевинско земљиште и ЈКП *Извор*, је прије годину дана изабран за предсједника општине Владимирци која са још седам локалних самоуправа припада Мачванском округу. Од првог дана посвећен је унапријеђењу просперитета овога краја и побољшања услова живота својих суграђана.

МИЛИОН ЕВРА ЗА УЧЕНИЧКИ ДОМ

Сама општина Владимирци својим основним буџетом није могла да адекватно ријеши све проблеме својих грађана, па се усмјерила на учествовање у пројектима које финансирају државне институције, а тичу се асфалтирања путева, водоснабдијевања, обнове школа, библиотека или уређења зелених површина.

Владимирчани су данас поносни на један од таквих пројеката, а то је изградња ученичког дома у који је уложено милион евра.

– Ниједно мјесто нема будућности без омладине. Зато смо велику пажњу усмјерили управо на младе наштаје. Школство је веома добро организовано и функционише од предшколске установе преко Основне школе *Јован Цвијић* у Дебрцу и *Жике Поповић* у Владимирцима. У скоро сваком селу постоји школа, а на исти начин организован је и припремни предшколски програм. Средње образовање се обавља у Посавотамнавској средњој школи у којој се одвија програм за образовне профиле правног, економског, геодетског, машинског и саобраћајног техничара, кувара, посластичара, конобара, водоинсталатера и аутомеханичара. Поред одличне кухиње, дом има читаоницу и сву потребну логистику за пријатан боравак ученика – каже Гарић.

Осим што омогућава смјештај за 180 ученика, током распуста ту је могућ смјештај туриста, а посебно је занимљив спортским екипама који овдје имају идеалне услове за тренирање по веома приступачним цијенама.

Ипак, у овом крају домаћини су од вајкада живјели од пољопривреде, што је и данас случај, па је пласман њихових производа један од приоритета.

Поред плодних ораница од којих живи већина мјештана, за привреду овог мјеста је значајна производња обуће.

ИНДУСТРИЈА ОБУЋЕ

Фабрика италијанске обуће *Процети* запошљава око 400 људи, а у компанији *Ђорђо С* ради 130 мјештана. Препознатљива је компанија *Ивлајн* у којој се стотињак запослених бави производњом и пласманом регранулата од пластике. Значајна је и фирма *Недељковић* у којој се, поред осталог, производе аутомати за точење горива, а ту је још и грађевинска фирма *Европолис*, хладњача у Скупљену и *Млин Поповић* који запошљавају значајан број људи овог краја.

– Да би задржали младе људе неопходно је да нађемо инвеститоре који би отворили још 200 радних мјеста. Такође, примјетан је недостатак судске јединице у Владимирцима. Општина се активно укључила у рјешавање проблема и надам се неким рјешењима – каже Зарић у разговору за *Српско коло*, а као један од важних адута наводи близину Београда до кога се, захваљујући изградњи аутопута Милош Велики стиже за 45 минута.

ПРОШИРУЈЕМО ВОДОВОДНУ МРЕЖУ

Зарић се посебно осврнуо на инфраструктурне пројекте и истакао чињеницу да свих 29 села имају асфалтни пут и струју, док је у 25 села изграђена и водоводна мрежа.

– Општина чини све да у складу са својим буџетом на што рационалнији начин помогне својим грађанима. Радићемо на поправљању инфраструктуре изградњом нових путева и доградњом водоводне мреже. Наше село Прово је највеће насељено мјесто општине и још увијек нема здраву пијаћу воду. Цјелокупна вриједност радова износи 240 милиона динара, што општина не би ни могла да исфинансира без помоћи Канцеларије за јавна улагања и пројектно финансирање – појаснио је Зарић и додао да је проширење водоводне мреже предвиђено и за село Драгојевац.

Према геолошким испитивањима на територији Владимираца утврђено је постојање извора топле воде чије се залихе налазе на дубини од око 900 метара, а просјечне температуре су око 56 степени Целзијуса, што представља велики потенцијал за развој бањског туризма.

ПОДРШКА ПРЕДСЈЕДНИКА ВУЧИЋА

Вода посједује и љековита својства па су планови локалне самоуправе изградња бањског лечилишта и спа центра у самом центру вароши, као и изградња погона за флаширање здраве природно минералне воде.

– Ископавањем бунара топле воде у Владимирцима, створили би се предуслови за развој туризма, а овај пројекат подржао је и предсједник Србије Александар Вучић – прича Зарић.

Као значајан потенцијал наводи ловни и риболовни туризам.

– Ловишта ситне и крупне дивљачи надалеко су позната и већ постоји традиција доласка ловаца из иностранства. Имамо Вукошићку бару која је идеално мјесто за риболовце. Сава у селу Прову прави велики меандер Орлача који је природни резерват за ријетке врсте чапље, а простире се на 1965 хектара – истиче Зарић и напомиње да кроз ову општину у дужини од 28 километара тече ријека Сава на којој се сваке године организује регата.

– На обалама ријеке Саве у Дебрцу од 1301. до 1316. године био је љетњи дворац Краља Драгутина, данас је на десној обали изграђено доста викендица. Власници су углавном Београђани и они су скоро сваког викенда ту, док љети проводе цијеле одморе – прича Зарић и наводи да је овај крај познат по манастиру Каона.

У Владимирцима се традиционално прослављају Петровдански дани, који трају седам дана, а сваког августа организује се ликовна колонија у селу Јаловик.

– Ова манифестација постоји више од 40 година. Започела је тако што су сами мјештани Јаловика прихватили сликаре као своје госте. Данас ликовну колонију организује библиотека *Диша Атић* и на њој учествују умјетници из цијелог свијета – каже Зарић.

ГРАД ФУДБАЛА И ШАХА

Скоро невјероватно звучи податак да на територији општине функционишу чак 24 фудбалска клуба која се такмиче од сеоске до зонске лиге. Поред тога, млади имају прилику да тренирају кошарку, одбојку, стрељаштво, као и читав низ борилачких спортова.

– Имамо чак седам шаховских клубова, а ШК Владимирци је међу најбољим клубовима у држави – каже Зарић.

На територији општине функционише Дом здравља у чијем склопу постоји општа медицина, дјечје одјељење, зубна амбуланта, лабораторија и гинекологија. У оквиру Дома здравља функционишу и амбуланте у Каони, Прову и Дебрцу. Такође, љекари долазе једном недјељно у амбуланту у Јаловику, Драгојевцу и Крнићу.

– У доба пандемије формирана је и ковид амбуланта, а општина је организовала и вакцинацију и спровела и све прописане превентивне мјере за сузбијање короне – каже Зарић.

Територија општине Владимирци од почетка ратних дешавања на територији бивше Југославије примила је око 3.000 избјеглица, а њих око 1.000 су се задржали на територији Владимираца.

– Скоро свима је ријешено стамбено питање, да ли кроз куповину кућа у сарадњи са Комесаријатом за избјеглице или набавку грађевинског материјала кроз доходовне пројекте и кроз разне друге видове помоћи.

ЖЕЛИМО ЈАЧЕ ВЕЗЕ СА БРАЋОМ ПРЕКО ДРИНЕ

Општина Владимирци већ деценијама има одличну сарадњу са оближњим локалним самоуправама Лозницом, Шапцем, Обреновцем, Богатићем, Коцељевом, Малим Зворником, Љубовијом, Жагубицом...

– Усмјерени смо на развијање веза са побратимским општинама са друге стране Дрине међу којима су Сребреница и Источно Сарајево. Сарадња се одвија кроз промоције разних културних програма, али и учешће у пројектима прекограничне сарадње.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» Петар Поповић, повјереник за избјеглице у општини Владимирци

ПЕТАР ПОПОВИЋ, ОПШТИНСКИ ПОВЈЕРЕНИК ЗА ИЗБЈЕГЛИЦЕ

У ВЛАДИМИРЦИМА СТАМБЕНО СУ ЗБРИНУТЕ 142 ИЗБЈЕГЛЕ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНЕ ПОРОДИЦЕ

У тешким ратним и поратним годинама општина Владимирци, која данас броји око 18.000 становника (у самом мјесту живи њих око 2.000), била је уточиште прогнаним Србима. Да је локална самоуправа озбиљно приступила проблемима ове популације видљиво је још са улице и табле на којој је видно истакнуто сједиште повјереника за избјеглице.

Петар Поповић годинама уназад са великим успјехом и на задовољство грађана обавља функцију општинског повјереника за избјеглице. Према његовим ријечима, у Владимирцима је евидентирано 2.778 прогнаних Срба из Хрватске и Федерације БиХ и 169 интерно расељених лица са Космета.

– Како Владимирци нису имали сабирни центар, ова лица су углавном била смјештена код родбине или пријатеља. У разним транзицијама су долазили и напуштали Владимирце, а њих око хиљаду је овдје пронашло свој нови дом – прича Поповић.

До сада су стамбено збринуте 142 породице, док је преостало још двадесет породица које нису ријешиле основно егзистенцијално питање, али по ријечима Поповића, ово питање требало би да буде ријешено у наредне три године.

Да је повјереништво за избјеглице мјесто у коме се проблеми рјешавају, а не само евидентирају, свједочи и огласна табла на којој се много прије расписаног конкурса, налазе огласи о куповини сеоских кућа.

Управо зато прогнани Срби не крију задовољство радом општинског повјереника, који је својом агилношћу дао огроман допринос да се у овој локалној самоуправи нагомилани избјеглички проблеми врло ефикасно рјешавају.

– Наша општина је мала и сви се међусобно добро познајемо. Знамо и проблеме, па се трудимо да унапријед припремимо потребну документацију, како би што брже стигли до рјешења.

МАНАСТИР КАОНА: ЗАДУЖБИНА ИКОНИЈЕ, РОЂЕНЕ СЕСТРЕ МИЛОША ОБИЛИЋА

Манастир Каона је настао је у 14. вијеку, а прва црква саграђена на овом мјесту датира из друге половине 11. вијека. Према народном предању ова светиња је задужбина Иконије, сестре Милоша Обилића.

Манастир Каона је имао значајну улогу током Првог српског устанка. Калуђери су учествовали у борбама, а манастирски конак је био претворен у болницу. С обзиром да је у цркви била смјештена муниција за западно бојиште, богослужење се обављало у једној соби конака, која је претворена у капелу и посвећена Успенију Пресвете Богородице.

Садашња манастирска црква, посвећена Светом Архангелу Михаилу, подигнута је у византијском стилу, на темељима старе цркве 1892. године. Зидана је циглом на каменом темељу, у који су узидани сви споменици са монашког гробља које се налазило у манастирској порти. Црква је страдала у Првом свјетском рату. Тада је запаљена црквена архива и однијета су два звона. Послије Другог свјетског рата (у коме је манастир био нека врста прихватилишта), црква је била у лошем стању, а законом о аграрној реформи одузето је 120 хектара манастирске земље.

Велика обнова ове светиње почела је доласком оца Теофила 1962. године. Овај велики духовник био је и вођа богомољачког покрета у Епархији шабачко-ваљевској. На празник Велике Госпојине 1992. године прослављена су два јубилеја: 600 година манастира и стогодишњица садашње манастирске цркве. Свету архијерејску литургију служио је патријарх Павле са два архијереја, свештенством и свештеномонаштвом.

У манастиру Каона се, као велика светиња, чува дјелић моштију Преподобне мајке Параскеве.

КЊАЗ МИЛОШ НАРЕДИО ИЗГРАДЊУ КОНАКА О КОМЕ ЈЕ ПРИПОВИЈЕДАО ЧУВЕНИ МИЛОВАН ГЛИШИЋ

Књаз Милош је указом 1829. године наредио да се поред осталих зграда у Србији, сагради и зграда сједишта среза у Владимирцима. Зграда је завршена 1854. године о трошку мјештана, тако да је свака пореска глава имала дати по два цванцика. Озидана је за потребе власти и становање среског начелника. Касније је у народу добила назив Конак.

Управо овај конак се, као мјесто корупције, помиње у чувеној приповијеци Милована Глишића *Глава шећера*. Мада рођени Ваљевчанин Милован Глишић никад није боравио у Владимирцима, инспирацију за приповијетку је добио слушајући приче сељака из овог краја који би долазили на ваљевску пијацу. Због своје историјске, културне и етнографске вриједности зграда је стављена под заштиту и чини културно добро наше земље, а сто година касније од настанка приповијетке, испоред конака је постављена биста у камену са Глишићевим ликом, рад вајара Косте Богдановића.

У Владимирцима је прије Првог свјетског рата саграђена зграда у којој се данас налази скупштина општине. Послије Другог свјетског рата подигнут је Спомен дом палих бораца са функцијама дома културе, зграда основне школе, више стамбених и других објеката.

ПЕТРОВДАНСКИ ДАНИ У ВЛАДИМИРЦИМА

НА 165. ГОДИШЊИЦУ ТЕСЛИНОГ РОЂЕЊА ВЕЧЕ ПОСВЕЋЕНО СРБИМА ИЗ РЕГИОНА

На 165. годишњицу рођења Николе Тесле општина Владимирци уприличила је вече и програм посвећен Србима из региона, који се у оквиру Петровданских свечаности, одржао на централном Тргу посвећеном палим борцима за слободу Србије.

Отварајући скуп предсједник општине Горан Зарић је рекао да су Владимирци средина која је одувијек гајила висок степен међусобног поштовања и разумијевања.

У изјави за *Српско коло* Зарић је истакао да је Петровдан најзначајнији празник ове средине, јер поред тога што је ријеч о храмовној слави, то је и преслава већине владимирачких породица.

Новоизграђени храм у Владимирцима посвећен Светом Петру и Павлу освештан од стране владике Лаврентија и упокојеног Милутина на дан славе 2015. године.

– Посебан повод да вече буде посвећено Србима из региона је чињеница да се 8. јула навршило пуних 30 година од када су први прогнани Срби са простора Хрватске дошли у наше мјесто. То се поклопило и са 165. рођенданом Николе Тесле, Србина из Лике, који је на понос цијелом нашем роду – рекао је Зарић, изражавајући наду да ће овакво вече постати традиција.

Народни посланик Миодраг Линта је изразио задовољство због вечери посвећене Србима из региона наглашавајући да у осам околних земаља, као аутохтон народ, живи око два милиона Срба и да се Србија заједно са Републиком Српском труди да ојача културно и духовно јединство.

– Настојимо да радимо на јачању идентитета кроз његовање српског језика и ћирилице, обичаја и традиције. Важно је да славимо нашу крсну славу и да смо окупљени око наше СПЦ. Никада не смијемо да заборавимо на српске жртве страдале у балканским и свјетским ратовима, као и на жртве ратова деведесетих – рекао је Линта подвлачећи да је један од најважнијих националних задатака разбијање мита о тзв. геноциду у Сребреници и ширење истине о части српског народа који је водио ослободилачке, а не агресорске ратове, како то намећу западни центри моћи.

Окосницу програма чинили су дјеца окупљена у КУД-у *Ћирило и Методије* из Бусија коју чини око 140 чланова. Ријеч је о дјеци настањеној у највећем избјегличком насељу у Србији у коме данас живи око 6.000 прогнаних Срба и њихових потомака са простора Хрватске и Федерације БиХ.

Поред њих наступали су и чланови КУД-а *Извор* из Старих Бановаца, као и чланови КУД-а *Клење* и фоклорне секције локалне библиотеке *Диша Атић*.

Својим енергичним наступом програм је обојио легендарни крајишни умјетник (пјесник, писац, вајар, министар културе) Мићо Јелић Грновић, који је у троструком изгнанству свој дом пронашао у Владимирцима.

Финале је зачињено спектакуларним наступом оркестром трубача Марка Глигоријевића из Бајине Баште, који су 2016. године били побједници на фестивалу у Гучи.

» Миодраг Линта и Горан Зарић

» Мићо Јелић Грновић

Владан Милошевић: Поносни на претке који су дали немјерљив допринос слободи отаџбине

Међу домаћинима је био и некадашњи народни посланик Владан Милошевић. Причајући о историји Владимираца истакао је да су људи овог краја веома поносни што је краљ Стефан Драгутин, тада као угарски барон, у Дебрцу имао своју резиденцију и храм – највјероватније посвећен Светом Пантелејмону.

Милошевић је такође истакао да је овај крај дао велике жртве за српску слободу.

– Није било куће која није имала војника у Првом свјетском рату. Само на борбама око Цера, који је одавде далеко свега тридесетак километара, погинуло је око 1.500 мјештана – рекао је Милошевић.

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонизационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонистичку масу чинили су српски ратни ветерани – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски оптанти из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаши. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајура бивших велепосједа или на ободима старосједелачких насеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђева које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се састојала од осам кућа.

25.

КУТОШ – МИЛЕШЕВО колоније код Србобрана које су настале за вријеме Првог свјетског рата

Прије почетка процеса колонизације тзв. сјеверних крајева Краљевине СХС у вријеме трајања Великог рата (1914–1918) дошло је до покрета становништва из Босне и Херцеговине ка Бачкој, Банату, Барањи и Срему што је била посљедица глади која је владала у Босни и Херцеговини 1917–1918. године.

– Од априла до јуна велика је глад код већине становништва – записао је 1917. године свештеник парохије Крњеуша код Босанског Петровца Петар Рађеновић.

– Пошто је лањска година слабо родила мало је било домаћег жита... Народ се храни копривама, зељем и другом травом. Који имају стоке хране се млијеком и месом. И ова је година врло сушна и необично врућа; од половице априла никако нема кише.

ГЛАД УЗИМА МАХА

Од јануара до марта 1918. глад узима све већи мах. Свијет се испомаже тако што иде чак у Сријем и Бачку, те купује кукуруз и пшеницу и носи кући. Али пошто је државна власт забранила извоз хране из једне покрајине у другу мало ко успије да купљену храну сретно допреми кући...

И тако многи сиромах враћа се кући без ишта, набавља друге новце и иде по ово не би ли сад био боље среће. У котарској апровизацији велике злоупотребе. Котарски предстојник Пачовски у друштву са још неким чиновницима и трговцима већу количину хране, која стигне за становништво котара, прода у Далмацију, пошто је тамо још већа глад и веће цијене а становништву подијели тек штогод...

Онај дио народа, који је јако сиромашан, тер нема зашта да купује жита, одселио се сасвим у Срем или Бачку са цијелом фамилијом те тамо зарађују и хране се. Неке фамилије су опет одселиле само дјелимично, а дјелимично остале код куће. Да се што више живота спасе настао је покрет међу српским народом преко Саве да приме на прехрану што више сиромашне дјеце из Босне. Тако је из ове парохије отпремљено око 50 дјеце.

Од априла до јуна глад једнако траје. Народ који је остао код куће надокнађује хљеб зељем и другом травом, цријемушом. Народ који је отишао у Срем, живећи у нереду у шталама и свакојаким зградама без постеље и без свега поболио се и у гомилама умро…

„Године 1917. и 1918. населило се у Србобрану око 60 породица из Босне из сезова Ливно и Гламоч услијед глади у Босни гдје дочекаше крај рата" извјештавала је аграрна заједница са мајура Кутош, са велепосједа Мора Шифера који је износио 353 к.ј. 9. октобра 1927. године. Филип Пејовић ревизор Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем 3. јануара 1931. године извијестио је Савез да су „аутоколонисти из Босне досељени у околину Србобрана још за вријеме свјетског рата". То су били колонисти са презименима Племић, Лукач, Чешљевић, Бурсаћ, Арежина, Кесић, Радујко, Крнета, Бајић, Вашалић, Карановић, Скакић, Гвозденовић, Кремић, Мандић, Триван, Прпа, Савић, Болта, Родић итд.

Заједно са српским оптантима из Барање који су дошли у прољеће 1930. године на мајур Кутош, удаљен 27 км, од Србобрана досељеници из Босне су између два свјетска рата формирали колонији Кутош која је касније названа Милешево. Од 102 породице насељене у колонији према Исказу колонија од 6. децембра 1933. године, 69 је било из Босне, 29 породица је било оптаната из Мађарске, 2 из Далмације по 1 из Лике и Црне Горе. Према Исказу колонија од 18. јануара 1930. године колонију Кутош чиниле су 50 породица јер породице оптаната из Барање нису до тада населиле колонију.

Досељеници из Босне који су склањајући се од глади за вријеме Великог рата (1914–1918) дошли на мајур Кутош на њему су остали и послије рата и били корисници аграрне реформе и колонизације, али под врло неповољним условима, у неповољним околностима и уз дискриминацију од стране аграрних власти. Према извјештају Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем од 9. октобра 1927. године ови досељеници су „у аграрној реформи добили ½ к.ј. земље по члану породице а не као остали 1 к.ј. по члану. Према извјештају Ф. Пејовића од 3. јануара 1931. године „добили су ¼ или ½ к.ј. земље по члану породице". „Они су по количини земље изузетак мада су вриједни и добри и створили су лијепо село и земљу лијепо обрађују" стајало је у извјештају ревизора Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем Ф. Пејовића од 22. јуна 1932. године. Насељеници из Босне 9. октобра 1927. године тражили су да им се у процесу аграрне реформе додијели још земље за обраду са велепосједа Николе Гербера и Јаше и Гедеона Дунђерског. Оптанти насељени из мађарске Барање добили су у зависности од величине породице 5–8 к.ј. земљшта, а земљиштем су надјељени са велепосједа Николе Гербера (725 к.ј.).

КРЕДИТ ЗА ПОЉОПРИВРЕДНЕ АЛАТКЕ

Материјална позиција досељеника била је изузетно тешка. Они су 22. јуна 1926. године од Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Барању тражили кредит од 100.000 динара за куповину пољопривредних радила, алатки, запрежних кола, коња, крава да би могли да формирају своја пољопривредна домаћинства. Када је насеље већ било формирано 28. маја 1937. године колонисти су тражили позајмицу за градњу кућа, сјеме, алат, али и набавку хране што значи да се у једном дијелу породица колониста у Кутошу у зиму–прољеће 1937. године осјећала оскудица у храни.

Градња колоније почела је 1926. године јер су колонисти добили кућне плацеве 31. маја 1926. године, а колонисти су већ 24. априла 1926. године тражили грађу за кућу и цријеп. Године 1926–1927. трајала је градња кућа јер према подацима од 9. октобра 1927. колонистима је додијељено 65 плацева, а до тада подигли су двије трећине кућа. Грађу за градњу кућа 17. јуна 1929. године добило је 29 колониста из Босне. Са 3. јануаром 1931. године у колонији је било изграђено 52 куће, 1931. године 23 оптанта из Барање добило је грађу за градњу кућа, 10. јуна 1933. године у колонији је било изграђено 85 кућа, а 6. септембра 1934. године 86 кућа. Градња кућа текла је постепено. Тако су 9. јануара 1931. године експропирисане поткућнице за градњу кућа деветорици колониста (Јово Мандић, Давид Мицић, Никола Триван, Милан Чешљевић, Стеван Прпа, Вид Бајић, Милан Савић, Шпиро Родић, Илија Болта).

Да би учествовали у процесу аграрне реформе и били надјељени земљиштем колонисти из Босне по започињању аграрне реформе постали су чланови аграрне заједнице у Србобрану коју је чинило локално српско становништво. Међутим, они нису били задовољни својим статусом у србобранској аграрној заједници. „Из србобранске аграрне заједнице не теку како треба послови према нама аутоколонистима, а нарочито се то манифестује према нама аутоколонистима Босанцима" написало је 37 колониста Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Барању 29. јула 1925. године тражећи формирање аграрне заједнице на мајуру Кутош да би аграрну заједницу Кутош основали 16. августа 1925. године.

Бројчано појачање колоније догодило се у прољеће 1930. године када су се населиле породице оптаната из мађарског дијела Барање. Са повлачењем југословенске војске из Печуја и околине 20/21. августа 1921. године слила се маса српских избјеглица из Барање у југословенски дио Барање који су смјештени на велепосједу Беље или на мајурима Угљеш, Мајшке Међе, Чемин итд... Срби из Барање који су се пријавили за оптирање у Краљевину СХС у периоду 1925–1929. године продавали су своју имовину и куповали земљиште и куће у југословенској Барањи или Срему. Крајем 1928. године међу Србима у Мађарској налазила се 441 породица са 1.621 чланом која се пријавила за оптацију али није се још преселила у Краљевину СХС, а међу њима највише је било оптаната из Барање. Српски оптанти из Мађарске требало је да се најкасније иселе у Југославију до 26. јула 1930. године и под тим притиском 28 породица из Барање дошле су у колонију Кутош што значи да су имале вишегодишњу дилему да ли да се преселе у југословенску државу. Мађарске власти 2. новембра 1930. године протерале су из Мађарске више стотина оптаната који су били пријављени за пресељење а који се до јесени 1930. године нису преселили.

Министарство унутрашњих дјела 20. марта 1930. упутило је допис КБУ Дунавске бановине у којем наводи да ће 30. марта 1930. године стићи 28 породица из Мађарске, из Барање, преко Белог Манастира, који су добили земљу у општини Србобран на Кутош салашу.

У Фекетићу требао је да их сачека један чиновник „да им буде на руци специјално у тражењу станова (које ће плаћати) како не би били уцјењивани и још у почетку добили рђав утисак о нама" Сремски начелник био је 28. априла 1930. године на мајуру Кутош ради додјеле земље оптантима. По сремском начелнику оптанти из Мађарске дошли су 31. марта 1930. године у околину Србобрана. Према њему оптанти су хвалили предусретљивост општинских органа и грађана несловена. Удаљеност њихових привремених станова била је 16 км од колоније Кутош гдје су надјељени земљом тако да они „не одлазе сваког дана кући него ноћивају на колонији Кутош."

РЕВИЗОР ПОТВРДИО НЕБРИГУ ОПШТИНЕ

Извештаји ревизора Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Барању приликом посјета колонији Кутош говорили су о саобраћајној, друштвеној, привредној, културној и свакој другој изолованости колоније у односу на окружење и тешком животу колониста који нису могли да задовоље своје основне потребе. „Општина Србобран овој колонији не посвећује довољно пажње" стајало је у извјештају од 28. маја 1931. године.

Ф. Пејовић ревизор Савеза аграрних заједница за Банат, Бачку и Барању 3. јануара 1931. године је написао: „За школу имају 103 дјеце. Школе нема. Бунара нема, амбуланте нема. Општина је 27 км и болеснике носе у Србобран. Гробље имају, али не смију да сахране док не одобри љекар". Колонисти су том приликом истицали да „општина Србобран хоће да сруши школу у мађарском насељу Дрљан и да је гради између Кутоша и Дрљана да би извјесни Гергељи продао скупо земљиште." Колониста из Босне жалио се ревизору Ф. Пејовићу: „Страшно је да 103 дјеце расту не знају читати и писати. У Босни под Турцима и Швабом нисам могао ићи у школу јер је била удаљена 20 км, па нажалост ни сада у нашој слободној држави." Према извјештају ревизора од 10. јуна 1933. године колонија је била без бунара, телефона, полиције, бабице, љекара, ветеринара, а према извјештају од 6. септембра 1934. године „у колонију љекар уопште не долази, ветеринар по позиву. Свиње и живина црквају. Артеског бунара нема". У јесен 1934. године требао је да почне да се буши један артески бунар у колонији.

Ипак, школа је почела са радом у згради аграрне заједнице. Према извјештају од 10. јуна 1933. године од 100 дјеце школу је похађало 69 дјеце, а учитељ у школи био је Иван Ћурчић.

Колонија Кутош–Милешево била је специфична колонија у процесу колонизације Бачке у периоду 1920–1941. године. Основни дио колониста у овој колонији чинили су колонисти из Босне који су склањајући се од глади дошли на мајур Кутош и у околину Србобрана 1917–1918. године и који су се ван колонизационог процеса преселили у Бачку, као и оптанти из Барање који су касно оптирали (1930) године и укључили се позније у колонизациони процес.

Поријекло досељеника у колонију Кутош и вријеме и начин њиховог доласка у Бачку, њихово хронично сиромаштво, као и удаљеност колоније од општине Србобран (27 км) одредили су позицију колоније Кутош и њених житеља у процесу колонизације.

НАСТАВИЋЕ СЕ...

У МУЗЕЈУ ХЕРЦЕГОВИНЕ У ТРЕБИЊУ ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ О ДУБРОВАЧКОМ ГОСПАРУ МАТУ ГРАЦИЋУ

Срби католици су извориште пронашли у Стонској епархији коју је основао Свети Сава!

Ни врућина, ни полуфинале Европског првенства у фудбалу нису спријечили љубитеље историје и писане ријечи да се 6. јула окупе на платоу испред Музеја Херцеговине, најзначајније установе културе на југу Српске, гдје је представљена књига *Мато Грацић и дубровачки Срби католици*, аутора Саше Недељковића и Предрага Савића.

Разлог за то је што су на промоцији поред адвоката Предрага Савића, једног од аутора књиге, говорили репрезентативни гости, историчар проф. др Милорад Вукановић, предсједник Вијећа српске националне мањине из Дубровника и несумњиво најбољи писац међу љекарима др Драган Ковач.

» Драган Ковач, Предраг Савић и Милорад Вукановић

КОВАЧ: ГРАЦИЋ ЈЕ МЕТАФОРА ИСТИНСКЕ ДУБРОВАЧКЕ ЕЛИТЕ

Он је и отворио ово вече и то, на себи својствен начин, прочитавши приповијетку *Католик* коју је написао специјално за ову прилику. У њој је на веома сликовит начин описао главног јунака др Мата Грацића, као велепосједника, власника српске штампарије и персонификације тадашњег изузетно утицајног покрета Срба католика, који су у једном тренутку били и носиоци власти у Дубровнику.

– Доктор права Мато Грацић је метафора оног слоја људи који су на преласку из 19. у 20. вијек представљали истинску елиту Дубровника – рекао је Ковач и истакао да га је промоција прве књиге о Мату Грацићу инспирисала да буде један од ликова у његовом роману *Исповијести доктора Рунда*.

– Доктор Петар Рундо је од стране усташа страдао и био објешен 1942. године у Требињу, а његов таст био је Михо Дежуловић, Србин католик са Пељешца. Како је Дежуловић био кум са дугогодишњим и легендарним градоначелником Херцег Новог Петром Комненовићем, а он пријатељ са Матом Грацићем, искористио сам прилику да их уведем у роман, не сумњајући да су се у реалном животу дружили – објаснио је Ковач.

ВУКАНОВИЋ: ПРАВОСЛАВЉЕ У ДУБРОВНИКУ НЕ БИ ОПСТАЛО ДА НИЈЕ БИЛО СРБА КАТОЛИКА

Проф. др Милорад Вукановић је истакао да је покрет Срба католика веома интересантан, важан и значајан, али и на различит начин тумачен због непознавања прилика тога времена.

– Према површним, али и веома опасним и злурадим размишљањима појединих савременика, Срби католици су неприхватљиви, јер их „вјера предодређује да буду Хрвати" – рекао је Вукановић.

Он је истакао да се промјене вјероисповијести дешавају и у данашње вријеме, али да се никако не могу поредити са постојањем Срба католика, јер је Дубровник својим географским положајем одувијек био подложан утицајима и истока и запада.

– Упркос великим повластицама Рима, које су имали као католици, чињеница је да је средњевјековна Дубровачка република двије трећине трговине остваривала са Србијом и Босном, док је једна трећина била у размјени робе са прекоморским земљама – навео је Вукановић.

Он је додао да је Дубровник до 1205. године био у највећој мјери под утицајем истока, односно Ромејског царства.

– Након тога све до 1358. године Дубровник је под утицајем Млетачке републике која спроводи политику у којој се јасно истиче „да само католик може бити пуноправни и сигуран грађанин". Свој највећи процват Дубровник има у периоду превласти Угара, који траје све до 1526. године. Град се развија као држава, формирају се Вијећа, а од 1272. године Дубровник има и свој Статут – објаснио је Вукановић који се потом задржао на периоду када доминира турски утицај.

– Турци су подржавали Дубровник, мада никад у њега нису ушли. У великом Руско-турском рату који започиње 1768. године Дубровчани, ипак, шпијунирају у корист западних сила. Браћа (Григорије и Иван) Орлов, тадашњи руски адмирали пријете Дубровнику да ће га потпуно уништити, па за опомену неколико бродова потапају. Од Дубровника је тада затражено да се омогући Србима да имају своју цркву у којој ће појати и проповиједати своју православну вјеру. Највеће заслуге за то припадају грофу Сави Владиславићу Рагузинском. Захваљујући томе православни Срби 1790. године добијају малу цркву (данас позната као Црква Светог Ђурђа) на Посату – навео је Вукановић подсјећајући да се Дубровачка Република угасила доласком Француза 1808. године.

– Од 1815. године Дубровник потпада под власт Аустроугарске монархије, која званично јесте правна држава у којој се поштују религиозна права, али, у пракси се ипак фаворизује римокатоличка вјера. Православни Срби, уз велику помоћ Срба католика, успијевају да у Старом граду подигну Цркву Благовјештења која је освештана 1875. године. Претходно су на Бонинову основали своје гробље и подигли Цркву Светог Михајла – рекао је Вукановић.

Он је додао да је у том периоду основан велики број значајних културних друштава за чију моћ су заслужни управо Срби католици, који не само што су финансијски помагали њихов рад, већ су улагали и своје знање и образовање стицано по највећим европским универзитетима тога времена (понајвише у Болоњи и Бечу).

– Захваљујући Србима католицима у Дубровнику се 1863. године оснива читаоница, а од 1874. године дјелује Дубровачко српско пјевачко друштво *Слога*. Исте године основано је и Дубровачко радничко друштво. На јубилеју поводом 50 година оснивања овог друштва обиљежена је и десетогодишњица смрти др Пера Будманија (филолога и полиглоте). Он је на сахрани Меда Пуцића одржао антологијски говор у коме је рекао: „Ти си нама искру ставио у срце, отворио нам очи, да радимо у интересу овога града, да радимо у интересу Срба…" Због ових ријечи гимназијски професор Будмани је од стране аустроугарских власти осуђиван и прогањан до краја живота који је окончан 1914. године – рекао је Вукановић.

Он је навео да се у Дубровнику 1874. године оснива и Српско музичко друштво, а као посебан куриозитет истиче податак да је 1887. године основано друштво Српкиња Дубровкиња *Кнегиња Зорка* које је дјеловало све до почетка Другог свјетског рата. Српски утицај у Дубровнику још је видљивији 1902. године када се оснива Српско друштво *Привредник*.

– Захваљујући понајвише др Мату Грацићу у Дубровнику је 1907. године основано соколско друштво *Душан Силни*. Аустријске власти су га заједно са Ивом Војновићем затвориле као таоца до 1918. године. Када је изашао није се вратио жени Луџзи (Аустријанки), већ је отишао код сестре – рекао је Вукановић и додао да су, аустроугарске власти, поред таоца, хапсиле и тзв. „интернирце".

– То су били Срби католици који су одведени и затворени у Аустрији. Међу онима који су 1915. године преминули од туберкулозе у аустријским казаматима био је Франо Кулишић, секретар Матице српске, која је у Дубровнику основана 1909. године. Захваљујући соколима, његови земни остаци су 1927. године пренијети и уз највеће почасти сахрањени на Бонинову – рекао је Вукановић додајући да православни Срби никад не би успјели да опстану у Дубровнику без помоћи Срба католика.

НЕСПОРАЗУМИ И СА ВЛАДОМ У БЕОГРАДУ

Милорад Вукановић је истакао да су се Срби католици 1918. године, након формирања Краљевине СХС, нашли на удару власти из Београда.

– Наиме, тада је поново кренула хајка на Србе католике овај пут под оптужбом да су одговорни што је приликом повлачења аустријске војске нестала каса са новцем и златом.

Вукановић је истакао да је међу интернистима био и Мелко Чингрија, који је, као велики заговорник Пашићеве политике, касније постао и вицегувернер Банке Краљевине Југославије.

– Његов отац Перо Чингрија био је толико поштован да је чак у четири мандата био биран за градоначелника Дубровника. У једном писму сину Мелку изражава чуђење како су Срби католици, које је Аустрија хапсила, поново прогоњени од стране нових власти. Неспоразум се рјешава тако што Корчуланин Целестин Сарделић и свештеник Даво Барбић одлазе у Београд и објашњавају ситуацију, након чега је све дошло на своје мјесто – рекао је Вукановић.

Он је додао да су Срби католици истински вјеровали у стварање нове заједничке државе, али временом више нису могли опстати.

– И данас постоје људи који вјерују и поштују исте вриједности, али су протјерани, ућутани и маргинализовани. Можда је најбољи примјер Миљенко Рељић који је већ 30 година у Аустралији и након 1991. године више се никад није појавио у родном Дубровнику.

САВИЋ: ГРАЦИЋ ЈЕ ЗАГОВАРАО СТВАРАЊЕ ВЕЛИКЕ СРБИЈЕ

Аутор, адвокат Предраг Савић је истакао да је промоција, која је у организацији Удружења ЈВуО, прије двије године одржана у Требињу, отворила бројна питања на које није имао одговоре.

– Управо захваљујући тој промоцији настало је друго издање допуњено са нових 130 страна у којим смо понудили одговоре о многим питањима међу којима се издваја Стонска епархија, а посебно је занимљиво поглавље о дон Јерку Гршковићу, духовном пастиру Равногорског одреда отока Крка у склопу 503. корпуса Југословенске војске у отаџбини – рекао је Савић и нагласио да велику захвалност дугује историчару и правнику Николи Миловачеву из Љубљане који му је помогао у сакупљању документаристичке грађе.

Аутор је подсјетио да је Мато (Матија) Грацић био доктор правних наука, адвокат, бродовласник, власник хотела и девет стамбених зграда у Дубровнику, власник двије трећине земљишта на Лападу, банкарски ревизор, власник *Српске дубровачке штампарије*, главни финансијер Матице српске у Дубровнику, Задруге Срба привредника у Дубровнику, Дубровачког српског пјевачког друштва, издавач часописа *Дубровник* и *Срђ*, оснивач и старјешина Соколског удружења *Душан Силни* у Дубровнику, оснивач дубровачког трамваја, власник фабрике *Сигнал* у Београду, велики добротвор и заштитник свих удружења Срба римокатолика у граду под Срђем.

Имајући у виду његову биографију Савић се запитао зашто је Мато Грацић, након 1919. године и повратка из затвора, потпуно нестао из друштвеног живота.

– Сазнао сам да је био пријатељ са Карађорђевићима, посебно са краљем Петром, али је стварање Југославије доживио као грешку. Наиме, његов став је био да је једино исправно рјешење стварање Велике Србије, јер би само у њој поред православних Срба, био могућ опстанак Срба католика и Срба мухамеданске вјероисповијести.

Савић је навео и податак да је Мато Грацић био пријатељ са златним српским дипломатом и предсједником краљеве владе Миленком Веснићем, који је својим снажним везама и утицајем одиграо једну од кључних улога око потписивања Конкордата што је Аустроугарску доводило до очаја, јер нису могли да вјерују које је све привилегије тада Ватикан дао Србији.

– Пријатељство са Грацићем настало је тако што је Веснић студирао заједно са познатим дубровачким сликаром Марком Муратом, такође, Србином католиком. Да је Грацићева визија о опстанку Срба свих вјероисповијести исправна, потврдио је на неки начин и владика Николај Велимировић са својом чувеном изреком: „Брат је мио, ма које вјере био" – рекао је Савић.

Он се потом осврнуо на лик и дјело Матије Бана, још једног Грацићевог пријатеља.

– Колика је била моћ светосавља на дубровачке католике потврдио је Матија Бан од кога је потекла идеја о градњи Храма Светог Саве на Врачару – рекао је Савић наводећи да је у овој књизи поменуто око 200 имена дубровачких Срба католика.

– Коријен постанка Срба католика у Дубровнику треба тражити у постојању Стонске епархије која је била њихово извориште. Ову епархију основао је Свети Сава, а на том простору православни живаљ је већинско становништво још од 6. вијека. Епархија стонска је готово 150 година била саставни дио немањићке државе. Тек 1333. године Стон са околином постаје дио Дубровачке Републике. Тада долази до покатоличавања дијела становништва, али се тај процес накратко зауставио након пријетњи цара Душана. Међутим, након његове смрти, тај процес је настављен, а значајне податке је оставио дубровачки публициста Ратко Пасарић у својим студијама. Ријеч је о унуку Антуна Пасарића који је животом платио објављивање пјесме о Боки, аутора Уроша Тројановића у лист *Срђ*, чији је уредник био Антун Фабрис. Готово сваки од дубровачких Срба католика заслужује посебну књигу, јер је ријеч о изузетним личностима, који су оставили неизбрисив траг у научној и културној историји, како свог древног града, тако и српског народа. Ово је враћање дијела дуга према људима који су све што су имали дали за српство, а нису били православне вјере – нагласио је Савић закључујући да је пред српским историчарима задатак да темељно изуче историју Стонске епархије, као и дубровачких Срба католика.

Савић се захвалио свима који су помогли у настанку ове књиге, а посебно Грацићевом унуку Миљенку Рељићу, праунуци Ивани Рељић, као и историчару и правнику Николи Милованчеву.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ГРАЦИЋ ТРАЖИО ОТВАРАЊЕ СРПСКЕ КАТОЛИЧКЕ БОГОСЛОВИЈЕ У БАРУ

Коаутор књиге Саша Недељковић је у ауторском тексту за портал *Слободна Херцеговина* истакао да су се послије Првог свјетског рата Срби католици надали мирном животу у Југославији.

– Хрватски сепаратисти су заједно са Католичком црквом наставили у Југославији борбу да претворе Дубровник у хрватски град. У име Срба католика Лука Боне, Божо Хопе и др. М. Грацић упутили су представку *Једна потреба и право Срба католика* арцибискупу барском и примасу српском др Николи Добречићу. Тражили су отварање Српске католичке богословије у Бару. Представка је објављена у листу *Дубровник* уочи Видовдана 1939. Арцибискуп барски и примас српски др Никола Добречић одговорио је писмом Мати Грацићу. Национални прегалац Мате Грацић умро је 1944. Послијератна комунистичка власт му је мртвом судила и заплијенила сву имовину. Овом књигом учињен је напор да се послије принудне амнезије у Титовој Југославији у памћење српског народа врати национални прегалац др Мато Грацић и истакну заслуге покрета Срба католика на Приморју за српски народ у цјелини.

У ВОЋИНУ ПРОСЛАВЉЕНА СВЕТА НЕДЈЕЉА

У присуству вјерног народа цркве и епархије свету литургију поводом празника Светих Отаца Првог Васељенског сабора служио је Драган Гаћеша, парох слатински.

Након литургије уприличен је славски ручак и послужење за окупљени народ, а послије ручка настављено је дружење уз пјесму и плес како то обично бива код Славонаца.

Славље је настављено у Дому културе гдје је одржана 10. Смотра фолклора српске националне мањине. Смотра је окупила 5 фолклорних друштава, СКД *Просвјета* пододбор Вођин – пјевачка група с пјесмом *Расти, расти мој зелени боре* и *Моја мала, мој невене*, СКД *Просвјета* пододбор Слатина кореографија носи назив *Игром и пјесмом кроз Славонију*, СКД *Просвјета* пододбор Крњак наступала је драмска секција, КУД *Зора* Силаш с кореографијом Шумадија – *Хајд поведи весело* и СКУД *Бранко Радичевић* Даљ – пјевачка група са пјесмом *Народни приказ обичаја Лазареве суботе – Врбица*.

Празник Светих Отаца Првог Васељенског сабора молитвено је прослављена у недјељу 13. јуна и у Вођину. Црква Светих 318 богоносних отаца у Вођину саграђена је 1790. године. Храм је потпуно уништен 1942. године, у Другом свјетском рату, када је спаљен до темеља. Нова црква подигнута је 1976. године и посвећена је Светој Недјељи. Оштећена је и демолирана током рата, у децембру 1991. године, да би 2000. била обновљена.

Неколико дана раније, у селу Смуде, недалеко од Вођина, прослављена је храмовна слава, Спасовдан. Уз учешће невеликог броја вјерника, у шуми, у порушеној и страдалој Цркви Вазнесења Господњег, парох Драган Гаћеша освештао је славски колач и жито.

У Миклешу је прослављен Празник Педесетнице – Духови, а у току су радови на Капели Светог Василија Острошког.

ДРАГАНА БОКУН

САВА МРКАЉ ДОБИО УЛИЦУ У ВЕТЕРНИКУ

На иницијативу Завичајног удружења *Сава Мркаљ*, а уз велику подршку Савјета Мјесне заједнице Ветерник, Комисија за именовање улица и тргова у Новом Саду је прихватила приједлог и улици Нова 40 додијелила назив, Улица Саве Мркаља. Она спаја улице Драгослава Срејовића и Новосадски пут.

Завичајно удружење *Сава Мркаљ* основано је крајем 2017. године у Новом Саду, са циљем да се бави унапређењем културног стваралаштва и његује успомене на живот и дјело Саве Мркаља, пјесника, учитеља, реформатора азбуке, рођеног у Ласињском Сјеничаку на Кордуну, 1783. године.

Од оснивања, Завичајно удружење је реализовало низ активности међу којима је пројекат *Година Саве Мркаља* 2018. године. У склопу пројектних активности реализована је Трибина *Олуја у српској књижевности* у Културном центру Новог Сада, штампана је књига пјесама *Испод пепела* аутора Бошка Буђана, али и књига *Пјесме* Саве Мркаља коју је приредио др Душан Иванић. У новинама *Српско коло* је током 2018. године у фељтону у пет наставака штампан текст кроз који је аутор, др Душан Иванић читаоцима приближио живот и дјело Саве Мркаља. Идеја за именовање улице у Ветернику, по нашем великом пјеснику и реформатору је једна од активности из 2018. године, иницирана током обиљежавања 235 година од рођења и 185 година од смрти Саве Мркаља.

Зорица Влајинић

НА ТЈЕНТИШТУ ОБИЉЕЖЕНО 78 ГОДИНА ОД БИТКЕ НА СУТЈЕСЦИ

Служењем помена и полагањем вијенаца код Споменкостурнице у Националном парку Сутјеска на Тјентишту, обиљежено је 78 година од Битке на Сутјесци у којој је погинуло 7.543 бораца. Битка на Сутјесци, познатија као њемачка операција *Шварц* или пета непријатељска офанзива, почела је 15. маја и трајала је до 15. јуна 1943. године.

Министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Душко Милуновић изјавио је на Тјентишту да су Срби слободарски народ који држи до своје свијетле историје и традиције и чврсто стоји на браику антифашизма.

Предсједник СУБНОР-а Републике Српске Рајко Ћапин обраћајући се присутнима, евоцирао је успомене на славну Битку на Сутјесци, наглашавајући херојску борбу народно-ослободилачке војске.

ОКО СОКОЛОВО ОТКРИВЕН СПОМЕНИК СА ЛИКОМ НАЈПОЗНАТИЈЕГ СРПСКОГ ИЗВИЂАЧА

» Свештеници Далибор Ратник, Дарко Ивковић и ђакон Лазар Ћачић освештали споменик са ликом Драгутина Матића

» Саша Срдић поздравио скуп у име општине Бачка Топола

Бачки Соколац прославио стогодишњицу оснивања

У Бачком Соколцу, мјесту поред Бачке Тополе је 22. маја 2021. године откривен и освештан споменик *Око соколово* са исписаним именима 144 солунска добровољца који су прије сто година основали ово село.

Статуа представља лик најпознатијег српског извиђача Драгутина Матића, а њену изградњу која је започела 2018. године помогли су мјештани, Мјесна заједница и Удружење ратних добровољаца.

У овом селу које никад није мијењало своје име данас живи око 420 становника међу којима је око педесеторо дјеце који се труде да сачувају успомену на своје претке.

Како нам је рекао Душан Бањанин предсједник Удружења ратних добровољаца није било лако прикупити податке, фотографије и остала документа који се чувају у спомен-соби.

– Наши преци су доселили у Соколац и почели живот од нуле. Таман када су нешто створили протјерали су их маја 1941. године на аеродром Југовићево. Већину су у јулу депортовали у концентрациони логор Шарвар у Мађарској, гдје су провели неколико година. Вративши се кући, опет су се трудили да стекну, али им је наметнута задруга. Нажалост, никада нису добили свој заслужени статус. Зато се ми сада трудимо да сачувамо успомену на њих.

На свечаности су говорили др Милан Мицић, предсједник Удружења солунских добровољаца Србије и секретар Матице српске и Драго Лукић потомак добровољаца из Бајмока. Међу присутнима су били и предсједник општине Бачка Топола Адриан Сатмари и предсједник Скупштине општине Саша Срдић.

Душан Бањанин и предсједник МЗ Милан Врекић су подијелили захвалнице заслужнима. Свечаност су увеличали наступи дјеце ОШ *Вук Караџић* са Криваје и КУД-а *Вук Караџић* из Бачке Тополе, а посебну атракцију представљао је мурал на згради Мјесне заједнице који су осликали потомци добровољаца.

Бачки Соколац основан је 1921. године, када су се доселиле прве породице из Лике. Током неколико година, долазиле су и породице и појединци из Плитвица, Оточца, Купреса... Населили су имања бивших велепосједника, а у деветнаестом вијеку, припадала су породици Фернбах.

У периоду од седамдесетих година двадесетог вијека, па на даље, српске породице из Босне и Херцеговине доселиле су се у Бачки Соколац и употпунили слику мјеста гдје живе Срби који су се нашли на истом тлу, а дошли са различитих поднебља. Деведесетих година двадесетог вијека, Срби који су протјерани из својих кућа са простора Републике Српске Крајине, пронашли су свој дом међу Соколчанима. Тада је и изграђено Ново насеље, дио села гдје су се људи смјестили.

ДРАГАНА БОКУН

СУБОТИЧКО СЕЛО НОСИЛО ИМЕ ДОБРОВОЉАЧКО, РИТ, ГЕНЕРАЛ РАДИВОЈЕВИЋЕВО....

Прије једног вијека настало је село Вишњевац

Насеље Вишњевац, једно је од бројних мјеста у околини Суботице која су настала прије једног вијека као добровољачке колоније. У част свим солунским добровољцима који су на голој ледини подигли насеље које и данас живи, свечано је обиљежен вијек од оснивања.

Прије једног вијека 219 породица, углавном личких и црногорских Срба, дошло је на овај простор, који је понио назив *Добровољачко село*, а звали су га и *Рит*. Касније се село звало и *Генерал Радивојевићево* по једном од команданата који је организовао добровољце у Русији. Данас село носи име Вишњевац, по плантажи вишања. Од 2003. године село се одвојило од Чантавира и постао самостална мјесна заједница.

На борбу српске војске на Солунском фронту, која је прешла Албанију пјешке, а у чији су састав, крајем 1917. године, ушли су и многи од оснивача овог села, као дио Српског добровољачког корпуса, подсјетио је градоначелник Стеван Бакић.

– Послије рата краљ Петар и његов насљедник Александар нису заборавили оне који су добровољно бранили и ослобађали Србију. Прилика је да поновим једну велику истину, процес аграрне реформе и додјељивања земље ветеранима прије једног вијека, није никога измјестио са овог простора. Ваши преци нису дошли на туђе посједе и у туђе куће, него на некадашње пустаре и голе ледине, гдје су тешком муком и својим поштеним радом стекли и изградили све оно што видимо око нас – поручио је Бакић.

» Градоначелник Суботице Стеван Бакић

– Заједно са слављењем вијека од почетка колонизације, обиљежавамо уједно и страдање свих добровољачких насеља, које се збило прије осам деценија. Током окупације у друге крајеве прогнано је 374 мјештана Вишењевца, а у логоре 516. У Другом свјетском рату борило се 159 становника, а погинуло 36, а било је и осморо жртава терора који је окупатор спровео у селу. Број страдалих по логорима никада није утврђен.

Бакић је додао да је Град Суботица посвећен како бољитку и напретку свих насеља која су основали солунски јунаци, тако и чувању успомене на њих и на подвиге које су чинили да наш град данас буде богатији, како насељима, тако и људима.

– Са тим циљем смо у споразум који смо потписали са Матицом српском, уврстили проучавање процеса насељавања у двадесетом вијеку као једну од три велике теме наше сарадње са најстаријом српском научном и културном установом – истако је Бакић.

– Ово село има будућност и Град Суботица ће се борити за ту будућност. Велики борац за њу био је и наш драги Слободан Жужић, који је био оличење доброг духа Вишњевца. Његов племенити живот био је до посљедњег дана посвећен овом мјесту, а његову успомену ћемо најбоље чувати и славити кроз овакве манифестације, на којима ће он увијек бити са нама.

Будућност сваког мјеста је у младима који у њему стасавају, а за разлику од многих села која се гасе, у Вишњевац роде слијећу само тако. Дјечја пјесма и граја најбољи су доказ да ово село нема разлога да брине за своју будућност.

– У једном периоду село је било запуштено, али је прије неких осам година кренуло другачијим путем. Визију о напретку села имао је наш Слободан Жужић, он је био покретач свега и ми смо ту да наставимо његовим путем – емотивно ће Милош Бурсаћ, предсједник Савјета МЗ.

– У комплетном селу имамо само 1.300 метара неасфалтираних улица, остали су сви урађени, насути су сви атарски путеви, неке ствари смо самоиницијативно, уз помоћ града и донатора. Наша највећа радост је пуна школа а сигурно смо први по броју дјеце у односу на друга села.

У културно-умјетничком програму наступили су дјечји хор *Искончићи*, Бојана и Небојша Брдарић, корисници Дневног боравка при Колевци, ученици Музичке школе у Суботици, пјевачка група *Оїњиште* из Апатина, КУД *Сунце* из Суботице…

SUBOTICA.COM

У БУСИЈАМА ОБИЉЕЖЕН СВЈЕТСКИ ДАН ИЗБЈЕГЛИЦА

5. Крајишке игре, пјесме и обичаји

У земунском насељу Бусије, у порти Цркве Светих Ћирила и Методија, 27. јуна поводом Свјетског дана избјеглица је одржана манифестација 5. *Крајишке игре, пјесме и обичаји*. Организатори су Координација удружења избјеглих и расељених у Републици Србији и Удружење *Завичај* из Београда, уз подршку општине Земун и Представништва Републике Српске у Србији.

Бусије 2021. је симболично отворио Жељко Бурсаћ који је био главни организатор саме косидбе, затим је косачку здравицу одржао Никола Ђапић.

» Побједник косидбе Недељко Керлец и Ненад Абрамовић

Из Представништва Републике Српске присутан је био Борислав Максимовић који је за *Српско коло* рекао да му је изузетно драго што је међу земљацима.

– Већ неколико година подржавамо ову манифестацију с циљем да очувамо сјећање на завичај и да развијамо сарадњу Републике Србије и Републике Српске. Ово је такође прилика да наш народ који је због рата дошао на ове просторе покаже своју традицију, културу и обичаје. У оваквим приликама и млађе генерације имају могућност да се упознају са нашом баштином.

Савјетник предсједника ГО Земун Игор Вукчевић је навео да су мотиви оваквих окупљања да дјеци која су рођена у избјегличким колонама или су тада били врло мали да запамте своје обичаје и никада не забораве огњиште са којег су потекли.

На манифестацији је био и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Предсједник Координације удружења избјеглих и расељених у Републици Србији Милан Жунић са жаљењем констатује да Министарство културе Србије није препознало значај ове манифестације, па им није пружило ни подршку, као и да је изостала подршка медија.

– У Србији, нажалост, не постоје државне институције које би се бринуле о крајишкој култури и културном наслијеђу, тако да је у пракси крајишка култура препуштена појединцима, групама и удружењима – рекао је Жунић. Он је оцијенио да је такво понашање државе према крајишкој култури довело до тога да се културна баштина краде и присваја, као што је то случај у Хрватској са Сињском алком, ојкачом…

Жунић се захвалио општини Земун и Милану Милосављевићу помоћнику предсједника општине и Игору Вукчевићу савјетнику предсједника општине.

– Захваљујем се и Представништву Републике Српске у Београду и директору Млађену Цицовићу, који у складу са могућностима, помажу ову манифестацију.

Ненад Абрамовић је поручио да је циљ ове манифестације његовање културе сјећања и преношење традиције млађим генерацијама.

– Трудимо се да не забораве своје поријекло, своје претке, јер ако не знаш одакле си никада нећеш знати ко си.

Манифестација се састојала из неколико дијелова. Посјетиоци су могли да уживају у културно-умјетничком програму на којем су наступали Завичајно удружење *Славонија у срцу*, Удружење Славонаца Београд, КУД *Банија* Шабац, *Ђиро* Личка Калдрма – Дрвар, млади гуслар Стојан Јанковић, Вида Зец, гуслар Ранко Бабић, и Фочаци из Вујке.

Поезију су читали пјесници Милена Богатић Жарковић и Миомир Пејчиновић, Богданка Бајић

Централи дио манифестације је била косидба коју је отворио Баја Мали Книнца. Учествовало је 15 косаца, а најбољи је био Недељко Керлец из Руменке код Новог Сада. Међу косцима је била и једна дама Цвијета Цеца Кнежевић, док је најмлађи косац био четрнаестогодишњи Матија Граовац.

Постхумно плакета Николи Симићу Циги уручена је Жики Јовановићу који ће преузети вођење Борачке организације Црвене беретке. Такође, постхумно је додијељена плакета Бори Дрљачи.

Учесници су присуствовали парастосу и положили вијенце на споменик палим у одбрани Крајине и Републике Српске у порти цркве.

ДРАГАНА БОКУН

У БУКОВЦУ ОДРЖАН 21. ЗАВИЧАЈНИ ЗБОР *КОСИДБА*

Игра, пјесма, обичаји праћени добрим расположењем, окупили су поштоваоце традиције и обичаја краја из којег долазе у Буковцу на 21. Завичајном збору Косидба у организацији Завичајног удружења *Мањача*. Присуство великог броја гостију и званица употпунио је догађај свима који су дошли да се сретну са својим земљацима и искористе прилику да се присјете обичаја које носе из завичаја. Манифестацију су подржали Град Нови Сад, Покрајински секретаријат за културу, Фонд за пружање помоћи избјеглим и расељеним лицима и сарадњу са Србима у региону, Представништво Републике Српске у Србији, Мјесна заједница Буковац и печењара *Код Дуће*.

» Млађан Цицовић, Дина Вучинић, Ранка Срдић, Александар Вулин и Душко Ћутило

ЧУВАРИ КРАЈИШКЕ ТРАДИЦИЈЕ

Међу бројним званицама, догађај су увеличали министар унутрашњих послова Републике Србије Александар Вулин, директор Фонда за пружање помоћи избјеглим и расељеним лицима и сарадњу са Србима у региону Душко Ћутило, чланица Градског вијећа за образовање Дина Вучинић, шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић и начелница Дрвара Душица Рунић.

Организатор манифестације Ранка Срдић Милић је истакла задовољство због манифестације, као и понос на завичај и поријекло, почаствована што су се одазвали људи у које вјерује захвалила се свима који су се одазвали позиву и својим присуством увеличали догађај.

– Ова манифестација је значајна за Србију јер Србија мора да буде поносна на све Србе гдје год да они живе. Веома је важно чувати осјећај да сви долазимо из различитих крајева, а да сви припадамо јединој мајци Србији – истакао је министар унутрашњих послова Александар Вулин.

– Нама је завичајни збор у Буковцу изузетно важан јер се на тај начин чува наша крајишка традиција. Свима нама је важно да завичај чувамо као свој лични идентитет, а дужни смо да нашој дјеци причамо о обичајима нашег завичаја – истакла је чланица Градског вијећа за образовање Дина Вучинић.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицовић истакао да Савез крајишких удружења на прави начин показује како и на који начин се држи веза са завичајем и како се завичај промовише у срединама у којима су они дошли трајно да живе. Такође, Цицовић је истакао да народ који није свјестан свог идентитета, културе, језика и писма нема будућност. А српски народ има будућност и за Представништво Републике Српске у Србији су овакве манифестације од посебног значаја јер се тако јачају односи Срба са обе стране Дрине.

У име свих Срба повратника у Федерацију БиХ и у име највеће повратничке општине Дрвар, обратила се начелница Дрвара Душица Рунић која је пренијела поздраве из Дрвара, Грахова, Гламоча и Босанског Петровца.

– Захваљујем се завичајним удружењима који не дају да се изгуби традиција, јер да би знали гдје идемо морамо знати одакле смо дошли. Зато свима велико хвала са жељом да се и свих будућих година окупљамо, а ми ћемо вас такође дочекивати на огњиштима из године у годину – истакла је Рунићева.

Директор Фонда за пружање помоћи избјеглим и расељеним лицима и сарадњу са Србима у региону Душко Ћутило такође је истакао значај чувања традиције и обичаја.

– Значај оваквих скупова је да покажемо заједништво, солидарност и слогу и покажемо своју посебност. Фонд је до сада подржавао и у будуће ће бити подршка и партнер у оваквим манифестацијама које треба цијенити, његовати и поштовати – истакао је Ћутило.

МИРКО КЕЦМАН ПРВИ МЕЂУ КОСЦИМА

Централни дио манифестације била је косидба у којој су се, обучени у народну ношњу, такмичари надметали у брзини кошења и најбоље покошеној трави свако на својој парцели. Након косидбе слиједио је заслужени ручак на откосу и богата трпеза са традиционалним јелима које су припремиле вриједне жене из Старе Пазове. Парцелу је најбоље покосио Драго Иванић, док је најбржи био и због тога освојио прво мјесто Мирко Кецман. Друго мјесто припало је Марку Мирићу, док је трећи по брзини кошења био Зоран Керлец.

Присутни су могли да уживају у наступима КУД *Милица Стојадиновић Српкиња* из Сремске Митровице, гуслара Витомира Вулина, етно групе *Храм*, умјетника Милана Малбаше, чланица КУД *Бач* изворне пјевачке групе *Трамошњанке*.

Након такмичења и званичног дијела програма, госте је забављао Иван Кукољ – Куки.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

СПОРТСКО ВИТЕШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Први и обавезни дио манифестације, али уједно загријавање пред косидбу, била су такмичења у спортско-витешким дисциплинама која су одавно постале дио традиције. Земљаци су се надметали у бацању камена с рамена, скоку у даљ, навлачењу конопцем, навлачењу штапом, крмању, варизању и клисању, а само најбољи су однијели побједу. У бацању камена с рамена најбољи је био Драган Керкез, друго мјесто освојио је Марко Рељић, док је трећи Давор Шодоловић. Најбољи у скоку у даљ био је Марко Рељић, други је био Давор Шодоловић, док је треће мјесто освојио Урош Амицић. Побједа у навлачењу конопцем припала је екипи ЗУ *Мањача*, друго мјесто освојила је екипа *Војвођанска косидба*, а треће *Вукови*. У навлачењу штапом побједу је однио Марко Рељин, док је друго мјесто освојио Зоран Маринковић. Побједник игре крмања био је Душан Грмеш, док је побједе у варизању и клисању однијела екипа Станко Подрашчанин и Душан Перић.

МИЛОШ КОРДИЋ: С БАНИЈОМ ПО ХЕРЦЕГОВИНИ

„Ту змија кошуљу свлачи" (Јован Дучић)

ПИШЕ: МИЛОШ КОРДИЋ

Боравећи у Билећи, у пролеће и љето 1965. године, свашта другачијег, па чак и оностраног, могао је и видјети и чути човјек који први пут борави у том херцеговачком градићу и пјешачи његовом околином. А долази из далеког свијета своје Баније.

Не само да се том човјеку, док борави у том дијелу Источне Херцеговине, чини како се небо, узлаћено сунцем, издигло у висине топлином свог камена, него је оно и развучено његовим врховима који га и држе. Ту је сунцу и Божја и људска камена колијевка у којој оно одатле и одлази на починак.

А починак му почиње иза неких удаљених планина које је тај човјек већ при првом сусрету с тим крајем почео да наслућује. Може, међутим, домаштава он, бити да сунцу починак почиње и ближе: можда иза планине Видуше, на западу. За коју зна из тактичких разигравања као питомац Школе резервних официра, а и на прецизној војној карти не једном је прелазио и по њој и обилазио око ње. По чијим се зараванцима, око удаљенијих билећких села – Звијерине и Границе, те ближих – Корита и Заушја, до истока, у сасвим мироносне предвечерње часове, стада оваца скупљају на мјеста на којима ће дочекати рађање и њиховог и њихових пастира новог сунца. И то ни из чега другог него управо из малопријe речене камене колијевке. Из колијевке а иза високог – час бијелог, час сивог а час плавог камена. А некад, богами, било је и иза крвавог, црног камена.

Испружио сам се (ја сам тај случајни човјека) у хладовини храстовог шумарка. Негдје испод Корита. Па кад сам се примирио, поравнао оно војничке одоре по себи, уз руски аутомат шпагин (онај с добошем, није се употребљавао за гађања, а ни током вјежби – било га је лако чистити), који сам положио да се и он малко одмори, затим сам и торбицу с маском поред себе… па оно мршавих костију распоредио по каменим плочицама, односно ослободио их жуљања, кадли… безброј малих гиштерчића по баканцама (на обуку смо носили њих, а кад смо излазили у град – чизме, које су те године и стигле до војске). Спуштају се гуштерчићи са плочица од горње, сунчане стране. И умјесто да се гријају, као што су до мог доласка чинили, они дошли у хлад па вршљају по мојим ципелама, по ногавицама панталона… Понашају се као да су они моји, као да сам ја њихов, као да се знамо од не знам када. Боже, питомих ли гуштерчића! мрсим у себи. Ето, шта ти је природа. Па нека ми неко каже да и гуштери нису разумна бића.

И поново се у једном тренутку ухватим у размишљању: како су ови гуштерчићи другачији, готово заиста оностранo другачији у односу на банијске гуштере. Да лешкарим на камену свог Церика и да гуштерчићи пузе и вршљају по мојој одјећи – незамисливо!

Лежим, одмарам се, ћутим. Моји су негдје и доље, по јужним, и тамо, по западним камењарима. Наћи ћемо се кад се до сита, по заповиједи командировој, а све због науке о кретању по азимуту, находамо.

Кадли… застах с дисањем… слушам… и у једном тренутку…

И у том, или у оном другом једном тренутку, свеједно, од оне стране шумарка, а страна је нижа јер се и шумарак развио по благој низбрдици, зачујем звонце овна предводника, као и неколико потмулих, благих и кратких блејкања његових оваца. Мора да се ован стреса чим му се звоно оглашава уједначеним тактовима. Затим се смири, па онда опет… Agnus Dei, што би рекли католици, од којих већина не зна да то значи Јагње Божије, односно да је то једно од имена Христових. Од првог читања Светог писма (била је то тврдих, црних корица, штампана на готово прозрачном пелиру, прилично стара Библија), Христа сам замишљао како крстари, у сандалама од бивоље коже, с ноге на ногу, камењем, па се затим бос пробија кроз ребрасте пјешчане дине преко којих је и доведен пред Понтија Пилата… Што припада некој другој причи, неком другом причању…

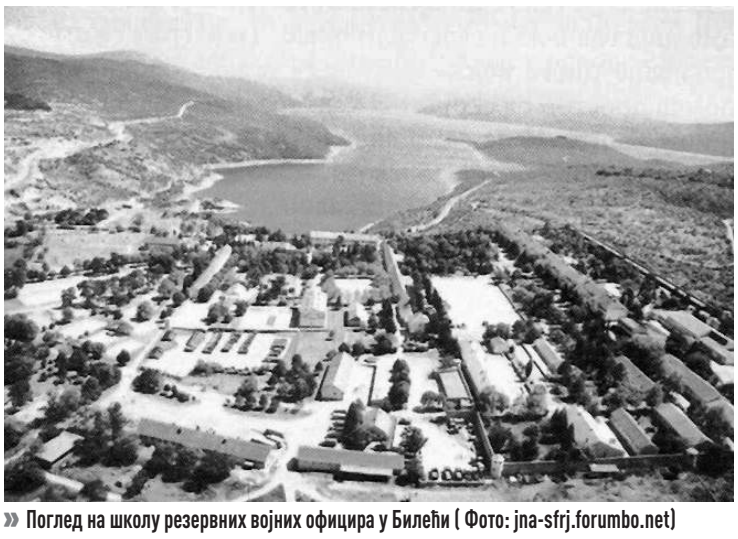

» Поглед на школу резервних војних официра у Билећи (Фото: jna-sfrj.forumbo.net)

Лежим, одмарам се, ћутим. А онда се одједном зачу пјесма „Каранфил се на пут спрема". Глас је потпуно зрео алт – чобаница, закључујем. Како сам се у пубертету извјежбао да и сам алтирам (иначе сам у хору био бас), по завршетку отпјеване прве строфе, наставих другом. А доље – тишина. Чобаница није знала ко се ту, сасвим близу, хлади љековитом словенском храстовином од раног поподневног врелог камена. И не потраја њена тишина нешто баш дуго – огласи се она трећом строфом:

Шта ће мени мајка твоја и моја,
Аман, аман, мајка твоја и моја,
Кад ја немам тебе младог крај себе?

Послије тога наста потпуна тишина. Ни звона овна, ни танког блека овце. Ни камичак какав да се помјери… Хладовина заузима све шири појас до сјеверне стране. Ни она, док осваја, да се бар с дашком вјетра гласне… Ама баш ништа.

И откуд у овом крају та стара, та љубавна лирска пјесма? питам се. Коју је написао вјероватно најпознатији српски текстописац пјесама које је народ назвао народним, Драгиша Недовић. Крагујевчанин, рођен 1916, а преминуо већ сљедеће, од моје билећке, 1965. године.

Али да се ја вратим свом камену, својој хладовини, својој бусоли. Јер чека ме неких пет стотина метара, можда и више, камене стазе, низбрдо, до зборног мјеста. А до њега знам да ћу проћи поред овеће њиве јечма… Устајем, стресам прашину са себе. Гуштерчићи се у међувремену повукли – схватили су да то што се испружило у хладовини није мртво, па каква корист вршљати по њему! Торбу с маском пребацујем преко укривљеног рамена, шпагин вјешам о раме, па стазом, тихо, с камена на камен, па црвеним прахом земље…

И ту, нешто ниже, док пролазим поред њиве, а загледан у њен јечам, паде ми на памет и питање: зна ли малопријашња дјевојка, млађа жена, свеједно, и ону о јечму који је жњела Косовка дјевојка? Јер њен је глас баш за ту пјесму.

Пролазим поред њиве, јечам узрио у боју старог злата – не сија као на Банији зоб, али његова боја већма смирује врелину сунца у младом човјеку од боје зоби. Јечам узрио као у пјесми *Поље* великог српског пјесника, Херцеговца, Јована Дучића – од три строфе, наводим прву:

Јечмена жута поља зрела,
Речни се плићак зрачи;
Купина сја сунчана, врела,
Ту змија кошуљу свлачи.

Прошавши поред њиве јечма, оставивши дио неба гуштерима који се нису ни удостојили да ме испрате, изненада ме сустиже малопријашња пјесма о Каранфилу који се на пут спрема. И кад попустише звуци боје тог драгог алта, чије лице нисам видио, него га замислих, појави се овнујско звоно.

Близу шездесет година касније, а нека се узме у обзир да сам прије двадесет и више година прочитао причу *Зид на мјесечини* не тако давно преминулог књижевника Радослава Братића, рођеног Херцеговца, наишао сам, у причи, на ријеч чактар. Што би значило, тако сам схватио – волујско звоно. Па сам се (за ријеч сам тада први пут чуо) дао у потрагу за Братићевом књигом *Слика без оца*. Она давна, коју сам посудио, давно је и изгубљена. Па сам је, стрпљиво тражећи, и нашао. И шта у причи, на једном мјесту, пише:

„У близини пасу Ђурђева говеда. Чактар са вола млати као да је црквено звоно. Ни да се птица огласи, као да сва дивљач чека у засједи да види шта лудак ради. Свако од њега преза и бјежи. Чактар одзвони (одсвира) неколико узастопних тактова; во мора да се стресе да би то произвео. Док се Ружоња тресе – муда му се клате и пљешћу га по бедрама. "

Да, чактар. С тим да во није ован. Мада би земља могла бити небо, уколико се из овостраног у онострано на вријеме полети. Можда је то и могуће: како са билећких њива с јечмом, тако и са камених вијенаца планине Видуше: с ниским храстовима и гуштерчићима, с гласом дјевојачким и звоном у истој слици.

У пољу херцеговачком, како каже бесмртни Дучић, гдје „змија кошуљу свлачи".

КАКО ДО КЊИГЕ *БИЛО ЈЕДНОМ НА БАНИЈИ*

У продаји је друго издање књиге *Било једном на Банији* Милоша Кордића, чији је издавач *Инфо Рас* д. о. о. Београд, 2019. У књизи су бројни прозни записи ауторових сјећања на дјетињство, младост, школовање и живот на Банији између Другог свјетског рата и грађанског рата у Хрватској, с повременим заласком у те ратове. Ту су бројне личности са Баније: сељани, грађани, народни хероји, научници, књижевници и други умјетници, професори, ауторови школски другови...

Ту је запис о Титовом доласку на Банију, 1967. године. У књизи су обрађене банијске горе и њихови највиши врхови, ту су записи са видика, затим ријеке, рјечице, потоци, стара банијска јела, опис кољевина. . . Други дио књиге садржи имена и презимена банијских Срба, њихове бројне надимке, попис села и градова. Посебно поглавље посвећено је пословицама, клетвама, ојкачама, оригиналним псовкама. И на крају књиге Кордић објављује више од четири хиљаде непознатих, мање познатих и заборављених старих ријечи и израза банијских, са објашњењима. Књига се може наручити поруком на телефон: 063 1958 354, и на мејл: miloskordic44@gmail. com

Код поруке потребно је навести име и презиме, тачну адресу (с поштанским бројем) и број мобилног телефона. Цијена књиге је 800,00 динара + поштарина (шаље се поузећем, пост експресом).

У организацији КУД *Петрова гора – Кордун* одржан концерт *Земуну с љубављу*

Под покровитељством Градске општине Земун, у организацији КУД – а "Петрова гора – Кордун " у великој сали Дома ваздухопловства 10. јула одржан је традиционални концерт "Земуну с љубављу". Извођењу песама Крајине и Срема десетак културно-уметничких друштава, изворних певачких женских и мушких група из Земуна, Инђије, Аранђеловца, Крагујевца и Шапца, присуствовали су чланови Већа ГО Земун др Станислав Глумац и Зоран Борјан.

Овогодишњи концерт "Земуну с љубављу" посвећен је, према речима организатора Стеве Бекића, 26. годишњици прогона Срба из Крајине и Хрватске, као и дану у којем је пре 165. година рођен велики научник Никола Тесла.

Поред певача наступио је и гуслар др Никола Ђапић, а своје стихове су читали Милан Тодоровић и Радомир Вејновић. **БОШКО МАНДИЋ**

КАДА СУ МНОГИ ПОСУСТАЈАЛИ ЗАПОЧЕО ЈЕ НАЈМАСОВНИЈИ ОДЗИВ ДОБРОВОЉАЦА ИЗ КРАЈИНЕ

Крајишки добровољци у српској војсци

ПИШЕ: ПЕТАР ЖИВКОВИЋ

Први добровољци са подручја Војне крајине долазе у редове Српске војске одмах након стварања слободне српске државе у XIX вијеку и то су били официри који су својим знањем помагали изградњу војне силе Кнежевине/Краљевине Србије. Много већи прилив Крајишника у редове српске војске је био у вријеме балканских ратова и Првог свјетског рата.

Добровољци су након повлачења српске војске преко Албаније у Грчку били једини извор попуне српских јединица које су захваљујући добровољцима добиле потребну снагу да након опоравка у Грчкој пробију Солунски фронт и донесу слободу у наше крајеве.

ЗАНЕМАРЕНИ ЗБОГ СУКОБА ВЛАДЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ „УЈЕДИЊЕЊЕ ИЛИ СМРТ"

Најбољи познавалац ове теме је др Милан Мицић, историчар из Новог Сада који је потомак добровољаца са Баније. Он је о добровољцима написао већи број дјела и одржао већи број предавања. Једно од ових дјела је и књига *Српско добровољачко питање у Великом рату 1914 – 1918*. (објављена од стране Банатског културног центра из Новог Милошева и РТС-а).

Добровољци са подручја Хабзбуршке монархије су током Првог свјетског рата долазили у редове српске војске након предаје снагама Антанте на италијанском и руском фронту или су долазили из Сјеверне Америке. У овом раду се описују крајишки добровољци који су у српску војску дошли из Сјеверне Америке.

Др Мицић каже да су српски добровољци из САД-а долазили преко канадских сабирних кампова, енглеских и француских лука... прво одредиште је била Бизерта (Тунис) гдје су добровољци прошли војну обуку, а затим су распоређени као дио српске војске на Солунском фронту.

Влада Николе Пашића је све до окупације Србије 1915. године занемаривала добровољачке јединице јер је била у сукобу са организацијом „Уједињење или смрт" која је окупила бројне добровољце који су били у елитним комитским снагама српске војске (Раде Малобабић, Мустафа Голубић и др.). Ипак, након окупације Србије и повлачења српске војске преко Албаније добровољци су били неопходни.

Средиште окупљања српских добровољаца из САД-а је била Бизерта у Тунису гдје је било и средиште опоравка једног дијела рањеника српске војске. Од ранијих чланова српске војске који су се опорављали у Бизерти је основан Десети пјешадијски комбинивани пук (од дијелова четири пука) са укупно 2.311 чланова. Овај пук је касније расформиран јер је имао много чланова који су служили у митраљеским одјељењима својих ранијих јединица док је у другим јединицама српске војске на Солунском фронту било мало обучених митраљезаца.

У Бизерту је из САД-а стигло 5.026 добровољаца који су ради обуке распоређени у Добровољачки пук, али су касније распоређени у друге јединице српске војске. Основна, регрутна обука је трајала 35–40 дана, а четна обука је трајала 10–15 дана.

Постојала је и Подофицирска школа у којој је извођена важна обука која је обухватала руковање француском артиљеријом (модели које српска војска раније није имала), обуком за митраљесце и пушкомитраљесце, обуку јуришних трупа и понашање у случају напада бојним отровима. Дио полазника је остао у Бизерти и 1918. године је враћен у предратно сједиште ове подофицирске школе – Скопље.

У Бизерти су постојали и богати културни садржаји (Српско војничко логорско позориште, музика Коњичке дивизије (бринули су о музичкој школи и приређивали су концерте), сликарске изложбе, основан је лист *Напред* у којем је радио и Веселин Чајкановић, итд.).

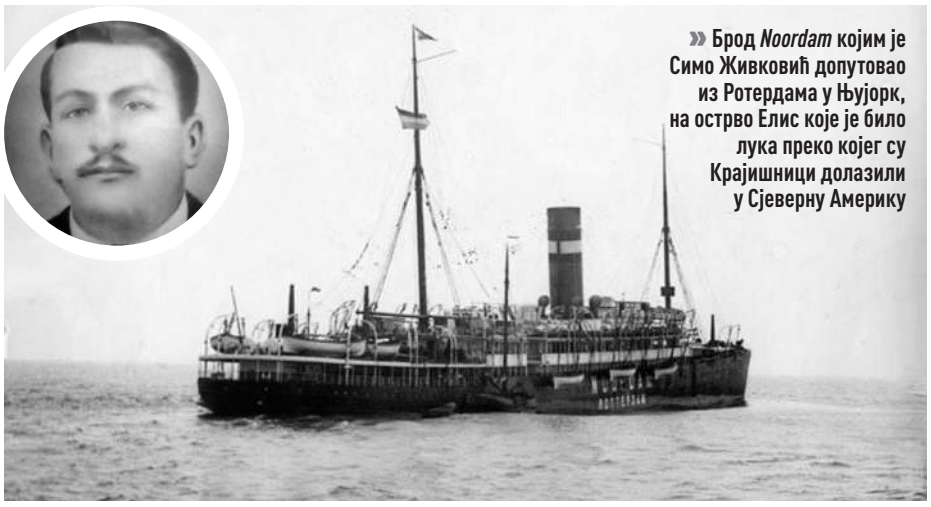

» Брод *Noordam* којим је Симо Живковић допутовао из Ротердама у Њујорк, на острво Елис које је било лука преко којег су Крајишници долазили у Сјеверну Америку

Грађани Бизерте су на све начине олакшавали боравак српске војске која нарочиту захвалност дугује гувернеру Бизерте, адмиралу Емилу Гепрату (по коме је једна улица у Београду добила име). Адмирал Гепрат је дочекивао и испраћао конвоје са српским војницима, редовно обилазио српске рањенике, учествовао у српским културним приредбама, а често је и прекорачивао службена овлашћења (тако се побринуо да српске јединице добијају пуна сљедовања хране упркос оскудици која је владала на савезничким фронтовима).

Током рата је настао већи број српских пјесама и анегдота посвећених овом српском пријатељу, а композитор Ренд је компоновао *Адмиралов марш*.

Грађани Бизерте су покренули иницијативу да се упокојеним српским војницима подигне споменик, а подршку овој идеји је дао и туниски бај, ректор Универзитета у Алжиру (професор Ардонај), предсједник Црвеног крста Д' Жантал и друге угледне личности. Тако је на Видовдан 1916. године одржана прва заупокојена молитва за страдале српске војнике. Српско војничко гробље се налази у Феривилу, а гробови су обиљежени крстовима у облику мача са именом, средњим словом и презименом свих упокојених војника.

Солунски процес из 1917. године је изазвао смутње и у Бизерти одакле је у Солун одведен мајор Љубомир Вуловић (и стријељан заједно са Драгутином Димитријевићем Аписом и Радом Малобабићем). Први транспорт српске војске из Бизерте за Солун је кренуо 14. маја 1916. године, други 21. јуна, а трећи 14. јула (у част француског националног празника). Из Бизерте је у Русију кренула група официра која је тамо формирала штаб добровољачке дивизије која се борила у Добруџи.

ЈАЧАЊЕ КРАЉЕВИНЕ

вно ткиво које је нова држава у процесу аграрне реформе и колонизације насељавала на несигурним границама нове државе. Тако су добровољци као у вријеме насељавања Војне крајине добили улогу Крајишника.

Процес колонизације добровољаца Великог рата (1914–1918) није био промишљено организован па су добровољци често остављани да се сами сналазе. Добили су по пет хектара земље и празан плац да граде кућу, а нису имали пољопривредне алате, стоку, сјеме, искуство у обради земље... Проблем је била и храна за породице, а ново поднебље је било другачије од родног краја па су у почетку многи обољели и помрли.

Ипак, животна виталност, жилавост добровољаца – колониста су пресудили па су до 1941. године настала добровољачка насеља са црквама, општинским зградама, школама, соколским домовима. Овладали су савременим техникама обраде земље па је и привреда процвјетала. Држава је требала да им посвети много већу пажњу јер су они ризиковали своје животе за стварање те државе и омогућили су јачање српске војске која је захваљујући доласку добровољаца добила снагу да пробије Солунски фронт.

Др Мицић каже да је до 1941. године издано 43.408 добровољачких увјерења (углавном за добровољце из Првог свјетског рата, али и за добровољце ранијих ратова (Босанскохерцеговачки устанак 1875. године, ратови 1876–1978. године и балкански ратови). Многи добровољци су страдали након окупације Краљевине Југославије 1941. године.

ПУТ СИМЕ ЖИВКОВИЋА

Међу добровољцима који су ступили у редове српске војске у Првом свјетском рату је био и Симо Живковић из Доњег Будачког (брат мог ђеда Петра).

Симо је рођен 1896. године (отац Павле и мајка Петра), а 1912. године је емигрирао у САД. Симо је бродом *Noordam* отпутовао из Ротердама у Њујорк и најприје отишао код ујака у државу Охајо и тамо се уз ујакову помоћ запослио у руднику. Поред посла у руднику, Симо се бавио и зидарским послом и добро је научио овај занат (што ће му вриједити и касније у животу). Симо Живковић је у Чикагу постао члан српског друштва *Србобран*, а у овом граду је уписан у добровољце. Упис добровољаца је вршио потпуковник Прибићевић (родом са Баније) којег је на овај задатак послао војвода Петар Бојовић.

Са другим српским добровољцима је из Њујорка отишао у Канаду, а из ове земље је кренуо дуг пут око Јужне Африке и кроз Суецки канал до одредишта Бизерта 1917. године (њемачке подморнице су угрожавале бродове сила Антанте па су добровољци због тога морали да иду овим заобилазним путем до Бизерте). Из Бизерте је отишао на Солунски фронт, а српски добровољци су први кренули у пробој бугарских линија (за око осам сати жестоке борбе је погинуло преко 2.000 српских војника) и омогућили пробој Солунског фронта.

Након завршетка рата и проглашења нове југословенске државе Симо Живковић се привремено вратио на Кордун и на једном збору упознао будућу супругу Петру (дјевојачко презиме Павловић) са којом се вратио у Србију.

Добио је земљу у Кривој Бари (на румунској граници) и тамо изградио кућу. Са женом Петром је добио седморо дјеце. У Кривој Бари је радио као жандармеријски наредник, али је касније напустио ову службу и у Београду радио као грађевинац на изградњи дома Народне скупштине. У Београду је стекао доста пријатеља. Упокојио је 1934. године у Београду.

ОДЛАЗИЛИ ДА БИ ПОМОГЛИ ПОРОДИЦУ У ЗАВИЧАЈУ

Подстакнути љубављу многи наши преци су отишли у Сјеверну Америку да зараде новац којим су помагали своје породице које су остале у завичају. Неки су основали породице у Сјеверној Америци, али већина је долазила само да би олакшали живот својим породицама у завичају. Због тога заслужују наше љубав и поштовање.

Осјећај припадности заједници и љубав према народу су подстакли наше људе да оснују Српску банку, Савез српских земљорадничких задруга и *Привредник*. Оснивање ових установа се може објаснити само тиме што су њихови оснивачи били прожети врлинама и истинским вриједностима јер они нису имали материјалних проблема, али су имали осјећај припадности заједници и зато су омогућили преображај наших крајева. Врлине су омогућиле да ове установе буду економски успјешне и социјално одговорне. Оснивање оваквих предузећа је једини начин да се савлада садашња свјетска економска криза.

Врлинама наших људи се може објаснити и учешће Крајишника у редовима српске војске у балканским ратовома и у Првом свјетском рату.

Др Мицић каже да се српски добровољачки покрет разликује од других добровољачких покрета у Првом свјетском рату. Наш покрет је почео да јача 1916. године када је воља за борбом сплашњавала у другим земљама, а наши добровољци су баш тада почели масовно ступати у редове српске војске која је била у најтежем положају јер је за разлику од других чланица Антанте Србија била окупирана.

Наш народ је током историје био изложен бројним искушењима, али је опстао јер су га чувале истинске вриједности на којима се ствара свака истинска заједница (брачна, породична, народна). То су искрена љубав, међусобно поштовање и разумијевање.

ФИЛМ О ПРЕКОДРИНСКИМ СОЛУНЦИМА

Ријетко гдје је историја исписала такав одзив добровољаца као у Херцеговини. Само једно село Корита код Гацка дало је чак 136 солунских добровољаца. Кад се застава вила за слободу, на породице солунских добровољаца као дивље звијери насртали су шуцкори – аустроугарска злочиначка формација састављена од муслиманских и хрватских редова. Велико страдање није заобишло ни Србе Крајишнике. Присилно регрутовани Срби одвођени су да ратују против свог или руског народа. Не желећи такву борбу, прелазе у редове руске или српске војске. Они који су преживјели, при повратку кућама могли су затећи само згаришта, а породице побијене или протјеране, што је била одмазда за иступање из аустроугарске војске. Када је на врата необновљених српских домова закуцао Други свјетски рат, породице солунских добровољаца биле су прве на мети муслиманских и хрватских усташа. Свако село које је у Првом свјетском рату дало солунске добровољце означено је од усташа као „великосрпско упориште", а то је значило да је лов на српску дјецу „оправдан", јер је у питању „борба против великосрпске агресије". Многа српска села по Босни и Хрватској одавно више не постоје. Ливањско и Гламочко поље само росом оплакују своје житеље којих више нема.

Далеко од манастира Крка, далеко од манастира Лепавина, Срби су се у значајном броју задржали једино у Републици Српској, која има и свој Мали Зејтинлик у Сокоцу. Колико је страшно ово гробље најбоље говори чињеница да су у егзодусу Срба из Сарајева '96. године и дјеца откопавала гробове својих очева да их понесу заједно са собом и сахране у Сокоцу или Братунцу. Понекад, српски мученици су морали бити сахрањени и пет пута. Документарни филм о селу Корита у продукцији *Заборављених коријена* ускоро ће бити завршен, а у припреми је и документарни филм о Малом Зејтинлику у Сокоцу, који уз обиље архивских докумената, свједочења и аутентичних видео снимака аргументовано говори о српским страдањима у Сарајеву током грађанског рата у БиХ.

» Српски добровољци у Чикагу 1916. године.

БЕЗ СТРАДАЊА НЕМА ВАСКРСЕЊА: ПРОСЛАВЉЕН ПЕТРОВДАН – ХРАМОВНА СЛАВА НА БОРЦИМА КОД КОЊИЦА

Црква Светих апостола Петра и Павла на Борцима код Коњица прославила је своју крсну славу – Петровдан. Ово је била прилика да се на традиционално молитвено сабрање окупе сви они који ово поднебље, упркос свему, још увијек сматрају својим, расељени и разуђени на стотине и хиљаде километара од Борашнице и Кисера. Након литургије услиједило је ломљење славског колача и литија око самог Храма коју су предводили доскорашњи парох коњички протојереј-ставрофор Милан Бужанин, те његов новоизабрани насљедник, отац Дејан Грчић.

У пригодној бесједи отац Милан је говорио о томе како ово свето мјесто и сви ми који се годинама окупљамо у овом храму и на гробљима наших предака свједочимо да без страдања нема васкрсења. То су посвједочила и два наша новопредстављена мученика, невини дјечаци од пет и седам година, Петар и Павле Голубовић, који су у ноћи између 1. и 2. јула 1992. године, заједно са својим родитељима, угледним коњичким професорима Ђуром и Властом, стријељани. Као такве, Христос их је прославио ореолом непролазне славе.

Бужанин је навео и то да је прије двије године овај велелепни храм, уз Божју помоћ и трудом благочестивог народа, обновљен управо њима у част и да смо сви ми који долазимо у њега дужни да одржавамо своја имања, јер је свака стопа ове земље натопљена мученичком крвљу наших предака.

Отац Дејан Грчић је у изјави за *Српско коло* истакао да прослављајући празник Светих апостола Петра и Павла, прослављамо људе од Бога изабране, који су Христа посвједочили широм васељене.

– Прослављамо најпростије људе рибаре, који посташе најмудрији носећи Христа у себи и објављујући га другима, а то је поука и позив свима нама да чинимо исто. Сабрањем у храму на Борцима, свједочимо своје вјековно постојање на овим просторима, а како видимо сваке године све нас се више окупља. Док год обилазимо своје храмове, гробља и родна мјеста, до тада ће она бити жива.

Највећа импресија оца Дејана јесте у томе што се све већи број младих људи интересује и ангажује око својих светиња. Управо један такав човјек, млад, био је кум славе и славског ручка – Владимир Сарић.

Иначе, Црква Светих апостола Петра и Павла на Борцима подигнута је 1896. године у вријеме митрополита Серафима Перовића и протојереја Димитрија Јовановића и проглашена је за национални споменик Босне и Херцеговине.Огњен Кандић

СЈЕЋАЊЕ НА БРУТАЛНО УБИЈЕНЕ СРПСКЕ ЦИВИЛЕ У БРАДИНИ

Пријератни мјештани Брадине сабрали су се у порти Цркве Вазнесења Господњег да одају почаст за 48 српских цивила, убијених у нападу тзв. АРБиХ и ХОС-а у мају '92. и за оне касније уморене у коњичким логорима Челебић и Мусала. Мало је познато да су муслиманско-хрватске снаге формирале логор и у Брадини у којем су држали и дјецу, што је злочин без преседана. Пред Судом БиХ у току је суђење тринаесторици осумњичених за злочине у Брадини етнички очишћеној, попаљеној и опљачканој.

Преживјели Срби из Брадине памте да су се мајских дана '92. „саплитали о лешеве". Двадесет шест убијених српских цивила које су претходно мучили припадници тзв. АРБиХ и ХОС-а, закопали су у заједничку гробницу у порти цркве гдје је данас споменик.

Мања група одважних Срба запутила се преко Бјелашнице ка српској територији. Међу њима и Жељко Глигоревић. Каже да је то било паклено, и да тако нешто не би пожелио ни најгорем непријатељу.

Стотине мјештана Брадине одведено је у коњичке логоре, њихова имовина је опљачкана, куће и црква запаљени. Злочинци и налогодавци систематског напада на Брадину, убиства, силовања, прогоне, још није стигла рука правде. Године пролазе, умиру злочинци, али и свједоци. Од пријератних скоро 1.000 Срба, у Брадини свега двије српске породице. Они који би се вратили немају гдје, јер им куће нису обновљене а са ријетких обновљених краде се цријеп и остали материјал. У општини Коњиц којој припада Брадина до рата је живјело скоро 7.000 Срба, данас тек 80. Коњички парох Српске православне цркве, Дејан Грчић, позвао је представнике власти у Републици Српској да помогну избјеглима с овог подручја, али и Србима који су остали у Федерацији, да не би остали заборављени.

ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА О ГРОФУ САВИ ВЛАДИСЛАВИЋУ РАГУЗИНСКОМ

У част најмоћнијег Србина након цара Душана Силног

У присуству великог броја званица у Галерији РТС-а, у Таковској 10, отворена је изложба посвећена грофу Сави Владиславићу Рагузинском.

Радио-телевизија Србије културној заједници и колективном сјећању овом изложбом представља домаћој јавности фасцинантно животно дјело готово заборављеног грофа Саве Владиславића Рагузинског.

Изложба са детаљном презентацијом више од 100 докумената, слика, цртежа и фотографија артефакта који свједоче о импозантном животном путу, дјелу и завјештању „најмоћнијег Србина након Цара Душана" први пут се представља српској публици, прије свега захваљујући Националној библиотеци Републике Бурјатије и Представништву Министарства спољних послова Русије у граду Улан-Уде, престоници ове републике Руске Федерације на чијем се крајњем југу налази град Кјахта, древни Тројицкосавск који је основао гроф Сава Владиславић у част Светог Саве.

Први пут су изложени нови документарни записи, без сумње занимљиви јавности и ван оквира Србије – Руској Федерацији, Кини, Молдавији, Турској, Италији и другим земљама гдје је гроф Рагузински боравио, службовао и оставио неизбрисив траг за свог живота.

САВЈЕТНИК РУСКОГ ЦАРА ПЕТРА ВЕЛИКОГ

Србин, поријеклом из Херцеговине, био је специјални савјетник руског цара Петра Великог. Он је као вјешт трговац и дипломата умногоме допринио успјешности владавине руског цара. Заслужан је, поред осталог, за успјешно разграничење руске и кинеске државе.

Сматра се једним од оснивача руске обавјештајне службе. Владиславић је допринио да се пажња руске политике трајно усмјери на питања словенских народа на Балкану. Његово дјеловање одразило се и на почетак борбе нашег народа против турске власти.

Владиславић је био и више од тога. Увијек носећи отаџбину и светосавље у срцу, Сава Владиславић је обновио српско школство, шаљући из Русије у Сремске Карловце прве учитеље и уџбенике. Својим покровитељством многим умјетницима задужио је свјетску културу, а највећи композитор епохе у којој је живио, Антонио Вивалди, посветио му је једну од својих опера.

Коаутор изложбе Бранко Вукомановић је истакао да је његов славни предак гроф Владиславић, који је рођен у јануарским данима када цијело српство слави Светог Саву, чувао косовски завјет тражећи од свог цара да га именује „грофом илирским".

– Академик Александар Мјасников, највећи стручњак за односе Русије и Кине, описујући Саву је рекао: „У Русији ми нисмо имали таквог човјека. Богу хвала, те нам је Господ послао овога Србина да нам помогне да створимо овако моћно царство." А нико Саву није тако боље описао и у најкраћим могућим ријечима до гроф Стефан Фједорович Апраксин, иначе ујак Петра Великог, када га је 1703. године представио цару, рекао је: „Одликује га велика побожност, његовим срцем управља Бог" – рекао је Вукомановић.

Он је истакао да је у архиву историјског музеја Русије сачуван запис који свједочи како је Сава Владиславић добио увјерење о племићком статусу.

– Руководилац научног одјељења историјског музеја Русије издао је лични налог да се има исплатити 15 рубаља извјесној Елизабети Алексејевној како би се тај артефакт од ње откупио – рекао је Вукомановић захваливши се Миладину Милошевићу, Ранку Гојковићу, Николи Миркову, Славици Стефановић и многим другим прегаоцима који су помогли да се ова изложба одржи.

ЗАСЛУЖИО СПОМЕНИК У ПОРТИ ХРАМА СВЕТОГ САВЕ

Посебно је истакао заслуге недавно преминулог Владимира Давидовића коме је ова изложба била и посвећена. Његова животна мисија била је да грофа Саву Владиславића истргне из историјског заборава и додијели му заслужено мјесто у националном памћењу.

– Др Влада Давидовић није био само прегалник који се трудио више деценија да грофа Саву Владиславића врати у историјско памћење српског народа. Његове жеље су биле да га уврстимо у наш школски програм. Он је на томе постојано радио и то је једини начин да се кроз институционализацију сачувају и он и сви наши велики преци. Давидовић је са радошћу дочекао вијест о обнови сабора, цркве посвећене Светој Тројици у граду Кјахти, некадашњем Тројицкосавском, који је име добио по Светоме Сави. Први пут послије 300 година Давидовић је дочекао градоначелника Кјахте, града који је основао један Србин – рекао је Вукомановић напомињући да је Давидовићево завјештање да се Сави Владиславићу подигне споменик на платоу са јужне стране Храма Светог Саве.

– Јужно је Херцеговина – Светог Саве дједовина, постојбина Саве Владиславића који је цијели свој живот корачао светосавским путем, помагао свој народ и завичај, трудећи се да га ослободи вјековног ропства. На овим документима се види и његова жеља да буде сахрањен у манастиру Савина у Херцег Новом. Круна каријере је подизање цркве у част Светог Саве. Па можемо ли оставити јединог Србина који је подигао град у част највећег српског свитеља, без споменика у његовој близини? – запитао се Вукомановић.

Част да отвори изложбу припала је Гордани Милосављевић, сестри др Владимира Давидовића.

– Мој брат Владимир Давидовић је 2011. године превео и публиковао књигу грофа Саве Владиславића под називом *Тајна информација о снази и стању кинеске државе*. Ова књига је у ствари дипломатски извјештај за руског цара Петра Великог и касније његову супругу царицу Катарину Први. Гроф Сава Владиславић је ову књигу написао 1731. године. Након 111 година 1842. она је први пут објављена на руском језику. Вијек касније 1942. године књигу о писцу, тј. грофу Сави Владиславићу у Америци објављује велики српски пјесник и дипломата Јован Дучић, а 70 година послије тога 2011. објављен је извјештај и у Србији. Тиме што су организатори ову изложбу посветили моме брату, одали су признање његовом раду, труду и напору да од заборава отргне овог значајног Србина и врати га у центар наше пажње.

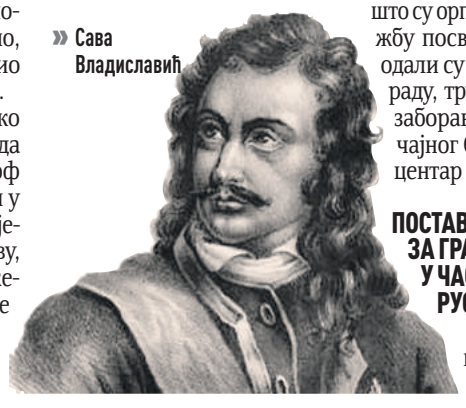

» Сава Владиславић

ПОСТАВИО ТЕМЕЉАЦ ЗА ГРАД ИЗГРАЂЕН У ЧАСТ РАЗГРАНИЧЕЊА РУСИЈЕ И КИНЕ

Историчар умјетности Душан Миловановић је истакао да је велики Сава Лукин Владиславић Рагузински био Србин из древног племена Владиславића, а надимак Рагузински је имао према граду гдје се школовао и живио, знаменитој слободној Рагузи (односно Дубровнику), гдје се склањајући од Турака из околине Гацка доселио отац његов са породицом.

– У знак успјешног споразума са Кинезима, Сава је поставио камен темељац у Кјахти. Ту је саграђена саборна црква која слави Свету Тројицу и Светог Саву Српског. У њој је сачуван цитат тајног савјетника, његовог императорског свемоћног величанства грофа Саве Владиславића за вјечни помен родитељима и сродницима – рекао је Миловановић наводећи да је захваљујући Владиславићу склопљен споразум између Русије и Турске, а основу његовог познавања и препорука дефинисана је руска политика према Балкану.

Миловановић је истакао да су Срби крајем прошлог и почетког овог вијека у његову част подигли пет споменика, као и да је знаменити српски композитор и академик Светислав Божић компоновао оперу *Меланхолични снови Саве Владиславића*.

– Очекујемо да послије текстова Јована Дучића о своме славном претку настану и нове студије, романи, филмови и све друге историјске умјетничке форме којим бисмо се достојно одужили нашем великану.

Илија Церовић, в.д. директора Телевизије Србије је истакао да је Сава Владиславић још један у низу наших великана које ми олако заборављамо.

– Захваљујући ријетким појединцима који су се заинтересовали за његов фасцинантни животни пут, ми данас полако спознајемо сву величину имена и дјела човјека који је уживао највише поштовање и повјерење од Петрограда и Пекинга до Истанбула, Венеције и Ватикана. И никада није заборављао свој род. Напротив. Ријечи његовог савременика, чувеног композитора Вивалдија, можда најбоље осликавају личност Саве Владиславића: „Али чему набрајати врле особине које вас красе када су и превише очигледне, јер коме би могло остати скривено да се ваша екселенција племенитошћу духа, мудрошћу ума и лакоћом опхођења са најделикатнијим и најважнијим интригама кнежева тако мудро носила да је ваше име с великим разлогом свуда тако угледно постало."

У склопу програма наступила је виолинисткиња Татјана Олујић која је извела нумеру Игра Душана Радића и дио арије Антонија Вивалдија. Програм је водила Ана Марија Симоновић, уредник сложених пројеката у *Баштини и културној продукцији РТС-а*.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ОД ШТУРИХ, АЛИ ПРЕЦИЗНИХ ВИЈЕСТИ ДО ГЛАСИНА И БУЈНЕ МАШТЕ

ИСТОРИЈСКИ ИЗВОРИ О БОЈУ НА КОСОВУ

ПИШЕ: ДР НЕМАЊА ДЕВИЋ

О Косовској бици, која је прерасла у мит и завјет, данас се много зна и говори, али је мало познато да је о њој сачуван један број историјских извора, записа и свједочанстава за које би се могло рећи да су првог реда, бар када узмемо епоху у којој су настали.

ЗАПИС ЂАКОНА ИГЊАТИЈА

Ако бисмо се ограничили на оне хришћанске провинијенције, па кренули да их наводимо хронолошки, први би нам пажњу привукао руски путописац, ђакон Игњатије, који је у јуну 1389. пратио московског митрополита Пимена на његовом путу у Цариград и успут оставио трага и о посљедицама битке на Косову. Иако му је Иларион Руварац поклонио пуну пажњу, вијек касније историчари Михаило Динић и Ђорђе Радојичић нису стајали на истом становишту. Штавише, Радојичић, који је овај извор приредио и најпотпуније га коментарисао, оцијенио је да „не можемо знати шта је управо записао ђакон Игњатије о Косовској бици", будући да је у више наврата, у различитим преписима, изворни рукопис био мијењан и допуњаван.

Поготово је велика штета то што је, по истом аутору, у каснијим преписима долазило и до уметака из дјела Константина Филозофа, посредством руских хронографа. Оно што је сигурно је да се ђакон Игњатије у то вријеме нашао са митрополитом „на турској земљи", гдје су сазнали да су у бици погинули султан Мурат и Лазар, српски кнез.

Он свједочи и да су турску територију тада захватили велики немири, који су и његову групу натерали да што прије промијене мјесто боравка.

Историчар Радојичић овај сусрет и вијести датира у 27. јун, дакле 12 дана послије битке, по чему је овај извор посебно важан, како за вијест о погибији двојице владара, тако и о посљедицама које су том приликом настале.

У доцнијим преписима и допуњавањима овог дјела, могу се наћи и подаци о извјесном племићу Милошу који убија турског цара; у наставку битке султанов син Бајазит преузима команду и успијева да зароби кнеза Лазара и његово племство, које ће бацити под мач. На основу опсежних анализа овог дјела, Ђорђе Радојичић ипак долази до закључка да у изворном рукопису ови подаци нису могли да буду наведени, већ да су плод каснијих уметања.

ЗАПИСИ ПУСТОЛОВА ФИЛИПА ДЕ МЕЗИЈЕРА

Други запис, настао прије октобра 1389, из пера је Филипа де Мезијера из Париза. Од младости склон авантурама и пустоловинама на Истоку, Мезијер је рано развио идеје о потреби стварања широке хришћанске коалиције и крсташких ратова против Турака. Иако је о балканским народима имао врло магловиту представу, Мезијер је забиљежио и Косовску битку, наводећи да су у њој побједу однијели хришћани. Уз то, додао је да су на том мјесту Мурат „и његов син пали у бој, као и најхрабрији из његове војске". Осим што је међу првима извијестио о тријумфу хришћанског оружја, Мезијерово свједочење је важно и због тога што је први изнио тврдњу о погибији султановог сина. Такође, оно говори и да је исход битке брзо и далеко одјекнуо.

Паралелно, на Запад су стизали и извјештаји од босанског краља Твртка, који је преживио бој. О побједи је најприје, 1. августа, извијестио Трогиране, приписујући себи заслугу за побједу, али и Муратову погибију. Истог мјесеца писао је и управи општине Фиренца, али то писмо није сачувано.

Ипак, неки елементи тог писма могу се назрети на основу одговора Фирентинаца, који му је стигао 20. октобра. Фирентинци су, благосиљајући побједнике, у одговору навели да су они и прије Тврткова писма и усменим и писменим путем већ били извјештени о хришћанској побједи. Кроз преписку се да видјети да је босански краљ и три мјесеца послије битке „стајао на гледишту, искрено или не, да је он побједилац". Посебно је истицана и улога краља Твртка као вође хришћана у бици.

МЛЕЧАНИ ИЗЈАВИЛИ САУЧЕШЋЕ ТУРЦИМА

Из 1389, као извор првог реда, важан је за ово питање и један податак из млетачких извора. Изгледа да они нису одмах добили вијести о исходу Косовске битке, или бар о њеним детаљима, а у јулу исте године упутили су посланика на турски двор, који би између осталог и изјавио саучешће поводом смрти султана Мурата. Опрезни, у писму упућеном султановим синовима, навели су да су се „разне ствари говориле, којима се ипак не може вјеровати", не честитајући притом Турцима на побједи, што би свакако учинили у случају да је турска побједа била сигурна. Тако, иако малобројни и недовољно прецизни, сви сачувани извори из 1389. изричито говоре о хришћанској побједи у Косовској бици или су неодређени; с друге стране, ниједан од њих не помиње да су побједу однијели Турци.

МИЊАНЕЛИЈЕВ ИЗВЈЕШТАЈ: МУРАТА ЈЕ УБИО ЦАР ЛАЗАР ИЛИ НЕКО ИЗ ПРАТЊЕ

Историчар Михаило Динић поводом анализе исхода Косовске битке пажњу поклања још двојици писаца из нешто касније епохе. Прије свега, он анализира списе путописца Белтрама Мињанелија. Пишући о походима татарског војсковође Тамерлана 1416, осврнуо се и он на Косовску битку. Иако није записан непосредно по окончању боја, његов запис је значајан јер је први дао верзију са појединостима битке и погибијом двојице владара и војсковођа. По Мињанелијевом извјештају, кнез Лазар је у бој био заробљен са својом пратњом и потом приведен турском цару, како би му положио заклетву о вјерности.

Наводно, српски великаши су то одбили и опет заметнули кавгу, јурнувши напосљетку према султановом чадору и задавши му смртне ране. Убица је био или сам Лазар или неко из његове пратње. Такву верзију, да је цар Мурат погинуо лично од руке српског владара, помиње и шпански путописац Клавихо – мада у његовом и Мињанелијевом опису детаља има значајних одступања. Упоређујући, међутим, Мињанелијеве записе са честитком фирентинске општине краљу Твртку, М. Динић долази и до извјесних подударности: уз минимална одступања, оба извора су сагласна да је кнез Лазар са групом својих одабраних витезова јурнуо на Муратов чадор и тада и сам, услијед недовољно разјашњених околности, изгубио главу – вјероватно након што је претходно усмртио султана. У поменутој честитки Фирентинци такође благодаре кнезу и његовим велможама (њихов број је симболичан – 12) који су успјели да прокрче пут до Мурата и убију га, „јурнувши му мач у грло".

ГЛАСОВИ ЕПОХЕ

Донекле сагласан, а опет у нечему и различит од ова два извора јесте и мање познати запис Пији Гонзалес де Клавига, шпанског посланика, који је 1404. изнио да је српски кнез убио султана Мурата директно у бој и то тако што га је пробуразио копљем. Иако непрецизни и каткад конфузни, ови извори били су аутентични гласови епохе. Сви остали, које ћемо и у овом тексту навести (а који су претежно формирали нашу свијест о бој на Косову), настајали су неколико деценија или чак вјековима послије битке – а у међувремену је толико тога изблиједило или се, с друге стране, измијешало са народним предањем и легендама. Легенде су се слој по слој гомилале, истовремено прикривајући ионако ријетке и мало познате чињенице о Косовској бици.

КОНСТАНТИН ФИЛОЗОФ УКАЗУЈЕ НА ХРАБРОСТ МИЛОША ОБИЛИЋА

Константин Филозоф, савременик и животописац деспота Стефана Лазаревића, у свом дјелу написаном око 1431. даје такође детаљнији опис тока битке. Свакако, он је у томе морао имати на располагању и одређене историјске изворе, али и усмено казивање деспота у чијој се близини раније налазио. Он вели да се српска војска испочетка добро држала и потискивала Турке. Српски витез Милош (Филозоф га први назива овим именом) чак се једног момента пробио до султана Мурата и, служећи се лукавством, успио да га убије. Али одмах послије смрти свог владара, Турци су се прибрали и у јуришу под његовим сином Бајазитом почели да туку српску војску; у том је био заробљен и кнез Лазар и недуго потом одсјечена му је глава. Истовремено, Филозоф износи и тврдњу да се након битке потоњи султан Бајазит одмах вратио у своје источне провинције, „да заузме престо очин и да царство са свих страна утврди", што се може сложити са првим вијестима да су у Османском царству на вијест о погибији султана и његовог сина избили немири.

У ПРЕВОДУ ДЈЕЛА ЈОВАНА ДУКЕ ПРВИ ПУТ ЗАБИЉЕЖЕНА „КНЕЖЕВА ВЕЧЕРА"

У даљем хронолошком низу написа, пажњу привлачи и тзв. Дукин преводилац, односно анонимни писац који је средином 15. вијека превео на италијански језик дјело византијског историчара Јована Дуке – и, како се испоставило, допунио га многим подацима и легендама. Код њега налазимо многе детаље који нас подсјећају на српско народно предање. Он причу о Косовском бој започиње исцрпним описом догађаја који је у народним пјесмама доцније назван „кнежевом вечером".

По њему, витез Милош, коме је кнез („деспот") Лазар посебно наздрављао прије битке, сумњајући у његову лојалност, пробио се тог 15. јуна 1389. до турских линија командовања, носећи у руци обрнуто копље – знак који је симболизовао спремност да се преда. У тренутку непажње Турака, Милош је потегао нож и нанио цару смртне ране.

Али, дјело Дукиног преводиоца обогаћено је још неким детаљима, који се нису раније појављивали у изворима. Умјесто Влатка Вуковића, познатог војсковође босанског краља Твртка, Дукин преводилац као заповједника Босанаца који су се борили на Косову именује Влатка Влађевића. Неодређено, он помиње и неке проблеме у држању хришћанске војске; извјесни војвода Драгосав по њему је издао свог заповједника Влатка, што је изазвало пометњу у редовима босанске војске и њихово повлачење из битке.

Свакако, овај догађај и рано наведени мотив издаје у редовима српске војске, притом скопчан са сличности у именима двојице велможа из Босне и Србије, био је један од кријена за доцније гранање легенде о издаји Вука Бранковића.

ГРЧКА И ТУРСКА ВЕРЗИЈА СУЛТАНОВЕ ПОГИБИЈЕ

Византинац Лаоник Халкокондил, у свом напису око 1470. износи двије верзије о Муратовој погибији – турску и грчку. По турској, Мурата је убио копљем током самог боја непознати српски витез, док се пак по грчкој српски витез по имену Милош пробио прије почетка битке до „турског стана" и успио да копљем прободе турског цара, а притом и сам настрада од побјесњелих Турака.

Приближно у исто вријеме, 1478, некадашњи протовестијар Ђорђе Францес, не задржавајући се на појединостима о бој, пише да је цар Мурат од стране кнеза Лазара „лукавством и преваром био убијен".

ДУБРОВАЧКИ ИЗВОРИ ПОД УТИЦАЈЕМ ГЛАСИНА

У свом детаљном разматрању свих догађаја везаних за Косовску битку, Иларион Руварац наводи и низ мање познатих аутора који су је се у својим дјелима бар мало дотакли. Позива се и на Дубровчанина Цревића (крај 15. и почетак 16. вијека) који пише о Милону, дарданском племићу (притом и кнеза Лазара именује дарданским владаром), који је пошао да се наводно преда турском цару, а затим, пошто је био примљен, у повољном моменту извадио скривени нож и распорио га.

Напосљетку, Руварац посебну пажњу даје анализи познатог дјела *Краљевство Словена* Мавра Орбина, такође Дубровчанина, написаног 1601. године. Дјело писано са преко 200 година временске дистанце од битке понајвише је обиловало маштом савременика и непровјереним причама из прошлости.

По Орбину, племић Милош Кобилић – први пут га налазимо и са титулом и са презименом – који је био зет кнеза Лазара, био је у свађи са другим (стварним) кнежевим зетом, Вуком Бранковићем, још од прије боја, а у њихов сукоб биле су уплетене обе породице. Према истом спису, кнез је на вечери уочи боја изнио сумњу у Милошеву вјерност, али се током саме битке као „невјера" показао управо Бранковић, док се Милош истакао јунаштвом и на крају убио и самог турског цара.

Видно, за разлику од првих штурих али релативно прецизних вијести из 1389, појединости о току боја су се, протоком времена, додатно умножавале. Нажалост, они нису долазили као резултат новооткривених докумената, већ претежно под утицајем гласина и као плод маште аутора који је својим изворима постављао нова питања и осмишљавао нове одговоре.

ПРВА ЛИТУРГИЈА У ХРАМУ ХРИСТА СПАСА У ПРИШТИНИ ОД 1998. ГОДИНЕ

На празник Вазнесења Господњег – Спасовдан, први пут од 1998. године, у Храму Христа Спаса у центру Приштине служена је литургија, саопштила је Епархија рашко-призренска.

Свету архијерејску литургију служио је епископ Теодосије са приштинским свештеником протојерејем Станишом Арсићем, епархијским секретаром јерејем Сашом Митровићем и вјерницима у недовршеном храму.

– Први пут ми прослављамо славу у овом величанственом, али недовршеном храму који су наши претходници нама оставили у задатак да ми овдје служимо, да се Богу молимо и да га довршимо – рекао је епископ Теодосије. Он је истакао да је храм у Приштини свима нама подстицај да се још више молимо да се храм доврши и да попут Храма Светог Саве у Београду буде украс овога града.

Славски колач, за ову прилику, припремила је Ђурђа Дрмончић која живи у непосредној близини Храма Христа Спаса у центру Приштине.

Црква у центру Приштине грађена је деведесетих година као главни градски храм, а пројектовао је архитекта Спасоје Крунић. Након окончања сукоба 1999, црква је минирана, али није било већих оштећења. Британске снаге Кфора су потом преузеле обезбјеђење објекта.

Са повлачењем Кфора у јавности на Косову и Метохији, међу политичарима, невладиним организацијама и на Универзитету круже идеје да се храму промијени намјена и да не буде у власништву СПЦ, уз најчешћи изговор да је ријеч о цркви из доба Милошевићевог режима.

БУНА: ОБИЉЕЖЕНО 29 ГОДИНА ОД ЕГЗОДУСА 30.000 МОСТАРСКИХ СРБА

Спуштањем цвијећа у ријеку Буну и служењем парастоса у Старој цркви у Мостару је обиљежено 29 година од страдања и егзодуса више од 30.000 Срба из долине Неретве који су протјерани од 14. до 16. јуна 1992. и уништена је сва њихова имовина. Цвијеће у ријеку Буну положено је у знак сјећања на 18 српских бораца и 11 цивила који су на овом мјесту нестали у јуну 1992. године, а сумња се да су неки од њих бачени у ријеку Буну.

Предсједник Организација породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Невесиње Аљонка Џелетовић каже да су 14, 15. и 16. јуна 1992. у систематској акцији хрватско-муслиманске снаге напале из свих праваца и уништиле све што је српско.

– Мислили су да никад више српска нога овдје неће стати. На том путу су побили све што су нашли, старце, цивиле, војску. Тада је нестало 431 лице. Неки су одведени у логоре на Машинском факултету, Ћеловини, Дретељу, Љубушком, Грудама. Проживјели су страшне тортуре, неки су и убијени – каже Џелетовићева и наводи да је непозната судбина још 82 лица српске националности. Она напомиње и да је на Буни прије три године почела ексхумација, али је заустављена.

– Господин који је купио хотел на Буни је зауставио ексхумацију. Која је то сила и која је то моћ, питам се – рекла је Џелетовићева и додала да жртве нису заборављене, да осјећају и понос и тугу.

Замјеник предсједника Градског вијећа Мостара Велибор Миливојевић каже да остаје обавеза и потреба да се сваке године обиљежава страдање Срба.

– И поред тога што је прошао дуг период, многе породице још нису нашле своје најдраже. Морамо сви заједно да покушамо да кроз помирење и опрост, али не и заборав, градимо боље и ново друштво. Док једни другима не уважимо жртве, јер жртва је жртва без обзира из кога народа била, у БиХ неће бити истинског мира и помирења – рекао је Миливојевић.

Истовремено, у Невесињу је обиљежен Дан несталих херцеговачке регије у одбрамбено-отаџбинском рату. У јуну 1992. године приликом велике војне акције Хрватске војске, ХВО-а и ХОС-а, којом је командовао генерал Јанко Бобетко, у нападима који су почели 7. јуна и трајали до 26. јуна дошло је до егзодуса и великог страдања Срба у долини Неретве. У протеклом рату на подручју Херцеговине нестала је 431 особа српске националности и још увијек је непозната судбина 82 лица.

СРБЕ НА ВРБЕ ПАВЕЛИЋ ЈЕ НАКОН ПРОГЛАШЕЊА НДХ ВРЛО ЦИЉАНО ДОШАО У ОГУЛИН

Усташе су у Клечку јаму бацили најмање 453 жртве

Над Клечку јаму тешко је и доћи, а још теже говорити и писати о свирепом озакоњеном масовном злочину кога починише над невиним људима звијери у људској сподоби у вријеме безумља постојања сателитске Хитлерове творевине, НДХ Анте Павелића, 1941–1945.

ПОГЛАВНИКОВ ГОВОР

Из Ријеке у Огулин стигао је 13. априла 1941. године Анте Павелић са својом пратњом усташких емиграната. Пратила их је група италијанских окупаторских фашистичких официра и у аутомобилу је крај њега сједио италијански генерал.

У Огулину су усташе предвођене жупником Иваном Миканом и адвокатом Ловром Сушићем припремили „поглавнику" свечани дочек. Жупник је одржао и поздравни говор, а пјевачки збор отпјевао и двије–три пјесме, те је ријеч пред великим скупом народа, гдје је било и Срба – узео и сам „поглавник". То је био његов први наступ у Хрватској у улози шефа усташког покрета.

Окупљени народ је радознало очекивао што ће им рећи поглавар нове власти. Није их Анте Павелић оставио у недоумици. Он је сасвим јасно и отворено најавио терор и покоље становништва, слуганску покорност фашистичким окупаторима.

Павелић је већ тог дана изрекао кољачку паролу: „Бјеж'те псине преко Дрине", коју је само мјесец дана касније „доглавник" Миле Будак у свом говору у Карловцу претворио у још крволочнији поклич „Србе на врбе".

Прва хапшења Срба отпочела су већ сутрадан након проглашења НДХ, 11. априла 1941. године, прије него је поглавник те квислиншке творевине НДХ стигао у Загреб. Није се дуго чекало, у Огулину и околним српским насељима: Отоку, Јосипдолу, Плашком, Љубошини, Витуњу, Јасенку, Гомирју, Дрежници, Српским Моравицама, Доњим и Горњим Дубравама, Пониквама, Попову Селу, Гојаку, хапшења, мучења и свирепа уморства Срба почела су већ крајем априла и почетком маја 1941. г. Истовремено на Кордуну, Банији, Лици, Славонији, Далмацији, Босни, на цијелој територији новостворене НДХ.

Дакле, непуна три мјесеца прије било каквог отпора новој усташкој власти, прије подизања устанка у Хрватској против окупатора и квислиншке творевине НДХ, 27. јула 1941. године.

Прва хапшења Срба у Огулину и његовој околини забиљежио је *Хрватски народ* од 8. маја 1941. године, гласило хрватског усташког покрета, у чланку *Ред и рад у Огулину*. У њему пише: „Огулин се још увијек чисти од разних типова".

КРВАВА СРИЈЕДА

Ово усташко гласило већ 1. маја доноси објављене расне законе с Павелићевим потписом. До средине маја 1941. године усташе су у Огулину похватале према именичном попису 112 Срба, мушкараца од 14. до дубоких година старости. Поред ових усташе су доводиле на десетине Срба из наведених српских насеља, а посебан „лов" на Србе у самом Огулину био је на сајмени дан сриједом. Сачекивале би их усташе на улазу у сајам или на прилазима Огулину и одводиле их у смрт. Стоку и новац би им одузимали. Због свега, овај сајмени дан из тога времена је познат под именом „Крвава сриједа".

У највећем броју затварали су их у затвор Окружног суда који се налазио у средњевјековној Франкопанској кули. Ту су преживљавали у несносним хигијенским условима, вријеђани, мучени на разне начине, понижавани. Тјерали су

» Клечка јама

их да чисте огулинске цесте и на леђима и прсима носе траке с великим словом Ч, што би значило да су они „четници". Неки појединци, нељуди су по њима пљували и тукли их разним предметима.

Тукле су усташе заточене Србе како су кога и било чиме дохватиле. Посебно су се иживљавали мучећи српске православне свештенике. Њих су присиљавали да износе кибле из соба у које су заточеници вршили нужду, те им наређивали да их проспу – полију по ходнику, да скину своје мантије и бришу изметом упрљани под.

Највећи број заточених из Франкопанске куле вођени су повезани жицом на жељезничку станицу и под батинама убацивани у сточне жељезничке вагоне, тзв. *Г* кола на којима су биле наљепнице с називом „покварено воће" и одвезени у усташке логоре смрти *Даница* код Копривнице, те комплекс логора Јадовно на Велебиту, отоку Пагу, Јасеновац и друге.

Србе су мучиле и убијале усташе ватреним или хладним оруђем: ножем, камом, чекићем, маљем, жељезничким шипкама како у самом Огулину, тако и у његовој ближој и даљој околини. Живе су или полуживе бацале у Ђулин понор, мучиле их и масакрирале у подруму трговца Владе Боснића. Далеко већи број Срба усташе су на најстравичнији начин усмртиле на масовном стратишту Галгама, овдје гдје смо се данас окупили, под Клеком у Клечкој јами, у Тртору више Огулина у Јами, на праговима кућа, на њивама, црквама и разним другим мјестима.

Клечка бездана јама ће се вјечно памтити по невино и на најокрутнији начин усмрћених наших предака, по злочиначкој НДХ, 1941–1945, по њеним озакоњеним злочинима, најтежим злочинима на свијету.

ЗГРОЖЕН АТАШЕ АДОЛФА ХИТЛЕРА

Специјални аташе Адолфа Хитлера за Балкан др Херман Нојбахер 1943. је у својим мемоарима записао: „Покољ Срба од стране усташа спада у најсвирепије акције масовног убиства цијеле свјетске хисторије…" Српски народ у НДХ је претворен у дивље животиње за слободан лов. Хрватска је земља најужаснијег масовног клања у хисторији свијета…"

Према изворним документима, свједочанствима преживјеле родбине, те побјеглих од Клечке јаме и из ње, знамо именом и презименом за 153 жртве које су уморене и бачене у њене дубине, и то с подручја Плашког 50, општине Примишља 43, општине Дрежница 35 и општине Горње Дубраве 25. Поред ових именично евидентираних у неким документима се спомиње бројком још 300 жртава, наводно бачених у ову исту јаму. Како видимо немамо именичног пописа за подручје Љубоштине, Витуња, Огулина, Јасенка, Гомирја и Српских Моравица, а у овој јами су и једним дијелом жртве и с тог подручја што нам указује да је у истој већи број жртава него ли их имамо именично пописаних.

Ово стратиште усташе су допуњавале неколико пута невиним људима, мушкарцима у прва три мјесеца постојања НДХ и то први похватани Срби уморени и бачени у ову јаму били су 6. маја на крсну славу, Ђурђевдан, те 15. и 28. маја; 30. јуна; 8, 17, 28/29. и 30. јула и 7. августа 1941. године. Усташе су ухапсиле 29. јуна и убиле већ сутрадан 70-годишњег Хрвата Матију Сушња, гостионичара и трговца, који је јавно говорио усташама: „Што то радите невиним људима и добацивао им „пазите да се и вама не би то догодило…" , „ово нећете радити докле мислите…" Мучили су га у Франкопанској кули, те измрцвареног одвеле у болницу и бацили га кроз прозор другог спрата.

О данима ужаса, злочину геноцида над Србима већ од првих дана успоставе НДХ и проласка Анте Павелића кроз Огулин 13. априла 1941. године сазнајемо из више сачуваних изворних докумената, свједочанстава преживјелих и самих извршилаца злочина. О злочинима на подручју Огулина и његове околине сазнајемо више тек средином августа 1941. из сачуваног записника са саслушања ухваћеног од стране партизана, злочинца Антона Тонића Потиска, те свједочења избјеглих смрти. Из исповијести саслушаног Потиска сазнало се о низу детаља, како хватању и одвођењу људи било из села, било са сајменог дана сриједом, о затварању и мучењу заточених у Франкопанској кули, о убиствима на Галгама и бацању Срба у ову Клечку јаму. Сазнаје се да су хапшења вршили 180 усташа уз помоћ домобрана и оружника уз присуство већег броја стожерника и таборника, чија имена Антон Потисак неколико њих наводи.

Ово стравично мјесто обишла је средином септембра 1941. године Драгиња Метикош, учитељица из Витуња. У опширном запису, поред низа детаља пише: „Отишла сам видјети јаму у Клечким драгама гдје су Срби убијани и бацани у њу. Сва трава око ње била је изгорјела од креча. Видјела сам посушену крв, чуперке косе, одбијене вилице, комаде одијела, једну капу, која је висила на гранчици у самој јами. Дрвеће и лишће над јамом било је прорешетано мецима…"

Они о којима овдје говорим, нису међу живима. Али ће увијек међу живима остати њихова беспримјерна патња у дубини ове јаме.

Вјечна слава овим овдје и свим другим невино усмрћеним жртвама!

ЗЛОЧИН НАКОН ЗЛОЧИНА

Спомен-плоча у Клечкој драги – Клечка јама срушена је 1991. године, па су жртве и по други пут убијене након 50 година од почињеног геноцида.

Усташе су масакрирале и бациле у исту 153 Србина по имену и презимену и 300 чија имена нису пописана, укупно 453 жртве злочина – геноцида с подручја Огулина, Дрежнице, Плашког, Слуња, Дубрава, Јасенка, Гомирја, Српских Моравица и других српских насеља у околици Огулина.

Свијет још увијек није упознат са мученичком смрћу хиљада невиних људских бића, Срба, Јевреја, мушкараца, жена и дјеце који су доживјели стравичан крај и смрт у НДХ 1941– 1945.

Ни послије 70 година није признат геноцид над православним Србима у усташкој квислиншкој НДХ. Усташки министар полиције др. Андрија Артуковић, заповједник логора Јасеновац Динко Шакић на загребачким судским процесима 1986. и 1999. нису осуђени за геноцид, већ за обична убиства. Истина и одговорност за геноцид 1941–1945. није утврђена, а ни многи кривци нису оптужени нити осуђени.

ИЗ РУКОПИСА ДР СЦ. ЂУРЕ ЗАТЕЗАЛА ОБЈАВЉЕНОГ НА ПОРТАЛУ *ЈАДОВНО*

СРЕЗ ДОЊИ ЛАПАЦ ЈЕ ЗА САМО НЕКОЛИКО МЈЕСЕЦИ ОД ОСНИВАЊА НДХ ОСТАО БЕЗ ХИЉАДУ СТАНОВНИКА

Покољ у Сувају предводио је Макс Лубурић

● **Поводом 80 година од злочина у селу Доња Сувају који се налази између Срба и Доњег Лапца откривен је споменик жртвама усташког злочина који се у овом селу догодио 1. јула 1941. године. Споменик је подигнут поред Цркве Вазнесења Господњег на иницијативу мјештана, а на њему је 290 имена, углавном жена и дјеце.**

ФОТО: ЈАДОВНО

Усташки покољ који се догодио 1. јула 1941. над становништвом села Доња Сувају представља најмасовнији усташки злочин над становништвом котара Доњи Лапац прије устанка српског народа у борби за опстанак.

Према подацима историчара др Ђуре Затезала (1931–2017) из Карловца, усташе су тог дана „убиле и ножем усмртиле 243 српска цивила од којих 118 дјеце, 75 жена и 50 мушкараца". По неким другим изворима, тј. поименичним списковима жртава, у поменутим селима Сувају, Осредци и Бубањ, у прва три дана мјесеца јула, било је 279 убијених, претежно жена, дјеце и стараца, и једва десетак мушкараца у доби способних за војску.

СВЈЕДОЧАНСТВО УСТАШКОГ ЗАПОВЈЕДНИКА

Срез Доњи Лапац (села Бубањ, Небљуси, Мељиновац, Лички Осредци…) укупно је у том кратком размаку, у мјесецима након оснивања НДХ, изгубио око 1.000 становника српске националности.

У извјештају заповједника 3. усташке сатније 1. походног батаљона стоји: „Данас сам био у селу Осредци Лички које је спаљено. На све стране леже лешеви народа. Од убијених 2. и 3. српња ширио се страшан задах. Пси и свиње нагризају лешеве, а усташе не дозвољавају сахрану. Они што су побјегли од куће, тамо умиру од глади."

Ови злочини представљају типичан примјер геноцида који је спроведен над српским становништвом широм НДХ, у првим мјесецима након њеног формирања. Приликом покоља становништва Сувaје, посебно су страдале породица Кеча из које је убијено 45 чланова и породица Ћопић која је изгубила 22 члана.

У ПОКОЉУ УЧЕСТВОВАЛЕ УСТАШЕ ИЗ ГОСПИЋА И МУСЛИМАНИ ИЗ КУЛЕН ВАКУФА

За истраживање контекста геноцида и улоге починиоца битно је нагласити да је покоље предводио лично Макс Лубурић. У овом масовном уништавању српског народа у Сувaју учествовало је око 300 усташа и домобрана, који су дошли из Госпића.

Усташе су правдале овај масовни злочин појавом четника. У извјави усташког равнатеља редарства при Великој Жупи за Гацку и Лику каже се: „Бандити су опалили неколико набоја из пушака на аутомобиле у којима су се налазили домобрани из Госпића, као и помоћни усташки одред из Бихаћа." Осим учешћа ових јединица у злочину у Сувaју помињу се и муслиманске јединице из Кулен Вакуфа.

О Лубуриćевом учешћу у овим и другим злочинима Славко Голдштајн наводи: „У ноћи 9/10. свибња 1941. особно је хладним оружјем убијао над јамом у Хрватском Благају, гдје је страдало око 400 Срба из сусједних села; предводећи „акцију чишћења" у југоисточној Лици 1, 2. и 3. српња 1941. под његовим непосредним водством у селима Сувaја, Бубањ и Осредак први су пут масовно убијани старци, жене и дјеца, укупно најмање 279 поименично побројених душа, што је непосредно довело до општег устанка у том дијелу Лике 27. српња 1941.[8]

МУЧЕНИЧКА СМРТ ПАРОХА СПАСА ЛАВРЊЕ

За мјесто Сувaја везана је прича о мученичкој смрти пароха Спасе Лаврње и његове породице.

„Лаврња је рођен 1912. године у Притоци код Бихаћа. Четири разреда гимназије је завршио у Бихаћу, а шесторазредну Богословију 1935. године на Цетињу. Рукоположен је 18. маја 1936. године. Служио је на парохијама у Великој Кладуши и Сувaји.

Почетком јуна 1941. године отац Спасо се аутобусом враћао из Бихаћа. Усташе су га задржали у Доњем Лапцу. Ту је држан неколико дана. Тјерали су га да чисти улице, а у затвору су му чупали браду и стављали со у ране. Дана 19. јуна 1941. године одведен је са једном групом свештеника у Госпић. Одатле су, нешто касније, одведени на Велебит. Убијен је на Велебиту и бачен у неку од јама.

Усташе су 1. јула 1941. године, послије хапшења оца Спасе, дошли у Сувaју и одмах су почели са хапшењем. У парохијском дому су затекли супругу оца Спасе – Љубицу – која је била пред самим порођајем. Љубици су распорили утробу и извадили нерођено дијете. Друго дијете, синчића од четири године, ранили су из пушке, а потом су га заклали.

Италијански карабињери су оставили писано свједочанство о овом усташком злочину. Ту се каже: „…Дана 18. јуна усташе су присилили свештеника Спасу Лаврњу из Сувaје да сиђе из поштанског аутомобила, а потом су га отјерали у шуму и убили.

Дана 1. јула усташе су запалили село Сувaју и у том пожару је изгорјело 25 кућа. У селу су убијали жене, дјецу и људе у укупном броју од 300 лица од којих је 170 закопано у три јаме, а остали су спаљени. Такође, у Сувaји се десило и ово, жени свештеника Спаса Лаврње, који је раније био убијен, усташе су распорили трбух, извукавши живо дијете, које су убили." [9]

За мученичку смрт свештеничке породице Лаврња у Сувaји везана је и изјава Дане Косића из књиге *Котар Доњи Лапац у НОР-у 1941–1945*, у којој се, између осталог, наводи:

Тужно је то изгледало каже Дане Косић: „Тек што сам ушао у село, чуо се дјечји глас. Неко дијете ме звало: Ћића Дане, ћића Дане! Дијете је мене познавало и ја сам му се одазвао. Убрзо дијете је пришло мени, све је било крваво и видјела се рана око врата како је ваљда ударено ножем или метком, па је рана јако крварила, тако да му је сва кошуљица била крвљу заливена.

УБИЛИ ПОПАДИЈУ И ПРОТИНОГ СИНА

Био је то Бошко, син попа Спасе Лаврње. Питао сам га гдје му је мама. Мали ми рекао да је у кући. Узео сам Бошка за руку и повео га кући, али је у кући мртва лежала његова мајка Љубица, расјеченог стомака. Љубица је неколико дана била пред порођајем. Дијете извађено и ножем избодено лежало је поред мртве мајке. Идући даље наишао сам на кћерку од брата, Јеку, која се била склонила под јасле.

Тек неколико корака даље сусрео сам се са жандарима и неколико усташа. Питали су ме чије је то дијете. Рекао сам им да је попа Спасе. Узели су од мене малог и, ту у непосредној близини, и њега убили. Није ми пошло за руком да га спасим. „Добро сам и ја остао", каже Дане. Спасио ме је жандар Марко Чуљат, изазвао ме и склонио од усташа. Тако сам избјегао сигурну смрт."

ГЕНОЦИД НАД СРБИМА ТРАЈЕ ВЈЕКОВИМА

Ковић: Његовати сјећање на логор у Добоју

Историчар Милош Ковић изјавио је да су Срби прве жртве геноцида у Европи, односно да су британски „патент" ликвидације над Зулу народом и у концлогору у Јужној Африци на Старом континенту примијенили Аустроугари у Великом рату, а да се по страхотама истиче логор у Добоју.

Он је нагласио да би, стога, сјећање на овај логор требало на посебан начин његовати и у Републици Српској и у Србији.

– Почетак геноцида над српским народом догодио се 1914. на подручју Подриња, како западно од Дрине, од Семберије до Херцеговине, тако и источно од Дрине, у Мачви, Јадру и Рађевини – рекао је Ковић.

Он је указао да територије на којима се спроводио геноцид над Србима далеко надилазе регион, односно да су од истока Мале Азије, до сјеверних њемачких градова, чак и у Холандији, нађена гробља са посмртним остацима звјерски уморених Срба.

– У Другом свјетском рату геноцид над Србима починила је иста рука као и у Првом. Усташки злочини чињени су у име уједињене Европе и такозваних западних вриједности, како су то формулисале усташе, нацисти и фашисти, што нас води ближе актуелним догађајима – рекао је Ковић за *Вечерње новости*.

Он је нагласио да су два „извора геноцида" над српским народом, али су и иста та два мотива „кумовала" геноциду над становништвом источне Европе, Америке и Азије.

– Први је вјерска мржња, а други расизам, који се не задржава само на боји коже, него укључује и разлике унутар бијеле расе, те почива на тези да и од бијелог има бјеље – рекао је Ковић.

Према његовим ријечима, од позног средњег вијека до данас, аргументација којом се „оправдава геноцид" није се промијенила.

– Над Србима геноцид се наставља на крсташке ратове који су се у 13. вијеку окренули и против православних хришћана. Непосредно прије Четвртог рата, кад је похаран и заузет Цариград, уз помоћ са домаћег терена, државу Немањића освајају Угари и паписти. Крижарски „занос" видљив је и у НДХ која води вјерски рат против Срба управо због вјерске мржње – појаснио је Ковић.

Он наглашава да су западне земље, и оне римокатоличке и протестантске, јединствене у сукобима са православним хришћанима, што се јасно види и у анимозитету према Русији који је у посљедње вријеме све израженији.

– Западноевропски расисти разликовали су супериорне Германе и инфериорне Словене. Без обзира на исту боју коже, Словени су сматрани расно инфериорним у односу на германско становништво – рекао је Ковић.

Он је навео да се та врста расистичког става према Србима види у аустроугарској псеудонауци, нарочито од средине 19. вијека и код идеолога такозване Странке права, са Антом Старчевићем на челу.

– Његова србофобија, која је расног поријекла, наставља се касније у усташки покрет. Коријени геноцидног понашања потпуно су исти и код Британаца – указао је Ковић.

Он каже да је академик Милорад Екмечић показао да србофобија на Западу највише подсјећа на антисемитизам чији су коријени такође вјерски и расистички, али у англосаксонским земљама повезани и са русофобијом.

– Срби су доживљавани као некаква продужена рука Русије, а то је и данас тако. Све што нису могли да ураде Русији, Англосаксонци су преливали на Србију – рекао је Ковић.

Он је навео да је управо на тој расистичкој традицији поникао и Адолф Хитлер који, као ни НДХ није тек пуки инцидент, него је проистекао из чињенице да геноцид који су починили Британци над старосједиоцима америчког континента на сјеверу, а Шпанци у Латинској Америци прошао некажњено.

– То је највећи геноцид у историји човјечанства, а прошао је некажњено. Управо чињеница да није кажњен од пресудног је значаја. Због тога Енглези и Американци и данас себи дају за право да држе моралне лекције Србима и Русима, као и другим народима, што је морално, логички и историјски потпуно бесмислено – сматра Ковић.

Он је нагласио да управо због некажњеног геноцида преовладавајући дио британског и америчког естаблишмента вјерује, не само да им је све дозвољено, него и да је све што је учињено старосједиоцима, било „по Божјој вољи".

– Тај геноцид над аутохтоним становништвом траје до данас широм САД, Канаде и Аустралије, у резерватима у којима су дрога и алкохол, па и самоубиства општа појава. Моралне „лекције" Англосаксонаца су зато врх цинизма – закључио је Ковић.

Прве српске жртве из града Ливна 1941. године

Након успостављања усташке власти, прве српске жртве из самог града Ливна страдале су већ око 20. јуна 1941. године. Били су то угледни становници овога града: љекар др Душан Митровић, зубар др Крсто Зубић и судија Ранко Маргетић, које су усташке власти 20. јуна 1941. године позвале и упутиле у Сарајево на наводни договор са властима у вези са пресељењем Срба у Србију. На путу за Сарајево су побијени у мјесту Занесовићи (између Горњег Вакуфа и Бугојна).

Елиминацијом угледних, виђенијих Срба, људи којма је народ вјеровао, почеле су припреме за касније, масовне злочине. Иако се већ знало за убиство свештеника Риста Ћатића и Сајковљана, то није било довољно да се Срби, предвођени угледнијим домаћинима, организују и потраже спас од злих намјера усташа. Вјеровали су пропагандној и лажној поруци усташа да они који немају кривице немају ни разлога за страх. Већ 20. јуна, усташе су позвале др Душана Митровића, омиљеног народног љекара, бечког ђака и управника ливањске болнице, као и др Крсту Зубића, среског судију и адвоката Ранка Маргетића и наредили им да, као најугледнији српски представници, морају одмах у Сарајево ради припрема за пресељење Срба у Србију пошто ће у Хрватској убудуће живјети само Хрвати.

Наводни пут у Сарајево завршио је у гробници без крста. Као и многи Срби и они су завршили у некој од бројних и безимених гробница од којих неке нису никада откривене нити има изгледа да ће се то икада догодити.

У жељи да се не сазна одмах за судбину ове тројице Срба, усташе су њиховим породицама упутиле писма, наводно из Сарајева, у којима их Душан, Крсто и Ранко обавјештавају да су срећно стигли, али да ће можда бити упућени на рад у Њемачку, те да ће се поново јавити са крајњег одредишта. Но, др Митровић, др Зубић и судија Маргетић били су већ мртви, а ни до данас нису сасвим поуздано утврђени детаљи о њиховом страдању. По верзији која има упориште у информацијама које су љета 1942. године, током првог ослобођења Ливна, донијели партизани, они су ликвидирани између Горњег Вакуфа и Бугојна.

Наиме, у неком селу код Горњег Вакуфа мјештани су партизанима пријавили усташког шпијуна који је, заједно са сином, мучио до смрти једног Ливњака, Србина, адвоката или љекара, који је везан и рањен побјегао са губилишта. Усташки сарадник (стријељан послије суђења) признао је да је ријеч о једном од тројице Срба које су усташе стријељале на Плочи код Горњег Вакуфа, а који је успио да побјегне.

ПРОМОВИСАНА КЊИГА МИЛАНА ВОРКАПИЋА

Ал' се овај Плашки изградијо

У сали ГО Нови Београд промовисана је књига Милана Воркапића, *Ал' се овај Плашки изградијо*. Књига је изашла поводом обиљежавања 25 година од прогона Срба из Хрватске са поруком да на сву муку и натоварену избјегличку невољу Крајишници и даље имају снаге да се нашале и насмију на свој рачун. Књига има за циљ да насмије и развесели, а никако да увриједи како сам аутор каже „да подари дух прађедова".

– Изузетно је значајно за наш народ јер се он шалио и у рату. То је одлика виталности једног народа, исконска убијеђеност да послије кише долази сунце. Материјалне вриједности као што су ношња, архитектура, алати можемо видјети у музејима, али какав је био наш ментални склоп можемо открити кроз записане шале и комичне ситуације. Воркапић у књизи пише о шаљивим догађајима које је препричавао са својим пријатељима.

– Сада сам и ја у обавези да вас подсјетим на њих, а оне који нису знали да упознам са врцкавим духом нашег завичаја. Било је ту много људи који су били сјајни наратори и креатори шала. Мићо Јанчић – Воденичар, Нико Трбојевић – доктор Нико, Раде Јанчић – Кокан, Перица Колар, Перо Вукас – Симота. Захваљујем се свима који су ми помогли у прикупљању анегдота нашег завичаја, посебно сликару Владимиру Узелцу који је својим илустрацијама употпунио књигу и Душану Компару без кога ова књига не би стигла у руке читаоцу.

Издавач књиге је Удружења Крајишника из Панчева. **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАНИ 18. ЛИКОВНИ СУСРЕТИ НА БАНИЈИ 2021. У ГОРЊОЈ ПАСТУШИ

У Горњој Пастуши, селу поред Петриње у организацији СКД *Просвјете*, пододбора Петриња, одржани су *18. Ликовни сусрети на Банији 2021*. Домаћини манифестације били су Мара и Милан Опалић.

Радом и креативношћу 15 сликара је омогућило да се настави дугогодишња традиција ликовног стваралаштва, без обзира, што је разорни потрес 29. 12. 2020. године, уништио све просторе у којима се некад радило. Сликари су стигли из Загреба, Плитвичких језера, Стубичких Топлица, Новске, Рајића и Бањалуке. Своје радове послали су и сликари из Моравица и Новске. Сусрете је увеличала замјеница жупана Мирјана Олуић, која је све присутне поздравила, а сликарима уручила заслужна признања.

Предсједница пододбора Петриња, Мара Вилус, захвалила се свим учесницима колоније, а посебно домаћинима Мари и Милану Опалић.

На крају, манифестацију су обогатиле, својом изворном, традиционалном пјесмом Банијке, чланице СКД *Просвјете*, пододбора Петриња.

Ова манифестација одржана је под покровитељством Савјета за националне мањине РХ и СМЖ. **МАРА ВИЛУС**

РАСПИСАН ДЕВЕТИ КЊИЖЕВНИ КОНКУРС ЗА НАГРАДУ *ИЗВОР* 2021.

Представништво Републике Српске у Србији и редакција часописа *Жрнов* расписали су девети књижевни конкурс за награду *Извор* за најљепшу пјесму и најљепшу причу о завичају 2021. године. Пјесме и приче за награду *Извор* слати електронском поштом на адресу radostart@gmail.com закључно са 30. новембром 2021. године. Један аутор може послати највише једну пјесму и једну причу. Награде су грамате и новчани износи. Уручење награда биће у првој половини децембра 2021. године.

У УГРИНОВЦИМА ПРЕДСТАВЉЕНЕ БАНИЈСКЕ УМОТВОРИНЕ И РУКОТВОРИНЕ

» Мирослав Ковјанић

» Женска пјевачка група Банија

БАЗАР *БАНИЈА У СРЦУ*

У организацији Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније, а под покровитељством Градске општине Земун 27. јуна у Дому културе у Угриновцима одржан је други изложбено-продајни базар под називом Базар банијских умотворина и рукотворина *Банија у срцу*.

ОД СТАРИХ ПРЕДМЕТА ДО КОЖНЕ ГАЛАНТЕРИЈЕ

На Базару су приказани стари предмети који су донијели са својих огњишта да их подсјећају на крај из кога су протјерани.

У продајном дијелу у понуди су били кожна галантерија, ручни радови, карте Баније, памучне мајице, књиге банијских писаца…

Поред базара гости су уживали и у краћем културно-умјетничком програму и ревији банијских ношњи.

Гости ове манифестације су били и Славиша Топаловић, помоћник предсједника Градске општине Земун, са Баније је дошла Мирјана Олуић дожупаница Сисачко-мославачке жупаније, предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, предсједник Крајишког културног центра Петар Шаула, предсједник Коалиције удружења избјеглица Републике Србије Миле Шапић.

Предсједник Удружења Мирослав Ковјанић захвалио се свим гостима.

– Трудимо се да чувамо наш идентитет и културу да баштинимо и преносимо на будуће генерације. Да не допустимо да падне у заборав оно што су нам преци оставили. Сваки детаљ наших ношњи, шара, вез, представља идентитет и културу нашег краја. Србија је свјесна колико је добила доласком Срба Крајишника који дају велики допринос друштвеном, економском, спортском и културном животу Србије.

Овом приликом се Ковјанић захвалио и свим члановима Удружења, а посебно Управном одбору који су вриједно радили на унапређењу Удружења.

– Захваљујем се посебно Даници Богдановић која је носилац ове изложбе.

Помоћник предсједника Градске општине Земун Славиша Топаловић поручује да је Градска општина Земун била и биће увијек уз Крајишнике.

– Част ми је што сам са вама и уживам у богатој традицији коју је наш народ са Баније донио са собом. Иако сте дошли прије 26 година, сродили смо се са вама као да смо много дуже времена заједно.

Мирјана Олуић са жалошћу констатује да Банија више није као што је била некада.

» Пјесник Милош Бајић

– Ви као народ недостајете Банији. Мој задатак је да вратим људима вјеру да ће живот на Банији бити квалитетнији, бољи. Учинићу све да то направим. Драго ми је што његујете своју културу, и да су вас људи са овог подручја лијепо прихватили.

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта наглашава да су Банијци, крајишки Срби доживјели катастрофу библијских размјера, протјерани су са својих вјековних огњишта.

– Оно што карактерише наш народ јесте једна велика енергија, борба да нађу своје мјесто под сунцем и у Србији. И ако има нешто добро из ове катастрофе што нас је погодила то је да је Србија добила вриједне, радне, способне, паметне и образоване људе, свјежу крв, која је дала велики допринос у ових 26 година. ЗУ Банијаца је једно од удружења које годинама својим радом, активностима и манифестацијама свједочи о крају одакле су родом и поријеклом и бори се за промоцију и очување културе, традиције и обичаја нашег народа.

ОДРЖАНА МОДНА РЕВИЈА

Током културно-умјетничког програма наступали су женска и мушка пјевачка група као и старија и млађа фолклорна група.

Банијски пјесник Милош Бајић је читао своје стихове.

На модној ревији је представљена мушка и женска народна ношња са Баније.

Женска народна ношња: кошуља или хаљина од бијелог тканог платна, вертун или кецеља, лајбец или прслук или кожу, рубац или повезача, појас црвени ткани, чарапе вунене плетене, опанци црни кожни и дукати који уљепшавају сваку жену.

Мушка народна ношња се састоји од кошуље од домаћег бијелог тканог платна, гаће или хлаче од домаћег бијелог тканог платна, шрљак или црни шешир, зубун или лајбец од штофа чоје, ћемеш широки од коже, чарапе плетене од вуне и опанци црни кожни.

Кроз програм присутне је водила Банијка Мира Јанузовић. **ДРАГАНА БОКУН**

ПРИЗНАЊА ЗАСЛУЖНИМА

Захвалнице су уручене Милошу Додошу, Хуманитарној организацији *Una Serbica*, Даници Богдановић, Дражену Рогуљи, Жељку Продановићу, Игору Сузићу, Милану Подунавцу, Женској пјевачкој групи, Ђури Богдановићу, Драгану Шести, Љубици Крњајић, Мушкој пјевачкој групи, Фолклорној секцији *Банија* из Београда, Мири Петровић, Игору Ракићу, Бојану Адамовићу, Милану Богдановићу, Стевану Раделићу и Мири Јанузовић…

» Мушка пјевачка група Банија

» Водитељка Мира Јанузовић

ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ ЖЕЉКА ПАНТЕЛИЋА, ПРЕЖИВЈЕЛОГ ВОЈНИКА ИЗ ДОБРОВОЉАЧКЕ

НИЧИЈИ ВОЈНИЦИ – ОДГОВОР НА МУСЛИМАНСКЕ ЛАЖИ

Аутор књиге *Ничији војници* Жељко Пантелић, преживјели припадник ЈНА који је тешко рањен 3. маја 1992. године у Добровољачкој улици у Сарајеву, рекао је за *Срну* да је књигу написао као одговор на муслиманске лажи које шире о „65. заштитном моторизованом пуку" посљедњих 29 година.

Ова књига, која је промовисана у Источном Сарајеву у оквиру манифестације *Принципови дани*, аутентично је документарно свједочење о страдањима српских војника у Добровољачкој улици у Сарајеву почетком маја 1992. године.

– Сама иницијација књиге био је мој први одлазак на комеморацију 2013. године у Добровољачку улицу када су нас напали приликом комеморације и провоцирали са друге стране Миљацке и говорили оно што нема никакве везе са истином и стварним дешавањима – рекао је Пантелић.

Он каже да је од тада почео да прикупља податке и да је уз помоћ Центра за истраживање ратних злочина из Бањалуке и преживјелих припадника јединице настала ова књига.

– Ова књига је требала да буде давно завршена, али како сам контактирао са преживјелим саборцима, све више су се јављали људи који су учесници тих догађања – навео је Пантелић.

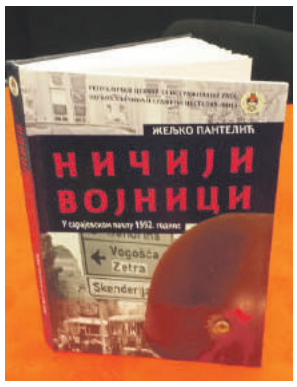

Он напомиње да је прекинуо ту причу са свједочењима у договору са Центром за истраживање ратних злочина и да се након првог издања *Ничијих војника* и даље јављају свједоци учесници дешавања у Добровољачкој који нису поменути у овом издању, па има намјеру написати и друго издање.

– Осим њих, почели су да се јављају и људи који су из других јединица који су поменути у књизи и почео сам да скупљам материјал за друго издање које ће бити допуњено издање књиге *Ничији војници* – најавио је Пантелић.

На питање због чега је овој књизи дао назив *Ничији војници*, Пантелић каже да је у одабиру наслова било више солуција, али да се овај искристалисао јер је у књизи описана и издаја, односно одговорност војног и политичког врха тадашње СФРЈ.

– Упркос договору да се мирно иселимо, ми смо тамо били остављени, док је Предсједништво прогласило нову државу СР Југославију. Били смо тада практично ничији војници остављени у БиХ – истакао је Пантелић.

Он је напоменуо да су подаци о броју погинулих и рањених добијени из прве руке, од људи који су били учесници тих дешавања.

– Сравнио сам списак рањених, убијених и заробљених послије 27 година – навео је Пантелић и додао да није могао да изврши ревизију свих имена, јер за неке од тих људи није могао доћи до података.

Пантелић је истакао да сви погинули који се помињу у Добровољачкој, воде у судском случају *Добровољачка*, што не значи да су страдали само на том мјесту.

– Помињу се побијени од 2. маја и од 20. априла, када су побијени војници у кафићу и сви ти догађаји су повезани и уведени у случај *Добровољачка* – појаснио је Пантелић.

Он подсјећа да се и након 29 година од злочина у Добровољачкој улици трага за тијелима неких војника.

– Имамо податке за дио људи који је извучен и за које су муслимани дали тијела, док се неки војници који су побијени на Скендерији, а нису размијењена њихова тијела, још воде као нестали. Ријеч је о поручнику Нихаду Кастратију и војнику Круну Бешлићу – открива Панетлић.

Он напомиње да су посмртни остаци побијених из колоне у Добровољачкој улици много касније пронађени по разним гробљима у Сарајеву.

Пантелић каже да је рецензију за ту књигу писао књижевник Жељко Пржуљ, који је и сам био борац на подручју тадашње Српске Илиџе, која је након потписивања Дејтонског споразума припала Федерацији БиХ.

Пржуљ за *Срну* каже да је ово његова прва рецензија и да је пристао да је напише због саме теме којом се књига бави.

– То ме је натјерало да напишем рецензију. Ријеч је о књизи коју пише сам актер дешавања у Добровољачкој која показује грчевиту борбу за опстанак младих људи од 20 година који су били издати од саме команде, од државе, од народа и свих. Сами су се сналазили како да се извуку из ватре и сачувају углед неке пропале војске – рекао је Пржуљ.

РТРС

Вишеград: Отворена изложба о Ливањским Србима

У организацији Градске галерије Вишеград и Удружења *Огњена Марија Ливањска* из Београда, публици је ријечју и сликом представљен историјски пресјек живота и стваралаштва ливањских Срба, манифестацијом под називом *Срби Ливањског поља – трагови кроз вјекове*.

У умјетничком дијелу програма учествовали су: Уна Војиновић, Софија Чарапић, Анђелина Ђурђевић, а програм је водила Бранка Марковић.

На изложбеним паноима приказан је историјски пресјек од преднемањићког периода до данашњих дана, а излагањем говорника освијетљено је стварање институција и очување вјерског и националног идентитета у врло тешким околностима за српски живаљ током османске и аустроугарске владавине Босном. Тако су ливањски Срби још прије 200 година покренули и финансирали рад прве српске школе у Босни, а прије 160 година издејствовали дозволу и саградили ливањску православну цркву посвећену Успењу Пресвете Богородице, коју су вјерници опремили вриједним иконама и црквеним сасудама из Русије, Венеције, Јерусалима, Грчке. Ливањска црква и њена богата збирка од 54 иконе, као и Плаштаница и предмети од метала од културне и историјске вриједности проглашени су 2004. године националним спомеником Босне и Херцеговине.

Страдање у беспризорним злочинима усташа у данима око Огњене Марије 1941. године задесило је сваку српску породицу на подручју Ливна и оставило траг и на генерације које су долазиле. Исповијести преживјелих страдалника сабране су у књизи Буда Симоновића *Огњена Марија ливањска*. Прилог ове књиге, коју можемо назвати књигом – опоменом и књигом –свједочанством, а која је такође представљена публици у Вишеграду, је списак имена 1.587 цивилних жртава. Та имена, међу којима готово половину чине дјеца до петнаест година старости, сакупљали су прикривено и дуго потомци који се нису мирили да политика чувања братства и јединства, треба да почива на скривању злочина над невиним цивилима.

Данас, бројчано малој заједници ливањских Срба, потребна је снага и помоћ да се на достојан начин очува свеукупна више вјекова стварана културна и духовна заоставштина. У том задатку Парохији лијевањској помажу, прије свега, они који данас живе далеко од Ливна, а сабрани су око Удружења *Огњена Марија Ливањска*. Ипак, то је и задатак цјелокупне српске заједнице јер је баштина ливањских Срба дио цјелокупног културног богатства.

Изложбу је отворио Славко Тушевљак, директор Градске галерије. Порука ове манифестације је да у нашој свијести треба да остане, као изворно свједочанство, и све оно чиме су наши преци одуховили своје постојање.

Овом приликом организатори се још једном захваљују свима који су на било који начин, личним ангажовањем или присуством допринијели одржавању ове манифестације, а нарочито вишеградском свештенику, проти Драгану Вукотићу.

СЈЕЋАЊЕ НА ЖРТВЕ СТАРОГ БРОДА

Дан након отварања изложбе, представници Удружења *Огњена Марија Ливањска* обишли су Стари Брод на Дрини, мјесто великог страдања српског народа Подриња током Другог свјетског рата. Наиме, услијед велике усташке офанзиве у прољеће 1942. године, хиљаде српских цивила са Романије, Сокоца, Рогатице, Олова и Вишеграда кретало се ка Србији у потрази за спасом. Нашавши мост у Вишеграду затворен од стране Италијана, хиљаде људи се сливало обалом Дрине ка Милошевићима и Старом Броду, покушавајући ту да пређу Дрину. Док су многи успјели да нађу спас и пређу ријеку, у више покоља усташе су у овом предијелу побиле, поклале или у Дрину бациле преко 6.000 српских цивила. На главном мјесту страдања у Старом Броду, 2008. године подигнут је крст, први споменик на овом мјесту. Током 2010. године започета је и градња капеле, а 2019. отворен је и јединствени спомен-музеј, који садржи имена страдалих на овом страшном мјесту.

У ЈЕДНОМ САТУ ПОБИЈЕНО ЈЕ 522 ЉУДИ: 78 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА У ПИВСКИМ ДОЛИМА

Митрополит црногорско-приморски Јоаникије је са свештенством служио опело пивским мученицима.

Најмање 522 житеља Пиве, од којих 109 дјеце, свирепо су убијени 7. јуна 1943. године. Покосили су их рафали припадника злогласне фолксдојчерске СС дивизије *Принц Еуген* уз подршку првих комшија из Херцеговине, гатачких усташа и муслимана из злогласне Ханџар дивизије.

Дола су највеће, али не и једино стратиште у Пиви за вријеме Другог свјетског рата које свједочи о ужасним злочинима почињеним над пивском нејачи од стране озлоглашене фолксдојчерске СС дивизије *Принц Еуген* и усташа и муслимана из гатачког среза и околине, записао је новинар Велиша Кадић.

Нема братства у Пиви које није дало жртве у овом геноциду. Нека братства су већим бројем пострадала, док је породица Верун престала да постоји.

Невине жртве биле су подијељене у три групе, једну су чинили мушкарци старији од 15 година, другу жене и дјевојке, а трећу дјеца. Монструми су знали да кад почну да пуцају нико неће покушати да побјегне, већ да ће кренути свак своме.

Прича се да је живо спаљено по колибама у селима и катунима или бачено низ сурове планинске литице више од 1.260 недужних људи, жена, дјеце и стараца, што је готово половина данашњег пивског становништва.

Пивски погром је јединствен и по томе што га је, за разлику од многих злочина који су учињени у тим временима према српском народу, неко деценијама покушавао сакрити. У Пиви све до 1977. године, скоро 40 година, није било никаквог обиљежја на тим стратиштима. Коме је то било у интересу, остаје и данас отворено питање које тражи одговор.

Њемачки војници су у Гојковића долу затворили у једну колибу око 50 мјештана, међу којима су били Јагликина браћа Милорад (8), Момчило (4) и Душан (2), као и родитељи Стоја и Крсто. Остављена у животу због најгорих намјера Нијемаца, Јаглика је успјела да се отргне, скочи у пламен и изгори заједно са својом породицом.

Јагликин подвиг поновила је Софија Кандић, чобаница која је говорила да је ништа неће одвојити од њеног брата Луке, јединог међу пет сестара. Када је схватила да је брат у пламену, оставила је стадо и у трку скочила у огањ.

Из истовјетних судбина Пивљана и Величана родило се братство. Ова страдална племена братимило је мучеништво и сузе на правди Бога, убијених најближих. Спојили су их пивски и велички мученици, Јаглика, Томислав, Мато, Софија и колико још других Пивљана и Величана који су налик Христу доживјели најстрашније распеће. Лику светих прибројане су све невине жртве Другог свјетског рата у Пиви и Велици на Сабору СПЦ у Београду 24. маја 2017. године.

ЖЕПА: ПОМЕН ЗА 45 СРПСКИХ БОРАЦА УБИЈЕНИХ У ЗАСЈЕДИ

У Жепи код Хан Пијеска обиљежено је 29 година од погибије 45 српских бораца мучких убијених у кланцу у засједи коју су им, упркос претходном договору, поставили припадници муслиманских снага.

Парастосу је присуствовао велики број родбине, сабораца, пријатеља, представника општинске и власти града Источно Сарајево.

Изасланик српског члана и предсједавајућег Предсједништва БиХ Бошко Томић подсјетио је на договор о проласку колоне, али да није испоштован иако је српска војска претходно прошла кроз неколико муслиманских села без иједног испаљеног метка.

– Муслиманске снаге су, искористивши тај неповољан терен, са свих страна напале српску војску и том приликом је на мучки начин убијено 45 војника, а 50 рањено – рекао је Томић, који је био један од учесника тог догађаја.

Предсједник Борачке организације општине Пале Михајло Парађина је подсјетио да је постојао договор са представницима муслиманске стране да колона српске војске прође ка Зловрху носећи храну и гориво за 13 војника који су на тој коти обезбјеђивали релеј.

Он је додао да је српска страна изневјерена и да је колона нападнута са свих страна у кланцу гдје је погинуло 45 војника.

Паљанин Дане Петровић, припадник Буложанске чете, био је учесник овог масакра у Жепи. Он је рекао новинарима да је његова јединица била у пратњи колоне која је возила храну и гориво на Зловрх и да су након упада у муслиманску засједу у кланцу доживјели прави масакр јер су их напали са свих страна.

– Никада нико није поставио питање ко је одговоран за ову несрећу у којој је на мучки начин убијено 45 људи, а велики број рањен – истакао је Петровић.

МИЛАНОВИЋ ТРАЖИ ОД СРБИЈЕ ДА ИСПУНИ УСЛОВЕ КОЈЕ ХРВАТСКА НИЈЕ ИСПУНИЛА

Изјаве хрватског предсједника Милановића да Србија треба да испуни услове за улазак у Европску унију и да одлучи да ли је за Европску унију или Москву један у низу доказа антисрпске политике званичног Загреба, оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Било је очекивано да ће хрватски званичници имати непријатељски став према приједлогу мађарског премијера Виктора Орбана да Србија буде примљена у ЕУ. Врхунско је лицемјерје да Милановић тражи од Србије да испуни услове које Хрватска није испунила приликом пријема у чланство Европске уније. Поред тога, Милановић и хрватски политичари неће одлучивати о спољнополитичкој оријентацији Србије.

Линта наглашава да Хрватска дуги низ година не поштује начело владавине закона јер константно крши властити Устав, Уставни закон о правима националних мањина из 2020. године, друге законе, као и међународне споразуме и конвенције којима се гарантују национална и људска права српске заједнице и више од пола милиона протјераних Срба. Срби не могу да поврате одузета имовинска, стечена и бројна друга отета права, не могу да се запосле у јавном сектору, крши се право на службену употребу српског језика и ћирилице.

Линта истиче да Хрватска није учинила готово ништа на процесуирању бројних ратних злочина над Србима. Хрватско правосуђе није независно и непристрасно већ има за циљ да оправда апсудрну лаж да су Срби били агресори и злочинци, а Хрвати жртве и ослободиоци. Због тога се у Хрватској многи ратни злочинци славе као хероји умјесто да су осуђени на дугогодишње казне затвора због масовних мучења и ликвидација српских цивила и ратних заробљеника. С друге стране, хрватски судови у великој већини случајева доносе пресуде против Срба на основу лажних исказа свједока сарадника. Хрватска не чини готово ништа на рјешавању питања несталих лица јер је већина несталих српске националности. Поред тога, у Хрватској постоје десетине познатих гробних мјеста у Хрватској у којима се налазе посмртни остаци Срба које власт одбија да ексхумира. У Заводу за судску медицину у Загребу налази се више од 900 посмртних остатака од којих су већина Срби, али нема политичке воље да се ти посмртни остаци идентификују и предају породицама. Такође, хрватска власт не третира једнако цивилне жртве рата већ су српске цивилне жртве рата занемарене и дискриминисане.

ИЗЈАВА ГРЛИЋА РАДМАНА О СРЕБРЕНИЦИ ЈЕДНА У НИЗУ ОЧЕКИВАНИХ ПРОВОКАЦИЈА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да изјава хрватског министра спољних послова Гордана Грлића Радмана да се од Србије очекује да призна непостојећи геноцид у Сребреници представља још једну у низу очекиваних провокација од стране хрватских званичника. Грлић Радман у својој провокативној изјави даље наводи да Србија, поред признања непостојећег геноцида у Сребреници, треба, између осталог, да испуни још низ услова за напредак према Европској унији као што су: питање несталих особа, права жртава рата, процесуирање ратних злочина и др.

Грлић Радман добро зна да ако има неки догађај током оружаних сукоба на простору бивше Југославије који је најближи дефиницији геноцида онда је то злочиначка акција *Олуја* у којој је протјерано око 250.000 Срба и убијено и нестало више од 2.000 Срба. Такође, Радман Грлић добро зна да је НДХ током Другог свјетског рата починила незапамћени и свирепи геноцид над српским народом, а Хрватска 30 година од осамостаљења негира злочин геноцида. У питању је један од бројних доказа да се Хрватска није суочила са својом усташком и геноцидном прошлошћу и да живи дубоко заробљена у прошлости. Грлић Радман манипулише питањем несталих лица као најважнијим цивилизацијским питањем. Он прећуткује да су већина несталих лица српске националности, као и да постоје десетине познатих гробних мјеста у Хрватској гдје се налазе посмртни остаци Срба које власт у Загребу одбија да ексхумира. Једно од познатих гробних мјеста налази се на гробљу у Книну гдје је јуна 1992. године у заједничку гробницу сахрањено 12 Срба који су страдали током хрватске агресије на Миљевачки плато, поред Дрниша. У Заводу за судску медицину у Загребу налази се више од 900 посмртних остатака од којих су већина Срби. Хрватска власт годинама опструише процес њихове идентификације.

Линта истиче да Грлић Радман прећуткује чињеницу да етнички мотивисано хрватско правосуђе није учинило готово ништа на процесуирању бројних злочина које су припадници хрватских војних и паравојних формација починили над Србима. Пристрасно хрватско правосуђе је водило и води велики број монтираних судских поступака против Срба најчешће на основу лажних исказа свједока сарадника с циљем да се оправда потпуна лаж о Србима као злочинцима и агресорима и Хрватима као жртвама и ослободиоцима. Српско правосуђе није учинило ништа на процесуирању злочина над нашим народом у Хрватској.

ЛИНТА: Антицивилизацијска промоција књиге о Јасеновцу на мјесту клања Срба у Глини

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује да се у петак увече на мјесту клања Срба у Глини десила антицивилизацијска промоција књиге о Јасеновцу чији су аутори проусташки историчари. Циљ књиге јесте промоција најбезочније лажи и измишљотине да је највећа фабрика смрти на Балкану Јасеновац био радни и сабирни логор у којем су била појединачна и ријетка убијања и мјесто гдје су се изводиле позоришне представе.

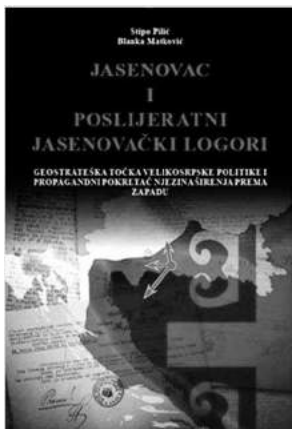

Наведену срамотну и србомрзачку тезу промовишу радикални ревизионисти који су окупљени у Друштву за истраживање троструког логора Јасеновац. За њих Јасеновац у вријеме НДХ није био логор смрти већ мјесто гдје су спасавани Срби, а масовне злочине су починили партизани послије завршетка Другог свјетског рата. Добро је познато да се ради о историчарима који заступају проусташку и пронацистичку тезу да је НДХ била права држава хрватског народа, а усташе патриоте и борци за хрватску слободу и независност.

Линта истиче скандалозну чињеницу да је промоција наведене књиге одржана у Хрватском дому у Глини односно на оном истом мјесту на коме се налазила Православна црква Рођења Пресвете Богородице у којој су усташе крајем јула и почетком августа 1941. године извршиле масовну и свирепу ликвидацију српских цивила. Ради се најдубљем вријеђању српских жртава, њихових породица и српског народа и отвореном подстицању на мржњу и насиље према преосталим Србима у Глини и Хрватској како то дефинише Кривични закон Хрватске. Међутим, Хрватска је шовинистичка и профашистичка држава која свакодневно крши начело владавине права и не спроводи властите законе у пракси када се тичу Срба.

Линта подсјећа да је Српска православна црква у Глини срушена убрзо након монструозног злочина. Комунистичка власт је послије рата спријечила обнову православне цркве у складу са политиком лажног братства и јединства.

На њеном мјесту је 1969. изграђен Спомен-дом, подигнуто умјетничко обиљежје и спомен плоче са списком 1.567 побијених српских цивила у прољеће и љето 1941. године.

Након злочиначке акције *Олуја* умјетничко обиљежје је демолирано, спомен плоче се уклоњене а Спомен дом је одлуком локалних власти септембра 1995. године преименован у Хрватски дом. Хрватска власт 26 година одбија да врати име Спомен дома и поново постави спомен плочу са именима српских жртава.

Усташки грб на дресовима хрватских фудбалера очекивана провокација

Чињеница да је хрватска репрезентација на четири утакмице Европског првенства у фудбалу наступила у дресовима на којима је био усташки грб на којем је прво поље бијеле боје је очекивана провокација – изјавио је предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Према његовим ријечима у питању је један од многих доказа да је темељ Хрватске усташтво и да се хрватски народ није суочио са својом геноцидном и злочиначком прошлошћу.

– Саопштење Хрватског ногометног савеза како се тобоже десила ненамјерна грешка у цртању и штампању хрватске заставице са усташким грбом представља провидну лаж и врхунско лицемјерје. Потпуно је јасно да се радило о намјери да се усташки грб промовише на једном великом спортском такмичењу из разлога јер су предсједник Ногометног савеза Хрватске Давор Шукер, селектор Златко Далић, готово сви хрватски фудбалери и већина Хрвата сљедбеници усташке идеологије, а усташке зликовце сматрају борцима за хрватску слободу – рекао је Линта.

Он је подсјетио да је Давор Шукер више пута доказао да је ватрени присталица усташког режима.

– Прво, као фудбалер Реал Мадрида, 1996. године фотографисао се на гробу поглавника Анте Павелића који је сахрањен у Мадриду; друго, крајем 2010. године у разговору за хрватски *Т-портал* изјавио је да је поносан што је био на гробу Анте Павелића; треће, у мају 2014. године је рекао да ће Хрватска на Свјетском првенству у Бразилу играти за Јосипа Шимуића који је суспендован због ширења националне и вјерске мржње послије утакмице Хрватска–Исланд у новембру 2013. године у Загребу када је заједно са навијачима узвикивао усташки поздрав „За дом спремни"; четврто, као предсједник Ногометног савеза Хрватске никада није осудио узвикивање усташког поздрава „За дом спремни" и пјевање србомрзачких пјесама на фудбалским утакмицама у Хрватској.

Линта истиче да је за селектора Златка Далића и хрватске фудбалере једини идол главни промотер усташтва и србомрзац пјевач Марко Перковић Томпсон. Послије повратка са Свјетског првенства у Русији 2018. године једино је Томпсон имао привилегију да прави друштво хрватским играчима током вишечасовне вожње отвореним аутобусом од загребачког аеродрома до Трга бана Јелачића. Фудбалери Хрватске са својим тренером пјевали су послије сваке утакмице, као и на дочеку, пјесме Марка Перковића Томпсона у којима се велича усташтво и усташка идеологија. У питању су пјесме, *Лијепа ли си* која је успомена на границе Хрватске из времена НДХ; *Бојна Чавоглаве* која почиње са усташким поздравом „За дом спремни" и позива на обрачун са четницима и српском бандом, *Гени камени* у којој се изражава жалост због пропасти НДХ 1945. године и бројне друге.

ПРИЈЕТЊА ПЕНАВЕ ДА ЋЕ УКИНУТИ СРПСКЕ ШКОЛЕ - ШИРЕЊЕ МРЖЊЕ ПРЕМА СРБИМА

Иницијатива градоначелника Вуковара Ивана Пенаве да ће укинути вртиће и школе на српском језику представља наставак бијесног ширења мржње и нетрпељивости према Србима, сматра предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Иза ове иницијативе крије се намјера Пенаве и усташких снага да се код Срба изазове додатни страх и несигурност и пошаље још једна у низу порука да нису добродошли у Вуковару и Хрватској и да им је најбоље да се иселе или асимилују.

Линта истиче да је образовање на српском језику и језицима других националних заједница у Хрватској гарантовано Уставним законом о правима националних мањина који је усвојен 2002. године двотрећинском већином и другим законима. Пенава и његови бројни истомишљеници желе, као у случају ћирилице, да суспендују међународне документе и домаће законе и да укину још једно право преосталих Срба у Вуковару.

Важно је нагласити да Пенава повремено у јавности износи бруталну лаж како Срби у Вуковару и Хрватској имају далеко већа права од Хрвата у Србији. Када је ријеч о образовању, у Србији такође постоје школе са наставом на хрватском језику и латиници, као и школе у којима се настава изводи двојезично или постоје додатни часови за његовање хрватског језика и културе. Дакле, Хрвати у Србији нису на било који начин закинути у правима на образовање на свом језику и писму.

Пенава годинама води проусташку кампању с циљем да подиже напетост, ствара нове подјеле и шири мржњу према Србима. У претходном периоду Пенава је укинуо ћирилицу што је било супротно хрватским законима и међународним документима, покренуо лов на Србе због наводних ратних злочина и организовао и подстицао хрватске навијачке групе да вербално и физички нападају српске ученике и друге грађане српске националности.

Линта поново позива Европску унију да пошаље јасну поруку хрватској Влади да коначно почне поштовати властити Устав, домаће законе и преузете међународне обавезе и да гарантује преосталим Србима у Хрватској мир, безбједност и очување свог националног и културног идентитета.

Линта поздравља одлуку о доношењу Резолуције о страдању Срба у Сребреници

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта поздравља одлуку Скупштине општине Сребреница да усвоји Резолуцију о страдању српског народа у Сребреници у 20. вијеку као и над припадницима свих народа на простору бивше Југославије у том периоду. Циљ Резолуције јесте да се домаћа и међународна јавност упозна са непобитном истином о великим страдањима Срба у два свјетска рата и у грађанском рату деведесетих година и нема намјеру да умањује жртве других народа. Српски народ је доживио незапамћен геноцид у Другом свјетском рату који је починила Независна Држава Хрватска. Страдање српског народа у сребреничком крају почиње већ уочи Видовдана 1941. године када се масовно хапсе и убијају истакнути Срби. Бројне

чињенице показују да су Хрвати и Муслимани, који су били припадници Оружаних снага НДХ, имали намјеру да униште српско становништво и затру сваки траг постојања Срба. Посебно се издвајају монструозни злочини Црне легије 1942. и 1943. године јер је велики број српских цивила убијен хладним оружјем.

Линта истиче да је потребно да Србија покрене снажну политичку, правну и дипломатску борбу у међународној заједници за истину о страдању српског народа у Другом свјетском рату и деведесетих година, као и истину о карактеру ратова на простору бивше Југославије. Потребно је основати Меморијални центар српских жртава геноцида НДХ и Меморијални центар српских жртава деведесетих година, као и да Скупштина Србије усвоји Резолуцију о геноциду НДХ над Србима, Јеврејима и Ромима. Очигледно је да постоји дугорочни план да злочин над Бошњацима 1995. године у Сребреници засјени и гурне потпуно у страну почињени геноцид над Србима у НДХ и бруталне злочине над Србима 1992–1995. године у Подрињу и источној Босни. У питању је политика двоструких стандарда појединих западних центара моћи који упорно понављају најбезочнију лаж о Србима као агресорима и злочинцима који су чак починили геноцид и Бошњацима као ослободиоцима и жртвама.

ЗАПАДНИ ЦЕНТРИ МОЋИ И БОШЊАЦИ НЕГИРАЈУ СТРАДАЊЕ СРБА У ПОДРИЊУ

Западни центри моћи и бошњачки лидери константно негирају страдање српског народа у средњем Подрињу, оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Главни разлог је оправдати лажне и бесмислене тезе да су Срби агресори и злочинци, а Бошњаци жртве и ослободиоци и да се у Сребреници десио геноцид над Бошњацима.

Антицивилизацијска је чињеница да представници западних центара моћи и бошњачки лидери годинама одбијају да дођу у Братунац и одају почаст страдалим Србима у средњем Подрињу.

Неспорна је истина да су у Сребреници и околини страдали припадници српског, бошњачког али и осталих народа.

Сви они који заступају лажни мит о геноциду у Сребреници и не поштују српске жртве шаљу јасну поруку да не желе истински мир у БиХ и помирење између српског и бошњачког народа.

Линта истиче да лажни мит о геноциду у Сребреници, између осталог, продубљује подјеле и неповјерење између Срба и Бошњака и подстиче нестабилност у БиХ. Због тога је важно да Србија покрене снажну политичку, дипломатску и правну борбу за истину о карактеру ратова на простору бивше СФРЈ, догађајима у Сребреници, страдању нашег народа, успоставу истих стандарда у суђењима за ратне злочине и поштовању свих жртава без обзира на националну и вјерску припадност.

Потребно је да Србија оснује Меморијални центар српских жртава деведесетих година и независну међународну комисију за истраживање страдања Срба и Бошњака у Сребреници и сребреничкој регији.

Није могуће градити будућност у БиХ и региону која се темељи на лажима и двоструким стандардима.

РЕЗОЛУЦИЈА О СРЕБРЕНИЦИ СКУПШТИНЕ ЦРНЕ ГОРЕ СКАНДАЛОЗНА ПРОВОКАЦИЈА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује као скандалозну провокацију одлуку Скупштине Црне Горе да усвоји Резолуцију о Сребреници.

Наведена Резолуција је усмјерена против Србије, Републике Српске и српског народа јер је заснована на безочној и потпуној лажи о почињеном геноциду над Бошњацима.

Независна међународна комисија за истраживање страдања свих народа у сребреничкој регији Владе Републике Српске урадила је непристрасан извјештај из ког се јасно види да се у Сребреници није десио геноцид и да није убијено 8.000 Бошњака. Исти став заступају свјетски познати стручњаци за истраживање геноцида.

Бројне чињенице показују да су пресуде Хашког трибунала политичким и војним лидерима Републике Српске у случају Сребренице засноване на лажним исказима свједока сарадника с циљем да се оправда безочна и потпуна лаж појединих западних центара моћи да су Срби злочинци и једини кривци за ратове на простору бивше Југославије.

То је био начин да се, између осталог, оправда злочиначка акција *Олуја* и агресија на Републику Српску Крајину и Републику Српску. Такође, пресуда Међународног суда правде да се у Сребреници десио геноцид заснована је на лажним пресудама Хашког трибунала.

Трагична је чињеница да 55 посланика Скупштине Црне Горе који су гласали за срамну Резолуцију намјерно игнорише непобитну истину да се у Сребреници у јулу 1995. године десио злочин над Бошњацима, а не геноцид. Добро је познато да је злочин над Бошњацима био искључиво посљедица освете појединих припадника МУП-а, одметнутих припадника безбједности ВРС и појединих мјештана за бруталне злочине над Србима у Кравици и низу других српских села у средњем Подрињу од 1992. до 1995. године.

Линта истиче да не постоји апсолутно ниједан доказ да је генерал Ратко Младић наредио убиства ратних заробљеника у Сребреници нити да је постојала намјера руководства Републике Српске да се Бошњаци униште у цјелини или дјелимично као група.

Убиства Бошњака су почињена у директној супротности са наредбама генерала Младића који је у више наврата говорио да ће сви ратни заробљеници бити размијењени. Из наведених чињеница јасно се види да постоји огромна разлика између злочина и геноцида, али нажалост, истина не занима већину посланика Скупштине Црне Горе.

СДА НАСТАВЉА РАТНУ ПОЛИТИКУ СВОГ ПРВОГ ПРЕДСЈЕДНИКА АЛИЈЕ ИЗЕТБЕГОВИЋА

Закључци Главног одбора СДА потврђују чињеницу да највећа бошњачка странка наставља да води ратну политику свог првог предсједника Алије Изетбеговића – оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. СДА заступа безочне лажи да је почињен геноцид над Бошњацима не само у Сребреници већ и у општинама: Фоча, Власеница, Кључ, Сански Мост, Котор Варош и Приједор, као и да се појавио нови талас српског национализма који тобоже пријети да оживи духове из мрачних 90-тих година прошлог вијека. Понављањем наведених лажи СДА наставља да одржава штетно неповјерење између Срба и Бошњака и подиже тензије између Србије и БиХ. Једини исправан пут јесте прихватање истине да се у Сребреници десио злочин и над Србима и над Бошњацима што је темељ изградње добрих комшијских односа и повјерења између два народа. Линта истиче да српски народ неће никад прихватити срамотне и политичке пресуде међународних судова према којима се тобоже десио геноцид у Сребреници. Пресуде Радовану Караџићу и генералу Ратку Младићу засноване су у највећој мјери на лажним исказима свједока сарадника, а не на конкретним и чврстим доказима. Међународни суд правде и Хашки трибунал апсолутно нису доказали да је у јулу 2015. године у Сребреници стријељано 8.000 Бошњака нити да је постојала намјера да се Бошњаци дјелимично или у потпуности униште као група. Због тога је потребно започети правну, дипломатску и политичку борбу за истину о страдању Срба и Бошњака у Сребреници и околини, за ревизију хашких пресуда, за истину о карактеру рата у БиХ и за истину о страдању српског народа на подручју БиХ и бивше Југославије.

ВИДОВДАН - ЈЕДАН ОД НАЈВАЖНИЈИХ ТЕМЕЉА СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта честита грађанима Србије и свим Србима у региону и дијаспори празник Видовдан који је један од најважнијих темеља српског националног идентитета. Видовдан је симбол страдања за вјеру и правду, симбол борбе и свјесног жртвовања за слободу и независност, симбол патриотизма, отпора туђину, витештва и херојства, извориште нашег духовног надахнућа и духовна и морална побједа српског народа. Свако ко је жртвовао свој живот у борби за слободу, вјеру, истину и правду он је побиједио јер је жртвовао највише што је могао. То је дан када се са дубоким поштовањем, дивљењем и захвалношћу сјећамо српских јунака који су пострадали током Косовксе битке, али и свих српских јунака који су пострадали од kосовског боја до данашњих дана у борби за слободу, вјеру и идеале. Морамо се увијек подсјећати значаја Видовдана за идентитет српског народа и обиљежавати га за покој страдалим српским ратницима.
Линта честита Видовдан, крсну славу Војске Републике Српске, свим ветеранима, њиховим породицама и свим припадницима Трећег пјешадијског пука Оружаних снага БиХ, који баштини традицију славне ВРС. На овај дан се са поносом и достојанством сјећамо непроцјењивог доприноса Војске Републике Српске у стварању и одбрани Републике Српске и њене кључне улоге да барем дио прекодринских Срба живи у миру и слободи. Због тога је важно да у свакој прилици показујемо поштовање према онима без којих не би постојала Република Српска нити би српски народ опстао на свом вјековном подручју. Наша је морална и национална обавеза да никад не заборавимо припаднике славне Војске Републике Српске који су дали своје животе за слободу и будућност свог народа.

СВЕТИ ЈОВАН ШАНГАЈСКИ ПРОСЛАВЉЕН У НАСЕЉУ ШАНГАЈ

БАТАЈНИЦА СЛАВИ „ХОДАЈУЋЕГ СВЕЦА"

У батајничком насељу Шангај 2. јула прослављена је храмовна слава Свети Јован Шангајски. Ове године се прославља 100 година Руске заграничне цркве, чији је дио био и Јован Шангајски, предвођене митрополитом Антонијем Храповицким, који је са руском емиграцијом основао њено сједиште у Сремским Карловцима. Уточиште у Србији су нашли љекари, професори, учитељи, свештеници…

Литургију је предводио епископ сремски Василије уз саслужење протојереја Страхиње Голијана, архијерејског намјесника земунског Зорана Јовића, намјесника старопазоваачког; протојереја-ставрофора Велизара Живановића; протојереја Драшка Тепавца, старјешине земунског храма Светог Николаја, оца Слободана Вујасиновића, архијерејског намјесника сремско-карловачког и старјешине Петропавловске сремско-карловачке цркве, домаћина, оца Дарка Кончаревића, старјешине Цркве Светог Јована Шангајског; епархијског ђакона Горана Власца и батајничког Слободана Кузмановића. Исповједници су били оци Споменко Грујић и Милорад Симић. Отац Дарко Кончаревић одликован је чином протојереја.

Епископ сремски Василије је говорио о животу Светог Јована Шангајског чије мошти почивају у храму посвећеном икони Богородице *Свих жалосних Радости* у Сан Франциску, који је Светитељ Јован подигао.

– Кажу да Свети Јован никада није спавао, никада није легао у кревет. Цијелог живота је био ходајући светац и светитељ који се непрестано молио Богу, клечећи или стојећи.

Епископ Василије је презао славски колач и жито прелио вином. Кум славе је Предраг Јевтић.

Трпеза љубави је организована у порти и том приликом су академик проф. др Велимир Ћеримовић, из Развојне академије Србије и Жељко Кукић предсједник Културне заједнице Крајине уручили оцу Дарку заставе Академије.

Предсједник Културне заједнице Крајине Жељко Кукић честитао је нови чин оцу Дарку Кончаревићу.

– У великој смо борби за национални српски идентитет, рачунамо на сваку национално свјесну главу да припомогне у очувању националног српског идентитета. Доста је било лутања и разједињености, крајње је вријеме да смо сложни.

Присутнима се обратио и протојереј Дарко Кончаревић.

– Данас је 100 година од чувеног Сабора Руске заграничне цркве којој је припадао Свети Јован Шангајски, а 20 година моје службе у светој цркви. 2001. године сам почео као вјероучитељ по благослову епископа сремског, тај пут је ишао кроз нашу Богословију, затим до ђаконског, свештеничког чина и хвала Вам преосвећени Владико, на указаној части и на мом призиву. Човјек треба да служи, а ја сам ту да служим, односно да служимо једни другима.

Били су присутни и представници општине Земун Игор Вукчевић, савјетник предсједника општине, чланови Вијећа Бошко Радовановић и Вукашин Бојовић.

ДРАГАНА БОКУН

» др Велимир Ћеримовић, Жељко Кукић и отац Дарко Кончаревић

НАЈБОЉИ ОСНОВАЦ У БЕОГРАДУ НЕ ПРОПУШТА ЛИТУРГИЈЕ И УЧЕШЋА

Василије Хаџи Пурић добитник Грамате Цркве Св. Јована Шангајског

Василије Хаџи-Пурић ученик 7. разреда Основне школе *Бранко Радичевић* је у школској 2020/21. освојио 16 награда на такмичењима из енглеског језика, математике, физике, хемије и информатике. Једини је ученик у Србији који је учествовао из горе поменутих предмета на 5 државних такмичења при чему је државно такмичење из хемије и државно такмичење из физике радио истог дана рјешавајући задатке пуних шест сати. Првак општине Земун у свим дисциплинама. Првак Београда са максималним бројем поена у математици, информатици и хемији. Првак Србије у енглеском језику (међународно Виткомен такмичење из граматике, писања есеја и усмјене дебате) освајач златне медаље на Међународном финалу истог такмичења из енглеског језика. Првак Србије из информатике и члан репрезентације Србије на предстојећим међународним олимпијадама као најмлађи члан екипе, јер су остали чланови старији ученици чувене Математичке гимназије. Освајач друге награде на Државном такмичењу из математике. Освајач друге награде на републичком Архимедесовом турниру младих математичара. Освојио максималан број поена на Дабар – међународном такмичењу из дигиталне писмености.

– Оно што посебно морам да истакнем да се Василије редовно причешћује, активно присуствује литургији у Храму Светог Јована Шангајског. Литургију пропушта само ако је на припремама или такмичењу. Као најстарије дијете у петочланој породици коме је отац преминуо када је имао 8 година, води бригу и о млађој сестри Јелени која не заостаје за њим и два млађа брата – рекао је отац Дарко Кончаревић

40. ВИДОВДАНСКИ САБОР У БОБОТИ

Наступом културно-умјетничких друштава у Боботи је завршен јубиларни 40. Видовдански сабор. Програм затварања започео је дефилеом учесника улицама Боботе, а онда су на сцену, поред домаћина из Боботе, изашла и гостујућа друштва из Двора на Уни, Борова и Вуковара.

Гости из Двора на Уни у Боботи су други пут и задовољни су домаћинима и њиховим гостопримством.

– Током године у Двору одржавамо четири манифестације и то Светосавску академију, Ђурђевдански концерт, концерт за Дан општине односно Малу Госпојину и годишњи концерт за Митровдан. Рад нашег друштва обновљен је 2003. године у оквиру *Просвјете* и тренутно имамо шездесетак чланова у три фолклорне секције, а имамо и драмско-рецитаторску и ликовну секцију – прича предсједник пододбора СКД *Просвјете* из Двора на Уни Маријан Јаношевић.

У Двору на Уни српско становништво је одувијек било најбројније и то се није промијенило ни данас упркос свему што се издешавало деведесетих година прошлог вијека. Друштво је наступило са дјечјом групом која је извела игре из Студенице, са женском етно групом која је извела пјесме са Баније и Подгрмеча, ветеранима који су извели сплет банијских пјесама и на крају са женском групом која је одиграла Црну траву.

Видовдански сабор је манифестација која окупља не само фолкорна него и спортска, ловачка и ватрогасна друштва, наступају ту и пјесници, и ликовни умјетници и глумци аматери, а своје умијеће и производе приказују и кулинари и занатлије.

– Сабор је отворен традиционалним окупљањем пјесника и сценским приказом Видовдана у извођењу КУД-а *Ђоко Пашковић* из Боботе. Манифестација је настављена такмичењем у гађању глинених голубова, а отворена је и ликовна колонија. Одржан је и шаховски турнир, као и утакмица између пионира боботског *Борца* и овдашњег Добровољног ватрогасног друштва, а одржано је и такмичење ватрогасних друштава. Приказана је изложба слика насталих на овој и прошлим колонијама – рекао је предсједник боботског пододбора *Просвјете* Светислав Микеревић.

Четрдесет година трајања потврђује да манифестација у Боботи има своју публику и људе вољне да на њој учествују.

СЛАВКО БУБАЛО / SRBI.HR

Одржани *Дани косидбе на Балкани*

Вук Вучковић из Рајца код Љига побједник је 31. традиционалне манифестације *Дани косидбе на Балкани – Меморијал Лазар Лакета*, на којој се такмичило 15 косаца из Србије, Републике Српске и ФБиХ.

На косидби, одржаној у Туристичком центру Балкана код Мркоњић Града, друго мјесто освојио је Милош Тркуља из Петровца, а треће Милорад Сладојевић из Мркоњић Града.

Косци су се, осим у такмичењу ручном косом „варцарком", надметали и у скоку у даљ, обарању руке, обарању са брвна и у бацању камена с рамена. Титула *Делија Балкане* припала је, такође, Вуку Вучковићу из Љига.

У екипном такмичењу у кошењу прва је била екипа Петровца, друга из Мркоњић Града и трећа из Србије.

Побједници су добили новчане награде, косачки алат, пехаре и дипломе.

Побједник Вучковић рекао је новинарима да је дошао у Мркоњић Град да подржи ову манифестацију како би се очувала традиција.

– Имам 23 године, учествујем шест година у такмичењима јер то волим и нема мјеста гдје нисам побједио. Свака парцела тражи неку способност. Косац мора бити спреман, умјети да коси и да има добру, оштру косу – прича Вучковић.

Начелник општине Мркоњић Град Драган Вођевић каже да је мркоњићки крај надалеко познат по овом бренду, по вриједним косцима и косама „варцаркама".

– Наша дужност је да његујемо традицију и одржавамо је, да наредним генерацијама преносимо, да то чувају и да они, сходно времену које долази, све то на одређен начин модернизују – нагласио је Вођевић.

Баре Пршљан из Јајца, вишегодишњи учесник на косидби на Балкани, каже да је учио од мркоњићких косаца и данас се пети пут такмичи са њима.

– Нисам у некој кондицији, али је важно учествовати – истиче Пршљан.

Прије почетка надметања косаца, служен је парастос и положено цвијеће на спомен-обиљежје Лазару Лакети, некадашњем шампиону Европе у ручном кошењу траве и оснивачу ове манифестације.

Косидбу је организовала Агенција за привредни развој општине Мркоњић Град, а покровитељ је општина.

У Суботици одржан Петровдански завичајни сабор и 7. Вече Републике Српске

У организацији Завичајне заједнице Република Српска 11. јула одржан је Петровдански завичајни сабор и 7. Вече Републике Српске. Као и сваке године окупио се велики број људи, а што највише радује велики број младих.

Спортске игре је отворила Наташа Алексић чланица Градског вијећа за спорт и омладину.

– Овакве манифестације чувају традицију и сваке године када је будете организовали и преносили на вашу дјецу, старе игре и обичаји неће бити заборављени. Сигурна сам да ће дуго трајати. Сви учесници су већ побједници јер су ту да чувају традицију, а само тако заједно можемо да опстанемо и да нас буде што више.

У бочању је учествовало 9 екипа, док се у малом фудбалу надметало 7 екипа (*Банија*, *Слога*, *Херцеговина*, *Република Српска*, *Суботица* и *Јовисте*), а нису изостале ни традиционалне дисциплине као што су надвлачење конопца, претезање штапа, скок у даљ и бацање камена с рамена.

» Крајишници најбољи у повлачењу конопца...

» ...Херцеговци у фудбалу

У ЗНАКУ ФЕР-ПЛЕЈА

Као и увијек за спортски дио манифестације био је задужен познати суботички спортски радник проф. Љубомир Јотановић.

– Увијек се радујем када све протекне у спортском духу и фер-плеју – рекао је Јотановић.

Најуспјешнији у малом фудбалу били су Херцеговци, друго мјесто припало је екипи *Слоге*, а треће мјесто екипа *Суботица*.

Најјачи у надвлачењу штапа био је Драго Попуча из Банатског Великог Села који је лако савладао остале противнике, друго мјесто освојио је Вујадин Боснић, а треће Јанко Иветић.

» Мирослав Каран

Златна медаља у скоку у даљ гдје се надметало 12 такмичара припала је Љубомиру Јотановићу из 33 Република Српска, друго мјесто је припало Јовану Ступару, а треће Дамјану Маринковићу.

У дисциплини бацање камена са рамена златну медаљу је однио Боривој Стојисављевић из екипе *Крајишници* Банатско Велико Село, друго мјесто припало је Кристијану Мицићу, док је Дејан Радак из Завичајне заједнице Република Српска освојио бронзу.

У потезању конопца најјачи су били *Крајишници* из Банатског Великог Села, друго мјесто је екипа 33 Република Српска и треће мјесто 33 Република Српска – омладина.

Такмичари су имали обезбијеђен ручак, пасуљ, печено прасе и јагње, а за оне који посте спремљена је риба. И забавни дио није изостао, тако да се и на спортском терену могла чути завичајна пјесма у извођењу Здравка Јерковића.

Након спортског дијела услиједило је 7. вече Републике Српске у сали Одмаралишта на Палићу.

Отац Драган Стокин је благословио скуп и нагласио да му је пуно срце када види овако сабран српски народ.

– Нажалост смо се одродили од своје традиције, од онога што нас чини да будемо то што јесмо. Тумарајући напипавамо и бирамо врло често погрешне путеве, погрешне узоре, па самим тим и наше страданије бива велико.

БАКИЋ: ВИЈЕК ОД ДОЛАСКА ПРЕКОДРИНСКИХ СРБА

Присутне је поздравио градоначелник Стеван Бакић, поручујући да овај догађај заузима мјесто у календару нарочито важних свечаности Града Суботице.

– Ове године славили смо један вијек од првог насељавања наших људи са српских простора Босне и Херцеговине у околину града. Они су, заједно са солунским јунацима из других српских крајева, на празним ливадама подигли Вишњевац и Нови Жедник, као и Бачко Душаново и Мишићево, који су настали нешто касније. Долазили су наши људи и послије Другог свјетског рата, али никада тежа срца него од 1990. до 1995. године. Тешко искуство напуштања својих огњишта ублажила је Суботица својим гостопримством. Наш град је данас дом многим успјешним људима поријеклом из Републике Српске, који се труде да очувају и ојачају своје везе са завичајем, али и да га повежу са градом у којем живе. Посебно нас радује што све више младих са тих простора студира у Суботици и узима учешћа у раду завичајних удружења.

ОКУПЉАЈУ 3.500 ЧЛАНОВА

По ријечима Мирослава Карана, предсједника Скупштине 33 *Република Српска*, ова организација је основана 2014. године и уз много турбуленција успјели су да достигну ниво да се за њихово вече тражи карта више.

– У јуну прошле године преселили смо се у нове просторије гдје можемо да примимо велики број људи свакодневно, основали драмску секцију за најмлађе, покренули бесплатне додатне часове за ђаке који то не могу себи да приуште – истакао је Каран.

Становништва из Републике Српске има јако пуно на територији цијелог Сјевернобачког округа.

– Наше удружење броји око 3.500 чланова, али их има доста више. Битно је да се дружимо и окупљамо, његујемо нашу богату традицију којом можемо да се поносимо. Република Српска и Србија никада нису биле одвојене, ми осјећамо то заједништво, да смо један народ, а граница је само маргина коју морамо да прелазимо сваки пут. Надам се да ће што више људи из Суботице посјетити Републику Српску и обрнуто и да ћемо и тако јачати наше везе и да покажемо колико смо заправо моћни – рекао је Каран и овом приликом се захвалио Представништву Републике Српске на подршци.

Присутни су били и градоначелник Сомбора Антонио Ратковић, предсједник општине Мали Иђош Марко Лазић, замјеник предсједника општине Кањижа Небојша Ракић и предсједник Скупштине општине Бачка Топола Саша Срдић. Госте су забављали чувени Синови Мањаче и Ћана. **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАН И ФЕСТИВАЛ ЗА ДЈЕЦУ

Завичајни фестивал за дјецу одржан је 2. јула у Дјечјем позоришту у Суботици. Организатор фестивала је Завичајна заједица Република Српска.

У оквиру фестивала изведена је позоришна представа *Доживљаји мачка Тоше* по роману Бранка Ћопића, проглашени најбољи радови у оквиру литерарног и ликовног конкурса са темом *Мој завичај*, а одржан је и *Завичајни квиз* о познавању српске историје.

На литерарном конкурсу награђени су Петра Савић, Сара Видаковић, Теодора Стокин, а на ликовном конкурсу Анђела Миловић, Јована Курица, Јелена Курица, Анђелија Радишић. У квизу познавања историје српског народа побједила је екипа Завичајне заједнице Републике Српске из Суботице у саставу: Немања Рађевић, Милан Мишановић, Лидија Поповић и Маша Илин. Друго мјесто у квизу је освојила екипа Завичајног удружења *Петар Кочић* из Апатина у саставу: Вељко Сладојевић, Јелена Курица, Јована Курица, Анђелија Радишић.

ЈОВО РАДОШ (72) СА СИНОМ И УНУКОМ ПРЕДВОДИО ТРКАЧЕ

Одржан 32. петровдански полумаратон од Бачке Паланке до Гајдобре

По традицији истрчан је 32. Петровдански полумаратон, између двије православне цркве – бачкопаланачке и гајдобранске. Међу седамнаест атлетичара нашао се и др Јово Радош, једини који је истрчао све до сада одржане полумаратоне, Бачка Паланка–Гајдобра.

– Првих неколико одржаних полумаратона, били су без награда. Тада су такмичари учествовали, како би остварили спортски подвиг. У посљедње двије године ово зовемо Петровдански подвиг, јер нико од учесника трке неће добити награду. Ове године у трци је учешће узело нас петнаест. Као и ранијих година, кренућемо испред бачкопаланачког храма посвећеног Јовану Крститељу, а завршићемо трку испред гајдобранског храма који је саграђен у част Светих апостола Петра и Павла. Ове године, баш као и прошле, најважније нам је свакако било, да не прекинемо континуитет одржавања ове трке. Ја сам недавно у једној прилици рекао, да ћу трчати ако Бог да, и тридесет трећи пут, дакле онолико колико је година господ Исус Христос, живио на Земљи. Свакако да је ово заиста велики подвиг истрчати све до сада одржане полумаратоне, а било их је тридесет један. Иначе, полумаратон Бачка Паланака–Гајдобра, поред мене покренуо је и Мирослав Главаш Барба, који је озваничио ово такмичење – каже Јово Радош и додаје:

ЛЕГЕНДА: Јово Радош (у средини) једини који је истрчао све славске полумаратоне

– Касније су се у ову трку укључивали и многи прваци државе, многи маратонци из иностранства, Етиопије и других држава. Дакле, трка је имала и међународни карактер, па нам је између осталог и због тога циљ, да се њено одржавање не прекине. Овај пут немамо пратњу полиције, јер за њом није било ни потребе – изјавио је др Јово Радош, један од четрнаест учесника, полумаратона *Бачка Паланка–Гајдобра 2021*.

На овом подвигу учествовале су три генерације Радоша, што је веома занимљиво, а то су поред Јове, његов син и унук.

Ово су сви учесници Петровданског подвига: др Јово Радош, Бранислава Степанов, Сања Готва, др Лазар Радош, Радош Радош, Милош Бошковић, Давид Радановић, Игор Антоловић, Милош Петрић, Никола Рајак, Самир Аличић, Борислав Поповић, Мирослав Пешић, Александар Стајић, Немања Ђурић, Игор Бакош и Никола Ђурић.

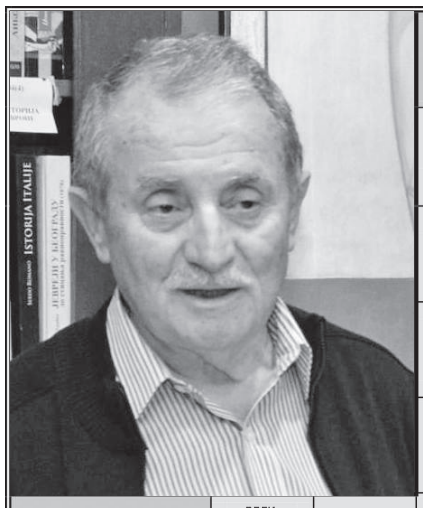

				ЈЕДАН ОД НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ САВРЕМЕНИХ СРПСКИХ ПИСАЦА ИЗ КРАЈИНЕ		УКРАСНИ ПРИДЈЕВ	ЊЕГОВО РОДНО МЈЕСТО НА БАНИЈИ	ПЈЕВАЧИЦА БЕКУТА
				МЕКАНА				
				ПОЕН У ЏУДОУ				
				ГЛАВНИ ГРАД ПЕРУА				
				РАНИЈИ СРПСКИ ВАЈАР ЛОГО				БОРИЛИШТЕ
РОМАН ПИСЦА СА СЛИКЕ, ДОБИТНИКА НАГРАДЕ *САВА МРКАЉ*		ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА (НАР.)	ТЕЛУР	ТЕСТЕРА (ЊЕМ.) / БИВШИ (ГРЧ.)				
УРЕЂАЈ ЗА ДЕТЕКЦИЈУ РАДИОТАЛАСА								
ЈЕДАН РУСКИ АУТОМОБИЛ						ВЕНЕЦИЈА / РАНИЈА ГЛУМИЦА, БОСИЉКА		
СУСЈЕДНА СЛОВА АЗБУКЕ			ЈЕДАН ЖИТЕЉ СРБИЈЕ / АПСАНА					
ДАНИЛ КИРИЛОВИЧ ЗАБОЛОТНИ				ГОСПОЂА (ИТАЛ.) / ГЛУМАЦ, СТЕВАН				
МАЊИ ПЕРИОД У РАЗВОЈУ НЕЧЕГА								ЛИНИЈА
ДЈЕЧИЈА ОБДАНИШТА							ЦЕНТ / 24 ЧАСА	
ОРАНИЦА					ИНИЦИЈАЛИ ФИЗИЧАРА ЊУТНА	АКАДЕМСКА ТИТУЛА / ТИТАН		
НИЖИ СВЕШТЕНИЧКИ РЕД (КАТОЛ.)								
ТОЛСТОЈЕВА ЈУНАКИЊА, АНА								

РЈЕШЕЊЕ: мека, нон, Лима, Ото, шера, аетектор, "Алеко", ВЕ, же, Србин, АКЗ, Дона, етапиа, вртин, ц, нива, АР, академат, Капетанина

Уређено партизанско гробље *Калуђерац* поред Топуског

Четрдесетак чланова Омладинске мреже Срба у Хрватској, Градске организације СДСС-а Глина, општинске страначке организације Топуско уз помоћ старијих колега уређивало партизанско гробље *Калуђерац* на крају засеока Сува Перна недалеко од Топуског.

У акцији су, поред младих окупљених у овим српским институцијама, учествовали потпредсједник Владе РХ Борис Милошевић, предсједник странке и СНВ-а др Милорад Пуповац, предсједник Извршног одбора СДСС-а Боро Ркман и многи други.

Партизанско гробље смјештено непосредно близу истоименог извора, до рата је било у саставу Меморијалног парка *Петрова гора*. По повратку из избјеглиштва, гробље су уређивали малобројни, углавном старији повратници, а како је и њих нажалост све мање, гробље је било препуштено „зубу времена"!

На Калуђерцу је сахрањено 365 партизана, углавном из Истре и словенског приморја, који су подлегли ранама у одјељењу *Врлетне стране* централне партизанске болнице Петрова гора. До рата су веома често делегације антифашиста из Истре долазиле на гробље и полагале вијенце, а иницијативом Ркмана и општинског начелника Ивице Кузмића, ова врста евоцирања сјећања и поштовања традиције НОБ-а би требала бити настављена.

– Учинили смо богоугодно и људско дјело. Вратили смо достојанство посљедњем почивалишту оних који су своје животе дали за слободу – рекао је Ркман по завршетку акције захваљујући учесницима.

Подсјетио је, обзиром да је највећи дио први пут на Калуђерцу, како је гробље некада било ограђено дрвеном оградом и густом живицом, а над сваком хумком је био крст.

– Морална је обавеза српских институција као и општине Топуско чији је начелник Кузмић са нама, да нађемо средства како би поново хришћански и цивилизацијски обиљежили ово мјесто. Страдали антифашисти нису заслужили да по њиховим гробовима ходају и рују дивље животиње – закључио је Ркман.

СТОЈАН ПРОДАНОВИЋ О ЈУБИЛЕЈУ *СРПСКОГ КОЛА*

Вјеродостојан свједок времена

- ***Српско коло* феноменолошки, заслужује видно мјесто у српској култури памћења. У пет година његовог излажења, штампано је 60 бројева, а занимљиво је да се новине под именом *Српско коло* по готово истовјетним идејама, не појављују први пут**

ПИШЕ: СТОЈАН ПРОДАНОВИЋ

Паралелизам разних идеја произлази из времена која, кроз историју, знају бити подударна, иако никада не могу бити потпуно иста. Отуда и идеје у различитим временима знају бити подударне, али не и истовјетне. Честа је појава подржавање идеја из претходних времена које нису, из разних разлога, у потпуности остварене. Тако настаје паралелизам идеја. Појава таквих паралелних идеја су и идеје о покретању листа (новина) *Српско коло*.

Лист под називом *Српско коло*, у времену нешто више од стотинак година, покретан је два пута. Први пут у Загребу, 1903. године и други пут у Београду 2015. године. И први и други пут, лист су покренули људи чије је животно опредјељење била политика.

Први је основао власник листа Светозар Прибићевић, а други Миодраг Линта, са својим удружењем. Оба покретача листа, су били Крајишници. *Српско коло* из 1903. године је издавало Друштво *Српско коло* д.д. а други Удружење грађана Савез Срба из региона.

Лист је у оба случаја, излазио на ћирилици и уз употребу ијекавског изговора српског језика.

Тематско опредјељење листова је политичко информисање, бављење културом и историјом Срба, остварење политичких и других утицаја, пропагандно дјеловање… Ипак тежишно и централно програмско опредјељење, листа и у једном и другом случају је политика.

Лист из 1903. године је уређивао уређивачки колегиј Друштва *Српско коло*, а 2015. године *Српско коло* уредништво на чијем челу је Трифко Ђоровић.

Лист *Српко коло* покретан је два пута, 1903. и 2015. године.

Идејни покретачи листова су били српски политичари, поријеклом Крајишници, Светозар Прибићевић и Миодраг Линта.

Први лист је излазио у Загребу и Београду, док други само у Београду.

Оба листа писана су на ијекавском изговору српског језика и ћириличном писму.

Оба листа су надахнута идејом о очувању идентитета српског народа.

Листови су покренути као политичка гласила, али су се редовно бавили културом крајишких Срба у прогонству и Срба изван Србије.

Циљна друштвена група оба српска кола је српски народ који живи или је родом и поријеклом ван матице.

Етичка константа оба листа *Српско коло* је у опредијељености листа са истакнутим националним предзнаком и борба за прокламовани српски национални интерес. Оба листа живе за српски народ и то онај дио српског народа који је, у односу на цјелину, ободни, крајишки народ, који је по природи ствари бивао више изложен разним ударима и по правилу бивао обесправљенији. Суштински и формално (писмо и изговор) лист, у оба случаја, био је и јесте опредијељен и осмишљен у складу са стварношћу и потребама тачно одређене друштвене групе и попуњава објективну и видљиву информативну празнину у српском новинарству.

Уредничка истрајност листа *Српско коло* новијег датума је неспорна. Након више од 60 штампаних бројева, изашлих у пет година постојања, лист није одступио од оснивачке идеје која се односила на разлоге и циљеве покретања листа. Колористички исказ тема листа, сврстаних по рубрикама, сугерише утисак да ће се, тек у будућности, овај лист сврстати у ред оних друштвених и друштвено-историјских, као и културних отисака који претендују да буду озбиљни, па и велики тумачи једног времена.

Неизоставно, лист је спреман за излазак пред строгу испитну комисију историје. Баш као и његов претходник из 1903. године.

Садашње *Српско коло* није једини лист намијењен Србима ван матице, али за разлику од других, који у свом имену носе префикс „крајишки", није учинио отклон од матерње изговорне варијанте крајишких Срба, а самим тим и од идентитета овог дијела српског народа.

У знак подршке часопис за књижевност и културу крајишких Срба Западне Славоније и *Пакрачки декрет* је на скроман начин обиљежио јубилеј листа *Српско коло*.

Паралелизам идеја које су се јављале и излазиле на сцену почетком двадесетог и почетком двадесет и првог вијека, нису случајне. Оне су само посљедица готово истовјетних друштвених антагонизама и проблема који се, прије свега тичу оног дијела српског народа који је под сталним притиском и прогонима, ван матице. То су, прије свега, Крајишници, као и сви Срби који живе ван матице.

Паралелизам идеја о покретању првог (1903) и другог (2015) листа *Српско коло* као и садржајни паралелизам политичких идеја изражених у листовима, говори о дуготрајности проблема, неспоразума и прогона којима је изложен српски народ изван матице замље. Наравно, он свједочи и о потреби сталне борбе да се ти неспоразуми превазиђу, а прогони Срба коначно и трајно нестану.

Уредништво часописа за књижевност и културу крајишких Срба *Пакрачки декрет*, листу *Српско коло* честита јубилеје – излазак 60. броја листа и пет година његовог живота уз наду да ће се, на радост читалаца, континуитет наставити.

Срећно и дуговјечно!

АУТОР ЈЕ ГЛАВНИ УРЕДНИК *ПАКРАЧКОГ ДЕКРЕТА*

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите да добијете свој примјерак *Српског кола* позовите број дописништва у Новом Саду **021/ 66 13 600**

Радним данима од 9 до 16

ГОРАН Ж. КОМАР О НАЈПОЗНАТИЈОЈ БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКОЈ НЕКРОПОЛИ

СТЕЋЦИ НА РАДИМЉИ ПРИПАДАЛИ СУ ХРИШЋАНИМА ИСТОЧНОГ ОБРЕДА

Најрепрезентативнија и најпознатија средњовјековна босанскохерцеговачка некропола Радимља (код Стоца) представља гробље православних угледника Милорадовића – Храбрена.

У своме укупном, естетском и умјетничком и религијском изразу, она је несумњиви продукт правовјерја. Ако се узме да готово сви њезини епитафи свједоче укоп припадника знамените лозе, јасно је да се њезин православни карактер не може доводити у питање.

Ваља се увијек сјетити ријечи теренског истраживача М. Вега: „U prvom redu treba a priori odbaciti svaku pomisao na tvrdnju da su spomenici na Radimlji svojina vjernika bosanske crkve koju mnogi učenjaci smatraju heretičnom" и: „Stećci se pojavljuju na prostoru gdje nikad nije bilo bosanskih heretika ili heretika uopće." У својим синтетичким прегледима М. Вего (*Из исшорије средњовјековне Босне и Херцеīовине*) је подвлачио опажање да се стећци налазе на „чисто илирском подручју" и да се вежу за гробне гомиле.

Он 1980. године пружа тек незнатан дио примјера како би учинио илустрацију. По томе погледу он се не може означити претечом најобимнијег дјела које доноси слику стања у Далмацији, дјела подупртог једном католичком удругом (А. Шкобаљ, *Обредне īомиле*), јер су стари антропогеографи, понајмање заслужни Ј. Дедијер, и те како дотакли ову појаву органског везивања и проистицања стећка из гробне гомиле која се официјелно приписује палобалканском супстрату.

М. Вего и његово дјело представља и данас несавладиву запреку шовинистичким погледима огрнутим научним плаштом које у Босни и Херцеговини и у наше вријеме производе аутори који одбијају помисао на присуство православне црквене огранизације у Хуму.

Вего каже: „…da su se stećci u obliku sanduka upotrebljavali u Humu od ortodoksnih vjernika u doba II polovine 14. vijeka".

Овај истраживач је навео тек неколико примјера монуманталних гробника са натписима. Оно што је за Радимљу изузетно важно је присуство на локалитету Црквина у опсегу засеока Видоштак великог броја споменика средњег вијека који леже уз остатке старе цркве која се, сходно налазу плоче са представом Пресвете Богородице са Христосом, означава као „Богородичина". Управо овдје лежи и данас плоча са натписом калуђерице – дивице Марије жене попа Дабижива врло разговјетно датирана годином по византијском рачунању: 1231. На Радимљи, чији је други назив Војводина, леже три масивна крста.

Њихов положај није производ случаја, већ осликава ситуацију на бројним хумским некрополама наткриљеним Крстом. Њихов положај је одређен потребом да се истакне призив Крстом гробљу житеља Хума, житеља Херцеговине и Крст представља, формира, царске двери древноме гробишту. Простор овог чланка ми не допушта да набрајам примјере. Сви познаваоци херцеговачких некропола то знају. Крст на Радимљи, или Јасени, или Бунчићима, није ни за годину дана млађи од високог сљемењака или сандука. Он се само подиже на одговарајућем мјесту! Крстови на Радимљи управо услијед свога богатог ликовног израза то свједоче боље него други? Вего је искусним оком прегледао и анализирао бројне ликовне представе на споменицима Радимље казујући о њиховом правовјерном карактеру. Упечатљив је међу радимљанским натписима онај који каже: „ Аз раб Божји Радоје Вуковић синовац војеводе Петра. ВВ ВВ".

Војвода Петар Милорадовић бијаше ктитором Цркве Светих Апостола Петра и Павла на Ошанићима до којих сеже предио Батноге. Његова гробна плоча лежи пред црквом, као што гробна плоча калуђерице Марте лежи крај апсиде ове Петрове задужбине. Бројни су крстови уклесани на радимљанским споменицима. Други Радоје Храбрен бијаше син војводе Стјепана који изреком казује да лежи на својој баштини „на Батногах". Уколико је предио Батноге у власништву овога рода (према Вегу предио од Ошанића до потока Радимља), тада ова некропола припада Милорадовићима – Храбренима. Због тога је Вего категоричан: „Upravo ovaj natpis i bez ostalih navedenih dokaza dokazuje da se niko od heretika na ovo groblje nije smio pokopati jer su Miloradovići pravoslavni i vlasnici čitavog groblja".

» Аутор текста у Радимљи

Ја не само да означавам ово гробље власништвом Милорадовића, него постављам питање: да ли је и Павко Радохнић укопан под крупни сандук на Ходову (Хареми) управо имао родбинску везу са родом кнеза Павка и брата му Петра и кнеза Вукца, Стјепана? Попрати су село којему припада Видоштак са древном црквом и плочом калуђерице Марије „подружјем" попа Дабижива, а Попратовићи бијаху развојна линија Храбрена. Ако је Вего у праву када изједначује доброга Радоја Попратовића из једне дубровачке државне листине са добрим Радивојом Попратовићем дијаком, тада ваља гледати и на могућност да је постојала веза Павка Радохнића са Ходова са овом личношћу. А такво сазнање могло би добрано промијенити погледе на дистрибуцију и стабилна станишта рода Храбрена. Као што наш налаз гробног споменика и натписа Радича Пићевића и селу Клечак открива гробишта овог властелинског рода ван сједишта у Љутом Долу.

Ево што Вего пише о Видоштаку: „Tu u blizini nekropole je bila u najstarijim rimskim vremenima starohrišćanska crkva sv. Vida po kome se i lokalitet nazvao Vidoštak. No to se ime primjenjivalo i na Stolac i njegovo polje (Planum s. Viti) u 15. vijeku. U ruševinama pomenute crkve, kasnije nazvane sv. Bogorodice, nađen je kameni kipić Gospe s Kristom djetetom u ruci iz oko 1.200 godine. Izgleda da je ova crkva bila parohijalna…"

Овај аутор је јасно рекао да су гробље на Видоштаку, Црква Пресвете Богородице и стећци на Радимљи припадали хришћанима источног обреда. Свакако, ваља погледати и на остала стара гробља у реону Видоштака: гробље на Горици са натписом жупанице Руди (недавно сам објавио тачан цртеж натписа), али и на удаљеније гробље у Ходову, па и у Љубљеници. Три ходовске некрополе су посве изузетне умјетничке израде и барем дјелимично оне могу припадати Милорадовићима – Храбренима. Не би то било необично када се погледа на распоред њихових цркава – задужбина у овоме крају.

Од Ошанића, преко Тријебња, Храма Св. Николе из којега сам недавно објавио и нове натписе, а који је 1534. подигао Радоје Храбрен, Опличића, Клепаца и других дестинација. Оваква дистрибуција рода Храбрена, несумњивих управљача овим подручјем, са средишњим историјским споменником Црквом Св. Вида – Пресвете Богородице на Видоштаку у којој дјелује поп Дабижив за владе рода хумског кнеза Мирослава, као и позната позиција рода у периоду турске владавине, не допушта инсталацију јеретичких организација у овом крају. Милорадовићи су и из општег хода и карактера српске православне породице Немањића и обрасца њиховог ктиторског прегнућа, али и из црквено-културног наслијеђа сопственог завичаја могли црпити замисли за најкрупније ктиторско дјело њиховог историјског периода у читавом српском народу.

Када се говори о столачком крају ваља се сјетити и плоче са ћириличким натписом која је пред Други свјетски рат пронађена у свештеничком гробу (са кандилом) у средишту Стоца, а која је одлуком покојног архимандрита Симеона одложена у Зетски дом у Стоцу. Вјерујем да није тешко докучити разлоге за темељита минирања скоро свих задужбина Милорадовића у протеклом рату.

ДР ГОРАН Ж. КОМАР

НАСТАВЉАЈУ СТАЗАМА ПРЕТХОДНИКА

Слободан Бобан Драшковић нови предсједник Клуба Гачана у Београду

Након великог губитка и празнине која је настала одласком у вјечност Светозара Црногорца, на празник свештеномученика митрополита Јоаникија Црногорског, одржана је изборна скупштина Клуба Гачана у Београду.

За новог предсједника Клуба Гачана једногласно је изабран Слободан Бобан Драшковић, док су потпредсједници др Милимир Кошутић, проф. др Јадранка Милошевић, Ранко Гојковић и Раде Црногорац.

– Живимо у временима када је Гачана чини ми се, најмање у Гацку, или још тачније у гатачким селима, која се одавно празне. Прва тачка програма Клуба је омасовљавање и подмлађивање чланства – поручио је Бобан Драшковић.

Он је подсјетио да Клуб Гачана постоји 34. године а да су у том периоду њиме руководили: Радивоје Петковић, Костадин Пушара, Мишо Поповић, Видак Ковачевић и Светозар Црногорац.

– Имао сам велику част да са Видаком, а посебно са Светом блиско сарађујем. Велика је и важна била улога способног, продорног и часног човјека, кога нису случајно назвали гатачким кнезом – Видака Ковачевића. Са Светом и тадашњим челницима Клуба у ратним годинама је прикупљао помоћ и слао у завичај, помагао у свим осталим хуманитарним активностима а посебно у збрињавању рањеника. Али и низ осталих иницијатива, донације за постављање споменбисти Перу Слијепчевићу и др Саву Бумбићу, активно учешће у организовању Ђоровићевих сусрета, финансирање штампања и промоције књига, прикупљање новчаних прилога за изградњу православних храмова и много тога још – рекао је Драшковић који се посебно осврнуо на лик и дјело Светозара Црногорца.

» Секретар Трифко Вуца, предсједник Скупштине Славко Гојковић и предсједник Клуба Гачана Слободан Бобан Драшковић

Најавио је штампање књиге са радним насловом *Сшоменица Свешозару Црноīорцу*, гдје би били сабрани његови текстови на разне теме које је објављивао углавном на порталу *Слободна Херцеīовина*, а у другом дијелу записи његових пријатеља и поштоваоца о њему.

– Хоћемо и на тај начин да се одужимо Светозару и сачувамо успомену на њега, његове идеје и његова непролазна дјела – рекао је Драшковић.

Клуб Гачана је установио и крсну славу – свештеномученика Петра Зимоњића, који се прославља 17. септембра.

– Наш Гачанин, Свети Петар Зимоњић, митрополит захумско-херцеговачки и приморски, а потом и добробосански, мученик, пострадао је за вјеру православну и српство мило, иако је могао да се склони из Сарајева гдје га је рат затекао, остао је уз свој народ и изабрао Царство небеско. Завршио је свој овоземаљски живот у Јасеновцу – рекао је Драшковић који се потом осврнуо и на важан завичајни јубилеј.

– Навршава се 200. година од рођења и 110. година од смрти највећег херцеговачког јунака свога времена Стојана Ковачевића. Намјера нам је да ове значајне јубилеје обиљежимо пригодном Академијом… – рекао је Драшковић и најавио читав низ програмских активности којим ће се промовисати име Гацка и Херцеговине у матици Србији.

НОВО РУКОВОДСТВО КЛУБА ГАЧАНА

Нови Управни одбор састоји се од 9 чланова, а у њему су, осим предсједника и четворо потпредсједника, Миладин Милошевић, генерал Спасоје Мучибабић, Милимир Јегдић и Немања Слијепчевић. За предсједника Скупштине изабран је Славко Гојковић, а потпредсједник је Марко Ковачевић. За секретара Удружења реизабран је Трифко Вуца. Надзорни одбор чине Милутин Јегдић, Никола Стојановић и Милован Бољановић. Клуб Гачана установио је Стручни савјет у коме су Милош Марковић, Петар Бумбић и Слободан Супић.

ЖАРКО Ј. РАТКОВИЋ УРУЧИО НОВЧАНУ ДОНАЦИЈУ УДРУЖЕЊУ *БЕБЕ*

Требињци помажу породице са проблемом стерилитета у завичају

Предсједник Удружења Требињаца *Јован Дучић* у Београду Жарко Ј. Ратковић уручио је новчану донацију Удружењу породица са проблемом стерилитета *Бебе* из Требиња.

– Поштујући завјет Јована Дучића да се пружа помоћ онима којима је то потребно у Херцеговини, што Удружење Требињаца годинама и чини, ове године одлучили смо да помогнемо Удружење породица са проблемом стерилитета *Бебе* – рекао је Жарко Ј. Ратковић.

Он је домаћинима поклонио и књигу, које је издало Удружење Требињаца, Владимира Ђоровића *Лука Вукаловић и херцеīовачки усшанци 1852–1862 īодине*.

– За овај устанак није потребна пушка него љубав. Алармантна је, али и веома истинита, порука да без беба нема ни Херцеговине – закључио је Ратковић.

Сњежана Мисита предсједница Удружења *Бебе* рекла је да је за 11 година рада овог удружења резултат веома видљив, јер је у том периоду рођено 147 новорођенчади.

Мисита је уручила захвалницу Удружењу Требињаца уз наду да ће заједничка сарадња бити континуирана.

Република Србија
Министарство културе и информисања

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије - Министарства културе и информисања. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

У ГАЛЕРИЈИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ ПРИРЕЂЕНА ИЗЛОЖБА НА КОЈОЈ ЈЕ УЧЕСТВОВАЛО 120 АУТОРА

» Част да отвори изложбу припала Владимиру Цуцићу

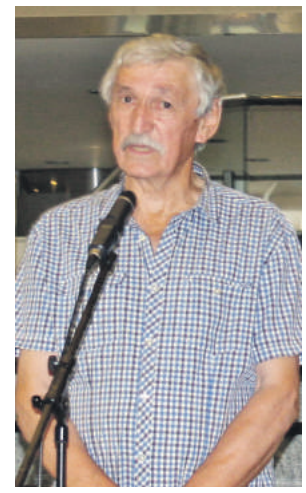

» Никола Церовац, члан организационог одбора

Умјетници поклонили своја дјела за пострадале од земљотреса на Банији

У изложбеном простору Народне банке Србије, 24. јуна 2021. приређена је аукцијска изложба умјетничких дјела ликовних умјетника Србије за помоћ народу Баније пострадалом у разорном земљотресу 2020. године.

Изложба је отворена у организацији Удружења Срба из Хрватске, Српског културног друштва *Зора* Книн – Београд, Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд, Умјетничког братства манастира Крка и Звона Метохије, а своје учешће узело је 120 сликара, са 124 умјетничка дјела. Десетак дана касније, на истом мјесту, одржана је аукција, нажалост не толико успјешна, а сав приход од продатих експоната намијењен је пострадалим од земљотреса.

ЦЕРОВАЦ: ПО БЛАГОСЛОВУ ЕПИСКОПА ГЕРАСИМА

Прије службеног отварања изложбе, посјетиоци који су се за ову прилику окупили у доста великом броју, могли су да чују неколико изворних крајишких пјесама у интерпретацији женске пјевачке групе *Банија*, а затим се окупљенима обратио један од иницијатора аукцијске изложбе Никола Церовац, предсједник СКД *Зора* Книн–Београд.

На почетку свог излагања, Церовац је поздравио све присутне, посебно оне који су истакли своја умјетничка дјела и нагласио да се изложба реализује са благословом епископа горњокарловачког Герасима.

– Код оваквих акција сликари су увијек показивали разумијевање и ширину своје душе и дали своја умјетничка дјела на аукцију у циљу да се што више новца скупи за пострадале на Банији. Имали смо ту подршку и удружења, Комесаријата, Народне банке Србије и ево пред нама се налазе 124 дјела спремна за продајну изложбу – истакао је Церовац, додајући да је можда очекивао више посјетилаца, али и много већу подршку медија који су позвани на овај скуп, али их се, како је навео, мали број одазвао што отвара нека друга питања, али не да се о њима расправља овом приликом.

ЧАЛИЈА: НЕ СМИЈЕМО ДА СЕ ДИЈЕЛИМО

Један од чланова Умјетничког савјета пројекта Зоран Чалија, у својој бесједи, истакао је да су Срби подијељени на државице бивше Југославије, а да су умногоме допринијели томе, јер се и данас међусобно дијеле на Црногорце, Херцеговце, Далматинце, Славонце, Банијце, Личане и друге…

– Сматрам да оваквим акцијама ми постижемо заједништво, да помажемо једни другима и чинећи то учвршћујемо наше братство. Зато српски народ мора једном да се уједини, да станемо једни уз друге, да будемо једно, односно да је крајње вријеме да се Срби сложе. Битно је истаћи овдје, да ми умјетници као најугроженија социјална категорија у овој земљи, за које се поставља питање да ли су уопште потребни нашој држави, имају свијест и савјест да се у свим оваквим акцијама масовно одазову, дају своја дјела, и да са тим сликама поклоне један дио душе помажући свом народу – рекао је, између осталог, Зоран Чалија.

Никола Церовац, члан Организационог одбора, позвао је комесара за избјеглице и миграције Републике Србије Владимира Цуцића да отвори овај скуп и захвалио му се на свему ономе што он лично и институција на чијем је челу чини за унапређивање умјетности поготово у крајевима гдје то данас није ни мало лако.

ЦУЦИЋ: ДЈЕЛА ПОКЛОНИЛИ ЉУДИ ВЕЛИКОГ СРЦА

– Највише даје онај ко најмање има. Богаташи не дају. Ови људи који су дали своја дјела нису људи који имају превише и зато им велико хвала. Само више од онога ко мало има даје онај ко је све изгубио, а баш међу овима који су дали своје слике, бар њих је стотину из тих крајева. Они други, умјетници у Загребу, овако нешто нису урадили. А могли су јер су и Хрвати страдали на том подручју. Одавно су они мислили да ће нас затрти брзо и лако. Ових дана обиљежавамо 80 година Јадовна и Пага, Голубњаче, али ви сте опстали и Србија је сада земља свих нас. Једна непрочитана књига из које излази доброта, а ви сте можда најбољи дио те књиге – рекао је, у свом обраћању, Цуцић још једном се захваливши што му је припала част да отвори ову изложбу.

Отварању изложбе присуствовали су народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Милорад Линта, генерални секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир, Сњежана Орловић, историчар умјетности која је урадила предговор поставке изложбе. Треба истаћи да су Умјетнички савјет пројекта чинили Никола Кусовац, Милош Шобајић, Весна Марковић, Небојша Ђурановић, Здравко Мирчета и Зоран Чалија, док су у Организационом одбору били Никола Церовац, Никола Булатовић, Милојко Будимир и Мирослав Ковјанић.

Част да својом пјесмом затворе званични дио припала је мушкој пјевачкој групи *Банија*, док се за послужење са својом екипом и овај пут побринуо познати крајишки угоститељ Ђоко Допуђа.

ТЕКСТ И ФОТОГРАФИЈЕ: ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Зоран Чалија и Здравко Мирчета

УРУЧЕНА ПОВЕЉА АКАДЕМСКОМ СЛИКАРУ ЗДРАВКУ МИРЧЕТИ

Зоран Чалија, некадашњи предсједник Удружења ликовних умјетника Србије, искористио је овај скуп да преда Повељу за унапређивање ликовне умјетности академском сликару из Крајине Здравку Мирчети.

Повељу захвалности, Мирчета, члан Умјетничког савјета ове изложбе, добио је ово вриједно признање не само за оно што је урадио за ову изложбу, већ за свој цјелокупан рад у области сликарства. Својом борбом на очувању српства у најтежим временима, борећи се оним што најбоље умије – својим умјетничким радом свакако је то заслужио. Посебне заслуге Мирчети припадају за одржавање дугогодишње традиције ликовне колоније Братства манастира Крка, али и многих других активности у којима је учествовао, закључио је Зоран Чалија.

» Женска пјевачка група Банија